Colecția Clepsidra

trei SAGA islandeze

Clepsidra

EDITURA EMINESCU

Colecția Clepsidra

TREI SAGA islandeze

traduse din limba islandeză
de VALERIU MUNTEANU

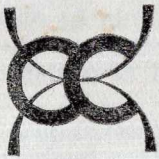

Colecția
Clepsidra

EDITURA EMINESCU
București 1980

Saga Gísla Súrssonar, ed. de Benedikt Sveinsson ; apărut în editura Sigurdur Kristjánsson, Reykjavík, 1922

Hrafnkels saga Freysgoda, ed. de Óskar Ó. Halldórsson ; apărut în editura Skálholt h.f., Reykjavík, 1965

Gunnlaugs Saga Ormstungu, ed. de P. G. Foote ; apărut în editura Thomas Nelson and Sons Ltd., Londra, Edinburgh, Paris, Melbourne, Johannesburg, Toronto și New York, 1956

Prefață

În Islanda cea pierdută în negurile îndepărtate ale nordului se conturează pe la începutul mileniului nostru, pentru prima dată în spațiul scandinav, o tradiție literară.

Apariția literaturii în Islanda se datorează norvegienilor care au populat aceste pămînturi nelocuite pînă în a doua jumătate a secolului al IX-lea. Se apreciază că în perioada 870—930 s-au stabilit în Islanda peste 30 000 de oameni.

Departe de țara de origine, izolați în singurătatea lor insulară, nostalgici, norvegienii păstrează timp îndelungat, prin transmitere orală din generație în generație, creațiile lor poetice. După ce *Althing*-ul (forul legislativ și judecătoresc suprem) din anul 1000 hotărăște încreștinarea islandezilor, scrisul pătrunde și în acest spațiu geografic și tezaurul poeziei scandinave păgîne începe să fie consemnat în scris.

Distingem în cadrul literaturii nordice vechi :

1. *„Edda"*, o culegere de cîntece eroice și legende despre zei, concepute într-un stil viguros, lapidar, plin de tensiune lăuntrică, păstrată într-un manuscris din secolul al XIII-lea.

2. *Poezia scaldică*, creată de poeții de la curtea regilor norvegieni. Ea cîntă într-un ton panegiric faptele de vitejie ale domnitorilor și evenimente istorice mai importante. În Norvegia poezia scaldică apare prin secolul al IX-lea și dispare pe la finele secolului al X-lea, în schimb înflorește din plin în secolele următoare în Islanda, caracterizîndu-se printr-o mare varietate de forme strofice, printr-o limbă metaforică extrem de complicată și transcrieri poetice aproape baroce.

3. *Saga* [1] este cea mai originală specie literară, fiind în același timp specific islandeză. Într-o accepțiune mai restrînsă, prin *saga* se înțeleg narațiunile vechii literaturi scandinave, născute în secolele X—XIV, și care relatează despre momente istorice, sau evenimente din viața unor gospodari înstăriți, fiind împletite și cu elemente din mitologia nordică.

S-au păstrat peste treizeci de *saga*, la care se mai adaogă cam patruzeci de narațiuni scurte, de factură nuvelistică, care relatează numai despre o singură întîmplare.

Aceste narațiuni sînt foarte diferite ca epocă, stil și lungime. Proporțiile lor variază între cîteva pagini și dimensiunile unui roman (de ex. *Saga despre Niáll* cuprinde aproximativ 450 pagini). Ele diferă și prin conținut. Astfel sînt considerate drept *saga* povestirile hagiografice (traduse în majoritate din latină), biografiile ample ale episcopilor islandezi din prima perioadă de după încreștinare (secolele XI și XII), cronicile despre viața și faptele regilor norvegieni, povestirile despre personaje mitice și evenimente din

[1] Noțiune înrudită cu cuvîntul german *Sage*, dar nu sinonimă ; derivă de la verbul *sagen* (a spune, a zice, a relata) și înseamnă în accepțiunea cea mai largă *povestire*.

epoca eroică [1] (numite și „Fornaldar Sögur", adică „povestiri din timpurile vechi").

Cel mai autentic și specific tip de *saga* îl reprezintă însă așa-numitele *„saga* de familie" („Isländinga sögur") [2], care relatează despre fapte de vitejie și întîmplări din viața unor gospodari înstăriți, în special din perioada 900—1030, consemnarea în scris avînd loc abia prin secolul al XIII-lea.

„Saga de familie" reia deci, pe plan literar, o serie de povestiri orale despre evenimente petrecute cu două-trei secole înainte, de multe ori în epoca descinderii — fapt care explică frecventa strămutare a acțiunii din Norvegia în Islanda și înapoi.

Se pare că povestirile s-au născut aproape simultan cu evenimentele zugrăvite și au supraviețuit multă vreme prin transmitere orală, din care cauză întîlnim variații de la un manuscris la altul, mici inconveniențe în succesiunea episoadelor și chiar inadvertențe în conexiunile cauzale.

Așadar, *saga* reprezintă, în forma sa scrisă, o construcție dusă pînă la desăvîrșire a unui cadru oral preexistent. În mod inevitabil vom găsi deci o continuitate între perioada orală și cea scrisă și este probabil că varianta scrisă a preluat în mare măsură forma și tehnica variantei premergătoare.

În ce constă saltul calitativ de la o variantă la alta și cum s-a petrecut consemnarea în scris ? — iată o problemă care a suscitat în decursul timpului numeroase discuții.

Teza apariției spontane în scris a acestor *saga,* ca niște capodopere lipsite de trecut și provenite din imaginația unui singur poet, nu rezistă unei analize critice mai profunde (dealtfel, chiar și numai frecvența unor formule ca :

[1] Adică din secolele X—XII.

[2] Ele ocupă și numeric un loc considerabil și anume cam douăzeci din totalul de *saga* cu conținut laic.

„se spune că...", „se povestește că...", „oamenii spun că...", etc. implică accepțiunea unei tradiții orale preexistente).

Dar nici teza consemnării automate în scris a unei versiuni orale nu poate fi acceptată. E greu de imaginat că unele *saga* de mari proporții care ajung și pînă la 60 000 de cuvinte. s-ar fi putut naște fără nici o contribuție din partea celui care a scris-o. [1]

Cu alte cuvinte, autorul anonim preia tradiția orală, dar el este și un poet creator ; *saga* este compoziție literară și nu simplă tradiție codificată, cvantumul de aport personal variind, bineînțeles, de la o povestire la alta.

Apariția acestor narațiuni adeseori simultan cu evenimentele care le-au generat le asigură pînă la un anumit grad un fond istoric, care constă mai ales în amplasările geografice, numele unor prinți și domnitori din acea epocă, ecoul unor evenimente istorice mai importante, anumite elemente privitoare la obiceiurile și moravurile timpului. Valoarea acestui fond nu trebuie însă exagerată. Astăzi teza că *saga* ar oferi o sursă de cunoaștere nemijlocită a istoriei culturii scandinave din jurul anului 1000 este privită cu scepticism, avînd în vedere numeroasele adaosuri mistice, legendare și romantizante.

La aceasta se mai adaugă faptul că consemnarea în scris are loc cu I—II secole după geneza lor, ceea ce duce la o întrepătrundere de elemente din diferite epoci. Pe fondul preluat prin tradiție se grefează caractere specifice unei epoci mai noi, iar osmoza nu este totdeauna deplină și convingătoare. Și acest lucru se evidențiază cu o deosebită pregnanță cînd analizăm fondul religios și etic al povestirilor.

[1] Ceea ce pare să se fi preluat intact sînt faptele nude, genealogiile și uneori strofele scaldice.

Momentul încreștinării face parte din acțiunea multor *saga* — unele evoluează aproape integral în era creștină —, eroii clădesc biserici, sînt înmormîntați în ele... și, cu toate acestea, în majoritatea lor etosul dominant rămîne cel păgîn, elementele creștine fiind interpolări supraadăugate.

Saga reflectă în special spiritul unei societăți eroice precreștine, al cărei cod etic nu era cu nimic mai puțin strict decît cel creștin ; și nimeni nu putea să se încumete să sfideze opinia colectivității fără a fi pedepsit.

Constituente determinante ale acestei etici sînt conștiința faimei și sentimentul onoarei. Cu cît individul era mai independent, cu atît mai mult era supus unor reguli de comportare izvorîte dintr-un cod al onoarei generat pe de o parte de solidaritatea de clan, pe de alta de libertatea de acțiune. Vikingul era obligat să-și apere membrii familiei și să-i răzbune pe cei lezați în integritatea lor fizică sau morală. Vătămarea onoarei impunea obținerea unei cît mai grabnice și depline satisfacții, gradul de gravitate al delictului fiind stabilit de partea vătămată, în funcție de măsura în care onoarea fusese lezată. Dacă partea lezată se considera superioară ca poziție socială față de vinovat, ea putea omorî pe o rudă mai însemnată a acestuia, obținînd astfel o „restitutio in integrum" (de ex. Hrafnkell din *Saga despre Hrafnkell* se consideră răzbunat ucigîndu-l pe Eyvindr, fratele lui Sámr, pe care îl considera mai valoros decît pe Sámr).

Bineînțeles că, în asemenea condiții, abuzurile nu erau o raritate, din care cauză vechii islandezi ne apar din perspectiva de astăzi ca niște oameni extrem de sîngeroși. Acest lucru nu poate, evident, să fie negat în întregime ; trebuie totuși să subliniem că ei nu doreau neapărat vărsarea de sînge, ci doar să obțină satisfacție pentru onoarea

lezată. Aceasta, însă, se realiza de cele mai multe ori, în mod paradoxal, tocmai pe calea vărsării de sînge !

Tot o trăsătură a spiritului vechii societăți eroice este fatalismul care străbate cele mai multe *saga*. El nu se manifestă numai în existența unor obiecte aducătoare de nenorociri (de ex. paloșul din *Saga despre Gisli*), ci este parte organică a însăși concepției de viață a eroilor, devenind o componentă structurală a povestirilor. Credința în atotputernicia destinului era atît de înrădăcinată, încît îi erau supuși și zeii, iar trecerea la creștinism nu a diminuat-o cu nimic.

Toate acestea nu afectează însă mult lăudatul „realism" al vechilor *saga* islandeze, care în esență caută să zugrăvească viața în toată duritatea ei.

Saga este o narațiune în proză, întreruptă pe alocurea de versuri scaldice. Aceste versuri au o funcționalitate foarte clară : pe lîngă elementul panegiric preluat din faza lor de evoluție pre-islandeză (de ex. unele din poeziile din *Saga despre Gunnlaugr*), ele reprezintă de multe ori o parte componentă a conținutului, rezumînd succint o evoluție trecută sau anticipînd una viitoare. Între stilul contorsionat, criptic, metaforic al versurilor scaldice [1] și proza simplă, lapidară, clară, săracă în epitete există incontestabil o doză de incongruență.

Pe plan temporal evoluția este lineară, totuși *saga* cunoaște atît retrospectivele cît și anticipările. Acestea din urmă sînt deosebit de numeroase, fiind reprezentate — pe lîngă unele versuri scaldice — și prin vise care se împli-

[1] Metaforele sînt uneori foarte greu de interpretat, descifrarea lor necesitînd și numeroase cunoștințe asupra epocii. Din această cauză, majoritatea traducătorilor redau doar sensul general al lor, în limbaj comun.

nesc, presimțiri, avertismente, profeții, obiecte fatale sau observații directe ale autorului. Retrospectivele constau în genealogiile intercalate cu ocazia introducerii unui nou personaj în acțiune. Aceste genealogii constituie unul din elementele cele mai obositoare pentru cititorul de astăzi, mai ales datorită acribiei autorului de a nu sări peste nici o verigă a complicatelor încrengături familiale. Legăturile sînt uneori atît de ramificate, încît editorii și traducătorii obișnuiesc să anexeze cîte un arbore genealogic, care să ușureze lectura (de ex. în *Saga despre Njáll* apar cam 600 de personaje, din care vreo 25 sînt activ angajate în conflict). Simultaneitatea acțiunilor este sugerată prin formule ca : „În aceeași vreme trăia...", „Tot în vremea aceea...", „Toți cei amintiți au trăit în aceeași vreme..." ș.a.

Arhitectonica narațiunilor și măiestria lor artistică impresionează și astăzi.

Acțiunea unei *saga* este îndeobște dinamică, concentrată, vie, orientată stringent și logic spre climax și deznodămînt. Digresiunile sînt rare și apar doar atunci cînd — în spiritul tradiției și a gustului literar al epocii — autorul le considera necesare (căci pentru cititorul de astăzi unele digresiuni sînt resimțite ca inutile) pentru elucidarea povestirii. Foarte rare sînt descrierile naturii (și ele apar numai funcțional) și discursurile moralizatoare.

O trăsătură caracteristică a realismului manierei narative este atitudinea obiectivă și neutră a autorului. Deși se poate presupune că autorii sînt uneori descendenți ai uneia sau alteia dintre familiile al căror conflict este prezentat în *saga* respectivă, aceștia încearcă în mod consecvent să se situeze pe o poziție de neutralitate plină de demnitate și umanitarism, apreciind cu obiectivitate și fără părtinire caracterele și faptele eroilor. Analiza psihologică directă este

însă aproape inexistentă, eroii nu-și dezvăluie gîndurile și sentimentele decît cel mult — în formă criptică și metaforică — în unele versuri scaldice. Și totuși, momentul psihologic este prezent, decurgînd din modul de a acționa al eroilor, din comentariile succinte ale altor personaje, — uneori chiar din reticența eroilor de a-și etala sentimentele. S-a spus nu o dată că farmecul acestor povestiri rezidă tocmai în simplitatea lor monumentală, în imboldul pe care lipsa de verbozitate a eroilor ni-l dă să citim printre rînduri și să intuim modulații și inflexiuni sufletești ascunse, dar nu mai puțin gingașe.

Acțiunea unei *saga* evoluează în conformitate cu o schemă destul de stereotipă :

După capitolul (sau capitolele) introductiv, care prezintă personajele principale, eventual și unele date istorice, urmează partea centrală care conturează înnodarea conflictului. Acesta are loc fie între două personaje, fie între un personaj și un grup advers, fie între două grupuri de oameni. Conflictul este declanșat de obicei de o insultă, sau de lezarea integrității fizice a unui erou ; el este agravat prin diferite mașinații și intrigi, prin vorbe de ocară sau acte de violență, atinge un punct culminant dramatic și apoi se îndreaptă spre deznodămînt. În șaisprezece din *saga*, acesta constă din moartea eroului principal, în trei pier alți eroi, iar în două finalul aduce înfrîngerea morală a eroului, fără vărsare de sînge.

Uneori lanțul continuă, moartea sau înfrîngerea eroului fiind răzbunată — pe calea legii sau în mod sîngeros — de către membrii familiei și în cîteva *saga* această răzbunare este și ea răzbunată în continuare.

Există însă și povestiri (cam zece la număr) în care deznodămîntul duce la împăcarea părților învrăjbite, fie

prin înțelegere reciprocă, fie prin hotărîrea unei instanțe judecătorești (*Althing*-ul sau vreun *thing* local), pe care părțile se obligă să o respecte.

Cercetările mai recente au constatat prezența unei serii de asemănări structurale și tematice între *saga* și poemele eroice scandinave și germanice din „Edda".

Astfel, acțiunea se bazează îndeobște pe un conflict generat de lezarea onoarei, de setea de mărire sau de iubire ; ea se grupează în jurul acestui conflict central, galeria personajelor se împarte între cele două tabere învrăjbite, deznodămîntul este de cele mai multe ori tragic și sîngeros. Și atmosfera îmbibată de fatalism și elemente prevestitoare, exarcerbarea simțului onoarei, disprețul față de primejdie și moarte, precum și evoluția baladescă de la un punct culminant la altul și dialogul plin de vervă apropie *saga* de cîntecul eroic.

S-a conchis de aici că autorii anonimi de *saga* nu au creat o specie literară cu totul nouă, ci au prelucrat, perfecționat și completat un cadru tradițional, și anume cadrul poemului eroic. Dar spre deosebire de cîntecele din „Edda", *saga* este strîns legată de viața reală a timpului.

Publicăm în acest volum, pentru prima dată în traducere românească, trei *saga* islandeze care prezintă, fiecare, un alt specific în cadrul acestei originale specii literare.

Cu ambianța sa plină de patetism și melancolie *Saga despre Gisli* este considerată de mulți autori drept cea mai impresionantă narațiune de acest gen, evoluția ei tragică fiind inspirată din ciclul despre Sigurd din „Edda".

Saga povestește despre soarta tristă a unui proscris care devine victima unui destin neînduplecat în ciuda forței sale fizice și a tăriei de caracter.

Caracteristic pentru această *saga* este locul important pe care îl ocupă elementele creștine. Opoziția creștinism-

păgînism devine pregnantă în special în versurile care sintetizează visurile lui Gísli în legătură cu cele două femei : cea binevoitoare, luminoasă care aduce mîngîiere în sensul învățăturii creștine și cea neprietenoasă, întunecată și sîngeroasă care cîștigă încetul cu încetul preponderență asupra celei dintîi, ca întruchipare a păgînismului.

Interesant este însă că și Audr, soția lui Gísli, acționează într-un mod mult mai apropiat de creștinism decît majoritatea personajelor feminine din celelalte *saga*. Astfel, cînd Audr are de ales între fidelitate față de soț sau față de gintă, ca îl alege pe soț, în timp ce, de pildă, Gudrun, fiica lui Giúki — personajul feminin din poemul eroic *Atlakvida* din „Edda" — pusă, la curtea regelui Atila, în fața aceleiași alternative, nu pregetă nici o clipă să treacă de partea fraților ei, conform tradiției vechi germanice.

Anii triști și grei de pribegie ai lui Gísli sînt luminați de abnegația și dragostea soției sale, care îi rămîne credincioasă pînă la capăt. Iar după moartea lui Gísli, Audr se încreștinează și pleacă „spre sud" (adică spre Roma) de unde nu se mai întoarce.

Toate acestea întăresc supoziția că poetul care a așternut în scris *Saga despre Gísli* a fost un cleric și că versurile sus-amintite nu sînt versuri scaldice, ci reprezintă aportul personal al autorului.

Dar cu toate acestea autorul nu a reușit să modifice fondul structural și concepția de bază a povestirii. Lucrurile se îndreaptă spre calea predestinată, în ciuda tuturor încercărilor de a o contracara, după cum recunoaște Gísli resemnat.

Gísli însuși este un personaj armonios, pozitiv, demn și integru, dornic să întrețină relații bune cu semenii săi.

În ciuda calităților sale incontestabile, el este însă împins spre pieire de un destin implacabil, pe care autorul încearcă în zadar să-l atenueze, numindu-l pe Gísli un „om fără noroc."

Pare ciudat la prima vedere că un erou ca Gísli nu este în final răzbunat — căci încercarea neizbutită a surorii sale Thórdís rămîne un episod lipsit de importanță. În realitate, Gísli obține o compensare pe plan moral prin confruntarea cu adversarii săi, care sînt prezentați ca niște oameni lipsiți de curaj și de demnitate. Astfel că, în cele din urmă, Gísli, cel doborît, apare ca învingătorul moral.

Din punct de vedere al compoziției, *Saga despre Gísli* este foarte rotunjită și coerentă. Partea introductivă prefigurează deja acțiunea viitoare, iar conflictul central evoluează într-o gradație bine dozată și dramatică pînă la climax și apoi la deznodămînt. Gísli intuiește de timpuriu linia fatală de evoluție a evenimentelor și se ridică la o măreție tragică tocmai prin modul în care își înfruntă, pas cu pas, soarta.

Saga despre Hrafnkell este o povestire moralizatoare prin excelență. Ea vrea să demonstreze că trufia poate fi pînă la urmă înfrîntă. Personajul principal evoluează pozitiv : în urma umilirii sale binemeritate, Hrafnkell devine un om mai înțelept, mai înțelegător, mai bun. O asemenea transformare este relativ rară în *saga*, unde personajele sînt prezentate linear, rămînînd de obicei neschimbate de la început pînă la sfîrșit.

Saga despre Hrafnkell reprezintă un punct culminant al măiestriei artistice. De o concizie și o claritate remarcabilă, ea are o compoziție nuvelistică perfect echilibrată, ca o sferă în care toate punctele de pe suprafață gravitează în mod egal în jurul centrului. Contururile psihologice ale

celor opt personaje angrenate în acțiune sînt sesizate cu o deosebită finețe, digresiunile împovărătoare lipsesc de data aceasta aproape cu desăvîrșire, iar spațiul mare acordat dialogului (cam 55 la sută) conferă narațiunii fluență și un ritm dinamic. Pentru cititorul de astăzi lectura este facilitată și datorită faptului că autorul renunță la genealogii, astfel că *saga* se apropie cel mai mult de o povestire realistă modernă.

Deși nu însumează toate calitățile primelor două, *Saga despre Gunnlaugr-Limbă de Șarpe* pare să fie una din cele mai cunoscute în afara Islandei. S-ar putea ca la această popularitate să fi contribuit și faptul că acțiunea este proiectată pe un fond istoric — domnitorii și luptele amintite fiind consemnate în cronici. Dar și tema tratată a cucerit cititorii, căci *saga* reprezintă un mic roman de dragoste în care vitejia și spiritul de aventură al vikingului merg mînă în mînă cu o atitudine de autentic cavaler medieval. În ultimă instanță, Gunnlaugr luptă mai mult pentru dragoste decît pentru onoare. Or, tocmai din acest punct de vedere *saga* formează o excepție în comparație cu altele. Și Helga cea Dalbă, care se ofilește din cauza dragostei și moare în cele din urmă cu privirile ațintite asupra mantiei primite de la Gunnlaugr, se apropie prin sentimentalismul ei mai mult de Ophelia lui Shakespeare și de Gretchen a lui Goethe decît de femeile-bărbat, vajnice și neînduplecate, din alte *saga* sau din vechile poeme eroice.

Ceea ce i s-a reproșat acestei narațiuni este că autorul diluează în oarecare măsură povestea de dragoste, acordînd un spațiu prea întins peregrinărilor lui Gunnlaugr de la o curte princiară la alta. În concepția autorului, însă, și în conformitate cu gustul epocii, aceste episoade erau necesare, ele conturînd cavalerismul și vitejia lui Hrafnkell.

Şi Helga cea Dalbă a fost considerată ca o figură prea palidă, mai ales că relaţiile ei cu Hrafnkell sînt lăsate în umbră, putînd fi doar indirect intuite.

Cu toate acestea, atmosfera sentimentală, spiritul cavaleresc şi cultul femeii au făcut ca *Saga despre Gunnlaugr-Limbă de Şarpe* să devină de timpuriu una din cele mai cunoscute pe continentul european.

VALERIU MUNTEANU

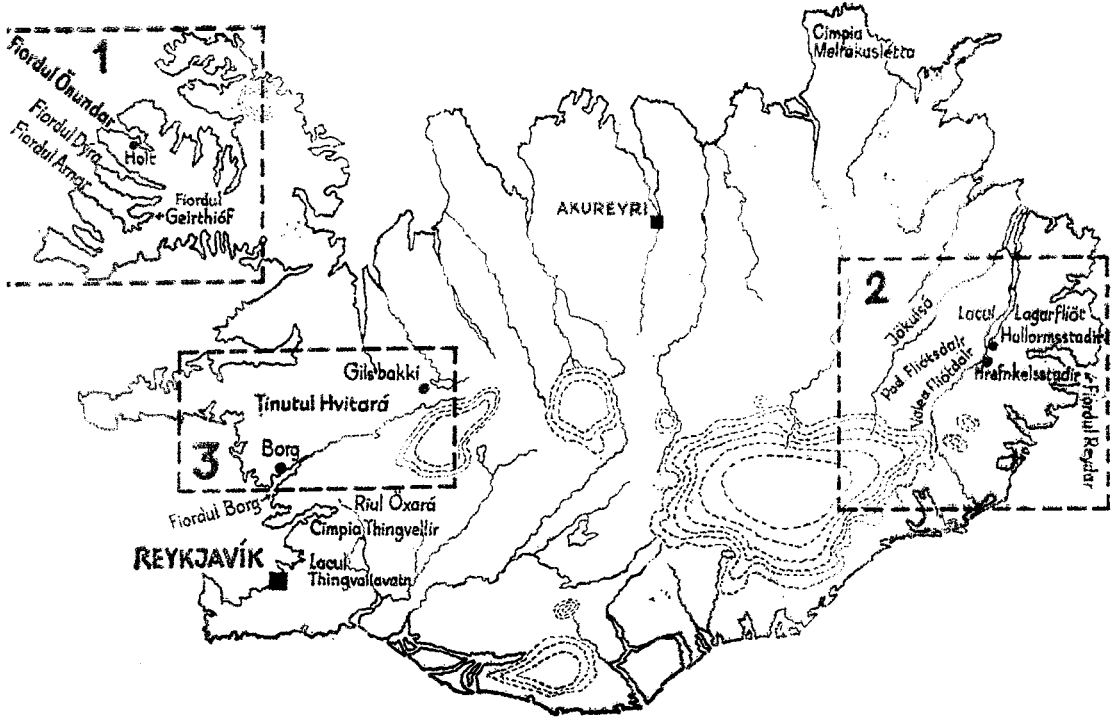
1
Fiordul Önundar
Fiordul Dyra
Fiordul Arnar
Holt
Fiordul Geirthiöf
Cimpia Melrakasletta
AKUREYRI
2
Jökulsá
Laugarfljót
Hallormsstadir
Hrafnkelsstadir
Fiordul Reydar
3
Gilsbakki
Tinutul Hvitará
Borg
Fiordul Borg
Riul Öxará
Cimpia Thingvellir
REYKJAVÍK
Lacul Thingvallavatn

LEGENDA

Careul 1. Regiunea unde se petrece acțiunea în saga despre Gísli, fiul lui Súr.

Careul 2. Regiunea unde se petrece acțiunea în saga despre Hrafnkell.

Careul 3. Regiunea unde se petrece acțiunea în saga despre Gunnlaugr-Limbă de șarpe.

Obs. Numele toponimice din povestiri, care figurează pe harta alăturată, s-au menținut pînă astăzi.
Orașele moderne Reykjavík, capitala țării, și Akureyri sînt menționate doar spre orientare.

PRONUNȚAREA UNOR NUME DE PERSOANE ȘI NUME TOPONIMICE

— Accentul în limba islandeză cade totdeauna pe prima silabă.

— Spre deosebire de limba română, unde avem doar vocale relativ scurte, în limba islandeză există, ca și în celelalte limbi germanice, atît vocale lungi cît și scurte. Cele lungi sînt marcate prin semnul : după vocala respectivă.

— În transcrierea fonetică, dată în paranteză, semnul θ, corespunzînd lui **th**, redă consoana surdă ce se pronunță cu limba ținută între dinți (ca în limbile engleză, spaniolă și greacă).

— **ö**, în transcrierea fonetică, reprezintă vocala **ö** (de ex. din numele orașului german Köln), care se pronunță cu poziția limbii ca pentru **e**, iar cu buzele rotunjite ca pentru **o** (cf. și cuvintele franceze peuple, feu etc.)

— **ü**, în transcrierea fonetică, reprezintă vocala islandeză **u** sau vocala **ü** (de ex. din numele orașului german München), care se pronunță cu poziția limbii ca pentru **i**, iar cu buzele rotunjite ca pentru **u** (cf. și cuvintele franceze prune, lune etc.).

Ádalból (audalboul)
Álfdís (aulfdis)
Althingi θ(alingi)
Ásgerdr (ausgierdr)
Audr (öidr)
Biörn (biördn)

Brú (bru:)
Dýra (di:ra)
Eyólfr (eioulfr)
Eyvindr (eivindr)
Fliótsdalr (flioutsda:lr)
Freyr (freir)
Geirmundr (giermündr)
Geirthiófr (gieirθioufr)
Gísli (gisli)
Gudrídr (gvüdridr)
Gunnlaugr (günlöigr)
Gudrún (gvüdrun)
Hávardr (hauvardr)
Hóll (houtl)
Hrafn (hrapn)
Hrafnkell (hrapnkietl)
Illugi (itlüi)
Jófrídr (ioufridr)
Lagarfliót (la:garfliout)
Öláfr (oulaufr)
Önundr (önündr)
Öxará (öxarau)
Saeból (saiboul)
Sámr (saumr)
Súr (su:r)
Sandá (sandau)
Sveinn (sveidn)
thing (θing)
Thórdís (θourdis)
Thórarinn (θourarin)
Thorbiorn (θorbiördn)

Thórdr (θourdr)
Thorgeir (θorgeir)
Thorgrímr (θorgrimr)
Thorkell (θorketl)
Thorsteinn (θorsteidn)
Thingvellir (θingvetlir)
Vésteinn (viesteidn)

I

SAGA DESPRE GISLI, FIUL LUI SÚR

Saga despre Gísli, fiul lui Thorbiörn Súr [1]

1

Pe vremea cînd începe această povestire, în Norvegia domnea regele Hákon [2]; el fusese crescut de regele Ethelstan al Angliei [3] și domnia lui se apropia, acum, de sfîrșit. În valea Súrnadalr trăia tot pe atunci un bărbat numit Thorkell, cu rang de *hersir* [4]. Thorkell era însurat cu Ísgerdr și avea trei fii. Cel mai mare se numea Ari, al doilea Gísli, iar cel mai mic Thorbiörn. Toți trei crescuseră acasă, în valea Súrnadalr.

În fiordul Fibuli din ținutul Nordmoeri își durase gospodăria un bărbat cu numele de Ísi. El era căsătorit cu Ingigerdr, de la care avea o fiică, pe Ingibiörg. Pe aceasta a pețit-o Ari, fiul lui Thorkell din valea Súrnadalr, și părinții i-au dat-o de nevastă. Ingibiörg a primit o zestre frumoasă și un rob numit Kolr, care a însoțit-o în fiordul Fibuli.

[1] Súrnadalr, numele văii de unde se trăgea Thorbiörn, fiul lui Thorkell (n. tr.). (Toate notele aparțin traducătorului.)

[2] A domnit între anii 935—961.

[3] A domnit între anii 925—940.

[4] Căpetenie peste un ținut. Rang de conducere asupra locuitorilor dintr-un *hérad* (district), inițial ocupat de o ceată de călăreți.

Tot în vremea aceea ţara era străbătută în lung şi în lat de Biörn cel Negricios, un *berserk* [1] care-i provoca la luptă pe toţi cei ce nu voiau să-i facă pe plac. În iarna aceea Biörn veni la Thorkell, în valea Súrnadalr. Gospodăria era condusă de Ari, fiul lui cel mai vîrstnic. Biörn îi ceru lui Ari să aleagă una din două : ori să se bată cu el în duel în insula Stokkahólm din mijlocul rîului ce curge prin valea Súrnadalr, ori să-i cedeze nevasta. Ari nu stătu mult pe gînduri şi-i răspunse că mai degrabă se bate decît să se facă de ruşine şi el şi soţia lui. Şi astfel hotărîră să-şi măsoare puterile peste trei zile. La sorocul dat, cei doi se întîlniră în insulă [2] şi în duelul care avu loc Ari îşi pierdu viaţa.

Biörn crezu acum că dobîndise atît averea cît şi nevasta. Dar Gísli susţinu sus şi tare că îşi dă mai bine şi el viaţa decît să se întîmple aşa ceva, şi că e gata să se bată în duel cu Biörn. Atunci Ingibiörg îi spuse :

— Dacă m-am măritat cu Ari, nu înseamnă că nu aş fi dorit mai mult să mă mărit cu tine. Robul meu Kolr are un paloş căruia îi zice Argint-Cenuşiu. Roagă-l să ţi-l împrumute ; cel care îl mînuieşte în luptă, izbîndeşte negreşit.

Gísli îl rugă pe Kolr să-i împrumute paloşul. Acesta i-l dădu, dar nu bucuros. Gísli se pregăti de luptă şi în duelul care avu loc, Biörn fu pînă la urmă răpus. Gísli era încredinţat că obţinuse o mare izbîndă. El îi ceru mîna lui Ingibiörg, gîndindu-se că ar fi bine ca o femeie atît de vred-

[1] Războinic viking, care lupta în primele rînduri (de pildă la prora unei corăbii). *Berserk*-ii se băteau cu o furie turbată. Nu se gîndeau la propria apărare, unica lor preocupare fiind să răpună cît mai mulţi adversari.

[2] Duelurile înainte de anul 1008 (cînd au fost interzise în Islanda) aveau loc, de obicei, pe o insulă. Dar multe dueluri s-au dat şi în locuri neînconjurate de apă.

nică să rămînă în familie, şi Ingibiörg consimţi. Gísli luă în stăpînire întreaga avere şi deveni un om cu vază. Curînd după aceea muri şi tatăl său şi Gísli îl moşteni. El dădu ordin să fie omorîţi toţi cei care îl însoţiseră pe Biörn. Robul Kolr îşi ceru înapoi paloşul, dar Gísli nu voi să i-l mai dea, oferindu-i în schimb bani. Kolr însă nici nu voia să audă de aşa ceva, ţinînd morţiş să-şi reprimească paloşul. Şi cum Gísli întîrzia să i-l înapoieze, Kolr se înfurie şi se năpusti asupra lui, lovindu-l atît de puternic, încît îi pricinui o rană adîncă. Gísli îl lovi şi el pe Kolr, dar cu atîta forţă, că, după ce crăpă ţeasta robului, Argintul-Cenuşiu se frînse în două. Şi astfel muriră amîndoi.

2

După toate acestea, Thorbiörn luă în stăpînire întreaga avere rămasă de la tatăl său şi de la cei doi fraţi. El se stabili la Stokkar, în valea Súrnadalr, şi o ceru de nevastă pe Thóra, fiica lui Raudr din insula Fridarey ; întrucît tatăl ei consimţi, se făcu în curînd şi nunta. Thorbiörn şi Thóra se înţelegeau foarte bine şi rînd pe rînd se născură mai mulţi copii. Cea mai mare era o fată, Thórdís, după care urmară trei fii : Thorkell, Gísli şi Ari. Toţi copiii crescură în casa părintească de la Stokkar şi în scurt timp se răspîndi vestea că nu existau în tot ţinutul flăcăi care să se fi putut asemui cu băieţii lui Thorbiörn. Mai tîrziu Ari fu trimis la unchiul său Styrkár [1], dar ceilalţi doi fii rămaseră la părinţi.

[1] La vechii scandinavi era frecvent obiceiul ca o familie să-şi trimită un copil sau chiar mai mulţi la alte familii (înrudite sau nu) ca să le dea educaţie. Aceeaşi familie putea, la rîndul ei, să primească copii de la rude sau prieteni spre a-i educa

Tot în valea Súrnadalr trăia un bărbat numit Bárdr, un om tînăr care luase doar cu puţin timp înainte în stăpînire averea rămasă de la tatăl său, precum şi Kolbiörn, stabilit la Hella, în Súrnadalr ; şi acesta preluase doar de scurtă vreme averea tatălui său. La un moment dat, oamenii începură să vorbească că Bárdr o ademenise pe Thórdís, fiica lui Thorbiörn, care era o fată frumoasă şi deşteaptă. Thorbiorn se mînie grozav auzind aceste clevetiri şi spuse că dacă Ari ar fi fost acasă, de bună seamă că nu s-ar fi întîmplat aşa ceva. Aflînd aceasta, Bárdr zise că oricum nu s-ar fi sinchisit de cuvintele unui nevîrstnic.

Thorkell era prieten bun cu Bárdr şi ţinea mult la el, Gísli însă era tot atît de indignat ca şi tatăl său de vorbele scornite pe seama lui Thórdís. Se spune că într-o zi Gísli, Thorkell şi Bárdr mergeau împreună către Granaskeid, unde locuia Bárdr. Cam pe la jumătatea drumului, Gísli, nici una, nici două, luă paloşul şi îl străpunse pe Bárdr omorîndu-l pe loc. Thorkell se mînie, ocărîndu-l pe Gísli pentru această faptă necugetată. Dar Gísli îl rugă să se liniştească, ba îl luă chiar puţin peste picior, zicîndu-i :

— Hai să schimbăm paloşele ; să fie al tău cel mai ascuţit ! [1]

Thorkell se mai linişti şi se aşeză lîngă cadavrul lui Bárdr. Gísli se întoarse acasă şi-i povesti tatălui său despre cele întîmplate. Thorbiörn fu mulţumit de întorsătura lucrurilor, dar nu mult timp după aceasta relaţiile de prietenie dintre cei doi fraţi se răciră.

Thorkell nu vru să schimbe paloşul şi nici nu se întoarse acasă, ci plecă la Hólmagangr-Skeggi, care locuia în insula Saxa şi era o rudă apropiată a lui Bárdr. Rămase cîtva

[1] În concepţia lui Gísli, îndatorirea de a-l răpune pe Bárdr şi de a salva astfel onoarea familiei i-ar fi revenit lui Thorkell, ca frate mai mare.

timp la Skeggi și îl îndemnă pe acesta să-l răzbune pe Bárdr, cerînd-o în căsătorie pe sora sa Thórdís. Însoțit de Thorkell și de alți douăzeci de oameni, Skeggi plecă la Stokkar, unde îi spuse lui Thorbiön că ar vrea să-i devină ginere.

Dar Thorbiörn nu consimți să i-o dea pe Thórdís de soție. Oamenii vorbeau acum că Thórdís se întîlnea cu Kolbiörn. Skeggi crezu că aceasta era pricina pentru care n-o poate lua de nevastă pe Thórdís și îl chemă pe Kolbiörn să se bată cu el în duel, în insula Saxa. Kolbiörn spuse că primește, fiindcă „n-ar fi vrednic de mîna lui Thórdís, dacă i-ar fi frică să se lupte cu Skeggi". Thorkell și Skeggi se întoarseră acasă, la Saxa, și așteptară acolo, împreună cu cei douăzeci de oameni, ziua duelului. După trei zile, Gísli se duse la Kolbiörn și-l întrebă dacă e gată de duel. Kolbiörn la rîndul său îl întrebă pe Gísli dacă poate să fie sigur că după duel se va însura cu Thórdís. Dar Gísli răspunse că nu e chiar atît de sigur.

— Atunci nu vreau să mă mai bat cu Skeggi, declară Kolbiörn.

Gísli îi spuse că este un ticălos fără pereche și că va merge el să se bată, chiar dacă îl va face pe Kolbiörn de rușinea lumii. Apoi Gísli se duse în insula Saxa însoțit de unsprezece oameni. În ziua hotărîtă. Skeggi se îndreptă spre locul stabilit pentru duel. Acolo el rosti cu voce tare regulile după care trebuia, potrivit legii pămîntului, să se desfășoare duelul și măsură locul pe care urma să aibă loc lupta dintre cei doi potrivnici. [1]. Dar nu-l văzu nici pe Kol-

[1] Lupta în doi sau duelul era la început reglementat riguros. După anul 950 regulile duelului și-au pierdut treptat strictețea. În 1008 duelul a fost interzis în Islanda.

biörn şi nici pe alcineva, care ar fi vrut să se bată în locul acestuia.

Skeggi îi spuse atunci lui Refr — un meşter în slujba lui — să cioplească în piatră două chipuri : unul să semene cu Kolbiörn şi unul cu Gísli.

— Şi chipurile astea să stea unul în spatele celuilalt şi să amintească veşnic de ruşinea cu care s-au acoperit cei doi [1], adăugă Skeggi.

Auzind aceste cuvinte, Gísli, care era ascuns între copaci, ieşi la iveală şi spuse :

— Pune-ţi oamenii să facă lucruri mai folositoare, căci iată-l pe cel ce se încumetă să se bată cu tine.

Apoi începu lupta. Ambii se apărau vajnic cu scuturile. Skeggi mînuia un paloş numit Gunnlogi. Cînd îl ridică să-l lovească pe Gísli, paloşul şuieră puternic iar Skeggi spuse :

Şuieră Gunnlogi
Cu bucurie pe insula Saxa.

Gísli ripostă cu o lovitură de secure, cu care zdrobi o parte din scutul lui Skeggi şi-i reteză acestuia un picior. Gísli zise :

Securea luci ca fulgerul,
Cu ea i-am răspuns lui Skeggi.

Skeggi părăsi locul duelului. De atunci înainte el umblă cu un picior de lemn. Thorkell se întoarse acasă împreună cu Gísli şi cei doi fraţi trăiră din nou în cea mai bună înţelegere. Această întîmplare îmbogăţi mult experienţa de viaţă a lui Gísli.

[1] În ţinuturile din nordul Europei se făceau, pe lîngă versuri de ocară la adresa cuiva, şi unele „chipuri cioplite" (statui mici, basoreliefuri etc.) menite să fie o batjocură mai ales la adresa celor laşi, a celor care nu şi-au ţinut cuvîntul dat.

3

Şi acum trebuie să-i amintim pe cei doi fraţi Einar şi Árni, fiii lui Skeggi de la Saxa, care locuiau la Flydrunes, la miazănoapte de ţinutul Thrándheim. În primăvara aceea ei adunară o ceată mare de oameni şi plecară cu aceştia în ţinutul Súrnadalr, la Kolbiörn. Ajunşi acolo, ei îi spuseră lui Kolbiörn că poate alege : ori merge cu ei să dea foc casei lui Thorbiörn, pentru ca toată familia acestuia să piară mistuită de flăcări, ori îl omoară pe loc. Kolbiörn se învoi să-i însoţească şi plecară ; erau şaizeci de oameni. În toiul nopţii sosiră la Stokkar şi dădură foc casei. Înăuntru toată lumea dormea. Thorbiörn, fiii acestuia şi Thórdís se aflau în aceeaşi încăpere. În odaie mai erau şi două putine cu zer. Gísli şi ceilalţi bărbaţi luară două piei de ţap, le înmuiară în zer ca să se apere de flăcări şi în trei rînduri izbutiră chiar să potolească focul. Apoi făcură o gaură în perete şi scoaseră prin ea zece oameni, salvîndu-i. Ei o luară în direcţia spre care se trăgea fumul şi ajunseră atît de departe către munte, încît nici cîinii nu puteau să-i mai simtă şi să latre după ei. Doisprezece oameni arseră de vii în casă. Fiii lui Skeggi, Einar, Árni şi însoţitorii lor credeau însă că muriseră cu toţii.

Gísli şi oamenii săi îşi continuară drumul pînă ajunseră la Styrkár, în insula Fridar. Acolo adunară o ceată de oameni care să-i ajute, se întoarseră, patruzeci cu toţii, la gospodăria lui Kolbiörn şi îi dădură foc. Kolbiörn fu mistuit de flăcări împreună cu alţi unsprezece oameni. Apoi Thorbiörn şi fiii săi îşi vîndură pămîntul, cumpărară o corabie şi plecară cu şaizeci de oameni şi cu tot avutul spre insulele Aesundir, aşezate în largul mării. De acolo se îndreptară cu două corăbii şi patruzeci de oameni spre miazănoapte şi sosiră la Flydrunes. Cei doi fii ai lui Skeggi,

Einar şi Árni, plecaseră de acasă împreună cu nouă oameni, ca să strîngă dările de la arendaşi. Gísli şi ai săi se abătură din drum, le ieşiră în cale şi-i omorîră atît pe cei doi fraţi cît şi pe însoţitorii lor. Cu acel prilej Gísli răpuse trei oameni, iar Thorkell doi. Apoi ei se întoarseră la Flydrunes, la gospodăria celor doi fraţi, şi se încărcară cu o mulţime de bunuri, iar Gísli îl trimise pe lumea cealaltă şi pe Skeggi, care tocmai venise în vizită la fiii săi.

4

După aceea, întreaga familie a lui Thorbiörn Súr se îmbarcă şi corabia ieşi în larg. Ei navigară peşte şaizeci de zile şi în cele din urmă ajunseră în Islanda, pe ţărmul dinspre miazăzi al fiordului Dýra, la gura riului Haukadalsá. De o parte şi de alta a fiordului trăiau doi bărbaţi, amîndoi avînd acelaşi nume : Thorkell. Unul dintre ei, Thorkell, fiul lui Eiríkr, locuia la Saurar, în valea Keldudalr de pe ţărmul de miazăzi al fiordului, iar celălalt, căruia îi zicea Thorkell cel Bogat, se stabilise pe ţărmul de miazănoapte, la Alvidra. Thorkell, fiul lui Eiríkr, fu primul dintre oamenii de vază ai ţinutului care se duse la corabia abia sosită, să-i dea bineţe lui Thorbiörn, poreclit Súr, de cînd se apărase cu zer acru de flăcări [1]. Pe vremea aceea tot ţinutul de cele două părţi ale fiordului era deja populat, dar încă nu era cultivat. Thorbiörn Súr îşi cumpără pămînt

[1] O inadvertenţă, fiindcă, de fapt. *Gisli* se apărase de foc. În cursul timpului s-a ajuns să se confunde cuvîntul „súrnn“ (din numele toponimic „Súrna-dalr“, adică „valea Súrn“ din Norvegia) cu „súr“ sau „súrn“, adică „zer acru“. În orice caz, după această întîmplare, familia a fost numită a lui „Thorbiörn Súr“.

în partea de miazăzi, la Saeból, în valea Haukadalr. Acolo Gísli dură o gospodărie nouă, unde se stabili toată familia.

La capătul fiordului Arnar locuia un bărbat cu numele de Biartmar ; el era căsătorit cu Thurídr, cu care avea mai mulţi copii : o fiică, Hildr, care era cea mai mare, şi trei fii : Helgi, Sigudr şi Vestgeir. În gospodăria lui Biartmar se stabilise un oarecare Vésteinn, venit în Islanda pe vremea ocupării acesteia de către norvegieni [1]. După un timp el se însură cu Hildr, fiica lui Biartmar, şi avu cu ea doi copii ; o fată, numită Audr, şi un băiat, care primi tot numele de Vésteinn. Acesta ajunse un negustor foarte destoinic şi se stabili la Hest, în fiordul Önundr. Soţia lui se numea Gunhildr iar fiii săi Berg şi Helgi.

După un timp, Thorbiörn Súr se săvîrşi din viaţă şi nu mult după aceea şi soţia sa, Thóra. Întreaga gospodărie fu atunci preluată de Gísli şi de fratele său Thorkell care le ridicară lui Thorbiörn şi Thórei un gorgan [2] înalt.

5

În apropierea muntelui Kvigandafiall din fiordul Tálkna trăia un bărbat numit Thorbiörn-Stînca Focilor. Soţia lui se numea Thórdís iar fiica lor, Ásgerdr. Pe aceasta o ceru în căsătorie Thorkell, fiul lui Thorbiörn Súr, şi părinţii consimţiră să i-o dea. Gísli, fratele lui Thorkell, o peţi pe Audr, sora lui Vésteinn, şi curînd după aceea o luă de nevastă. Cei doi fraţi locuiau împreună la gospodăria din valea Haukadalr.

[1] În jurul anului 900.

[2] Movilă de piatră, ridicată deasupra sau lîngă mormintele străvechi.

Într-o primăvară, Thorkell cel Bogat se duse la *thing*-ul de la Thorsnes [1], însoțit de fiii lui Thorbiörn Súr.

Pe vremea aceea la Thorsnes locuia un bărbat numit Thorsteinn-Mănîncă Pește. El era însurat cu Thóra, fiica lui Ólafr, și avea trei copii, pe Thórdís, Thorgrímr și Biörkr cel Gras.

După ce Thorkell cel Bogat își termină treburile la *thing*, fu invitat să vină împreună cu fiii lui Thorbiörn Súr la Thorsteinn, care la despărțire îi încărcă cu daruri. Aceștia, la rîndul lor, îi rugară pe fiii lui Thorsteinn ca în primăvară, cînd se vor duce la *thing*-ul de la Valseyrar, în fiordul Dýri, să se abată și pe la ei. Și cu aceasta plecară cu toții acasă.

În primăvara următoare, fiii lui Thorsteinn veniră la *thing*-ul de la Valseyrar însoțiți de zece oameni. Acolo se întîlniră cu fiii lui Thorbiörn Súr, care după terminarea *thing*-ului îi poftiră la ei, făcîndu-le o foarte bună primire. Thorgrímr o îndrăgi pe Thórdís, sora lui Thorkell și Gísli, și o ceru în căsătorie. Curînd după aceea se făcu și nunta. Thórdís primi ca zestre gospodăria de la Saeból, iar Thorgrímr se mută și el acolo. Biörkr rămase la Thorsnes împreună cu nepotul său Saka-Stein. Torkell și Gísli întemeiară o gospodărie înfloritoare la Hóll, chiar la hotarul celei de la Saeból. Stăpînii celor două gospodării aveau relații de foarte bună vecinătate. Thorgrímr primi curînd

[1] *Althing*-ul era o adunare generală de tip parlamentar, înființată în jurul anului 930. *Althing*-ul era forul legislativ, judecătoresc și executiv central al islandezilor. Se întrunea totdeauna vara și lucrările durau cîteva săptămîni.

Pe lîngă *Althing*, care se întrunea pe cîmpia Thingvellir de lîngă lacul Thingvallavatn, existau și *thing*-uri (adunări) locale, care se țineau de obicei primăvara și toamna.

rangul de *godi* [1] şi cei doi fraţi, Thorkell şi Gísli, se bucurau de mult sprijin din partea lui.

În primăvara care urmă, cei din valea Haukadalr plecară la *thing*. Se adunase o ceată de patruzeci de oameni, îmbrăcaţi cu toţii în straie viu colorate. Printre ei era şi Vésteinn, cumnatul lui Gísli.

6

Trăia pe vremea aceea un bărbat cu numele de Gestr, fiul lui Oddleifr, care venise şi el la *thing* şi locuia în adăpostul [2] lui Thorkell cel Bogat. Într-una din zile, cei din valea Haukadalr rămăseseră în adăpost şi îşi treceau vremea cu băutura, în timp ce ceilalţi bărbaţi erau la *thing*, unde se judecau diferite pricini.

În adăpostul lor intră deodată Arnor, un mare flecar de felul său.

— Ciudaţi oameni mai sînteţi şi voi, cei din Haukadalr, zise el, n-aveţi altă grijă decît să beţi, în loc să fiţi şi voi de faţă cînd se judecă pricinile din ţinutul vostru.

Atunci Gísli zise :

— Hai să mergem la *thing*, s-ar prea putea ca şi alţii să vorbească la fel despre noi.

Plecară la *thing* şi Thorgrímr întrebă dacă cineva din cei prezenţi are nevoie de ajutorul lor.

[1] Căpetenie religioasă şi civilă în acelaşi timp.

[2] În timpul cît durau adunările, participanţii locuiau în adăposturi permanente ale căror pereţi erau zidiţi din piatră amestecată cu turbă. Acoperişul, din pănură groasă, nu era permanent : stăpînii adăpostului îl demontau la plecare şi îl duceau acasă.

— Atîta timp cît ne stă capul pe umeri, adăugă el, nu vom şovăi să dăm tot ajutorul celor cărora le-am făgăduit sprijinul nostru.

Thorkell cel Bogat răspunse :

— În momentul de faţă nu se judecă pricini prea însemnate, dar o să vă dăm de ştire, cînd vom avea nevoie de ajutorul vostru.

Oamenii începură să vorbească între ei, spunînd că cei din Haukadalr erau tare falnici şi ştiau să rostească vorbe măreţe.

— Ce crezi, îl întrebă Thorkell pe Gestr, cam cît timp îşi vor păstra cei din valea Haukadalr întîietatea şi pînă cînd o să fie încă uniţi între ei ?

— Unitatea dintre ei n-o să dureze mai mult de trei ani de acum înainte, răspunse Gestr.

Arnor, care auzise cuvintele lui Thorkell şi Gestr, se duse în adăpostul oamenilor din Haukadalr şi le povesti tot.

— Mai sînt şi alţii de părerea lui Gestr, zise atunci Gísli. Dar noi să facem tot ce ne stă în putinţă ca prezicerile lui să nu se adeverească. Cred că în primul rînd ar trebui să ne întărim şi mai mult prietenia şi să ne jurăm toţi patru credinţă nestrămutată.

Ceilalţi îi dădură dreptate lui Gísli. Apoi se duseră pe ţărmul fiordului, dezgropară o brazdă de pămînt cu iarbă pe ea, şi o îndoiră în formă de arc, sprijinind-o cu ambele capete de pămînt. Sub ea înfipseră o lance încrustată cu rune [1]. Lancea era atît de înaltă, încît un stat de om ajungea pînă la locul unde era fixat vîrful de fier. Thorgrímr, Gísli, Thorkell şi Vésteinn trecură pe sub brazdă, apoi se înţepară, lăsară cîteva picături de sînge să se scurgă în

[1] Cele mai vechi semne grafice germanice. Runele erau totodată şi semne magice.

pămîntul dezgolit prin ridicarea brazdei şi amestecară bine sîngele cu pămîntul. După aceea îngenunchcară toţi şi se legară prin jurămînt ca fiecare să-l răzbune pe celălalt ca pe propriul său frate, chemînd ca martori pe toţi zeii şi rostind răspicat numele acestora. Dar cînd să-şi împreune mîinile în semn de legămînt, Thorgrímr zise :

— Îmi iau o îndatorire destul de grea legîndu-mă să-i răzbun pe cumnaţii mei Thorkell şi Gísli. Cred că nu mai e nevoie să fac acelaşi legămînt şi faţă de Vésteinn.

Şi Thorgrímr îşi trase mîna înapoi.

— Nu vreau, zise atunci şi Gísli, să-mi iau o îndatorire faţă de cineva care nu e gata să facă acelaşi lucru pentru cumnatul meu Vésteinn.

Şi îşi trase şi el mîna înapoi.

— S-a întîmplat aşa cum am bănuit, îi spuse Gísli fratelui său Thorkell, legămîntul nostru de azi nu foloseşte la nimic. Lucrurile or să meargă aşa cum va hotărî soarta.

După aceea se întoarseră cu toţii acasă.

Oamenii vorbiră încă multă vreme despre toate acestea.

7

Într-o zi din vara aceea o corabie trase la ţărm în fiordul Dýra ; stăpînii corăbiei erau Thórir şi Thórarinn, originari din ţinutul Vík din Norvegia. Thorgrímr coborî călare pînă la corabie şi cumpără 460 de buşteni. O parte din bani o plăti pe loc, cu cealaltă rămase dator. Negustorii traseră corabia la edec la gura rîului Sandá, apoi îşi căutară un adăpost şi de-ale mîncării şi găsiră tot ce le trebuia la Oddr, fiul lui Örlyg, care locuia la Eyri, în fiordul Skutil.

Thorgrímr îl trimise pe fiul său Thóroddr să adune şi să numere buştenii, fiindcă voia să-i aducă cît mai repede acasă. Thóroddr se duse la corabie şi strînse buştenii, dar i se păru că nu erau aşa de buni cum îi spusese tatăl său. El avu atunci un schimb de cuvinte cu norvegienii, pe care-i învinovăţi că nu-i dăduseră buştenii făgăduiţi. Înfuriaţi, norvegienii se năpustiră fără multă vorbă asupra lui Thóroddr şi îl omorîră. După aceea părăsiră corabia, trecură prin fiordul Dýra şi îşi făcură rost de cai ca să se întoarcă la gazda lor. Ei călătoriră toată ziua, precum şi în noaptea următoare, ajunseră la valea care se varsă în fiordul Skutil, prînziră, şi apoi se culcară.

De îndată ce află despre cele întîmplate, Thorgrímr porni la drum, trecu fiordul cu o luntre şi o luă pe urmele negustorilor norvegieni. În cele din urmă dădu peste ei şi îl trezi mai întîi pe Thórarinn, împoldindu-l uşor cu mînerul lancei. Thórarinn sări în picioare şi, cînd îşi dădu seama pe cine are în faţă, întinse mîna după paloş. Dar în clipa aceea Thorgrímr îl străpunse cu lancea. Acum se trezi şi Thórir şi vru să-şi răzbune tovarăşul, dar Thorgrímr îl răpuse şi pe el. De atunci locului aceluia îi spune valea Dögurdardalr [1] şi Austmannafall [2]. După aceea Thorgrímr se întoarse acasă şi toţi îl lăudară pentru fapta sa vitejească.

Thorgrímr petrecu iarna aceea acasă, la Saeból, dar în primăvara următoare pregăti împreună cu Thorkell o corabie şi ieşi cu ea în larg. În aceeaşi vară, Gísli şi Vésteinn

[1] „Dögur" înseamnă în islandeză „prînz" iar „dalr" înseamnă „vale". Deci valea a fost numită „Valea prînzului".

[2] „Austmadr" înseamnă în islandeză „norvegian" (adică „om care vine dinspre est") iar „fall" înseamnă „cădere", deci „Austmannafall" înseamnă „căderea norvegienilor" (locul unde au căzut norvegienii).

plecară și ei cu o corabie pe mare. Önundr din valea Medaldalr urma să conducă gospodăria în lipsa lui Thorkell și Gísli, iar gospodăria de la Saeból fu lăsată în grija lui Thórdís și a lui Saka-Steinn, nepotul lui Thorgrímr. În vremea aceea, în Norvegia domnea regele Harald Gráfeldr [1]. Thorgrímr și Thorkell debarcară pe țărmul de miazănoapte al Norvegiei și primiră curînd după aceea încuviințarea de a se înfățișa regelui, pe care îl salutară dîndu-i cinstea cuvenită. Regele îi primi bine ; ei intrară în slujba lui și dobîndiră avuții multe și ranguri înalte.

Gísli și Vésteinn navigară și ei peste șaizeci de zile pe mare și pe la începutul iernii ajunseră într-o noapte întunecoasă și pe un viscol puternic în ținutul Hördaland [2]. Corabia se izbi de stînci și se sfărîmă, dar oamenii scăpară nevătămați și reușiră să-și salveze toate bunurile.

8

Un bărbat numit Skegg-Biálfi avea o corabie cu care dorea să meargă spre miazăzi, în Danemarca. Gísli și Vésteinn îl întrebară dacă nu vrea să le vîndă jumătate din corabie. Skegg-Biálfi răspunse că auzise că ar fi oameni de treabă și le vîndu jumătate din corabie pe care ei i-o plătiră curînd cu vîrf și îndesat. Apoi plecară spre Danemarca și se opriră în cetatea Viborg [3] unde rămaseră să ierneze la un om numit Sigrhaddr. Vésteinn, Gísli și Biálfi petrecură toată iarna la Viborg și legară o prietenie strînsă, schimbînd o mulțime de daruri. La începutul primă-

[1] Regele Harald Gráfeldr a domnit între anii 961—969.
[2] Ținut din Norvegia, situat la est de orașul Bergen.
[3] Oraș în provincia Jutlanda, în partea de apus a Danemarcei.

verii, Biálfi pregăti corabia pentru a se întoarce în Islanda.

Vésteinn avea un prieten cu care era părtaş la negoţ. Acesta se numea Sigurdr şi era norvegian. Din Anglia, unde se afla, el îi trimise vorbă lui Vésteinn că nu mai vrea să facă afaceri cu el, nemaiavînd nevoie de banii lui. Vésteinn ceru atunci de la ceilalţi doi încuviinţarea să se ducă în Anglia ca să-l întîlnească pe Sigurdr.

— Făgăduieşte-mi, zise Gísli, că dacă te întorci cu bine din călătoria asta, n-o să mai pleci niciodată din Islanda fără voia mea.

Vésteinn îi făgădui.

Într-o dimineaţă, Gísli se duse la un meşter fierar deosebit de priceput şi iscusit în toate. Acesta bătuse un ban cu greutatea şi valoarea unui öre de argint [1]. Banul era alcătuit din două jumătăţi prinse una de alta cu douăzeci de cuie, cîte zece în fiecare jumătate. Cînd cele două părţi erau prinse, părea că este un singur ban. Se povesteşte că Gísli desfăcu banul în două şi îi dădu lui Vésteinn o jumătate, rugîndu-l s-o păstreze ca semn „pe care să şi-l trimită unul altuia dacă ajung în mare primejdie".

— Fiindcă, continuă Gísli, am o presimţire, că vom fi nevoiţi să ni-l trimitem, chiar dacă noi doi nu ne mai întîlnim.

Vésteinn plecă spre Anglia, iar Gísli şi Biálfi spre Norvegia, şi de acolo se întoarseră către sfîrşitul verii în Islanda. În această călătorie ei dobîndiră mulţi bani şi mare faimă. Biálfi cumpără înapoi jumătatea de corabie de la Gísli şi ei se despărţiră ca buni prieteni. După aceea Gísli se întoarse cu o corabie mai mică de negoţ în fiordul Dýra, însoţit de unsprezece oameni.

[1] Greutatea unui öre de argint era de aproximativ 26 grame.

9

Thorgrímr şi Thorkell se întoarseră pe alt drum în Islanda şi sosiră la gura rîului Haukadalsá, care se varsă în fiordul Dýra, chiar în ziua în care Gísli plecase cu corabia sa spre casă. Dar ei se reîntîlniră curînd şi se bucurară foarte mult de revedere ; apoi plecară la gospodăriile lor. Thorgrímr şi Thorkell aduseseră şi ei un frumos cîştig bănesc din călătoria lor. Thorkell era un om fudul şi nu prea lucra în gospodărie, în timp ce Gísli trăgea din greu, zi şi noapte. Într-o zi, vremea era foarte bună şi Gísli se duse cu argaţii la strînsul fînului. Acasă nu rămăsese decît Thorkell. După prînz el se culcă în odaia în care se afla vatra. Această odaie era lungă de o sută de coţi şi lată de zece coţi [1]. Lîngă ea, spre miazăzi, se afla o încăpere mai scundă : odaia de lucru a lui Audr şi Ásgerdr [2]. Acestea coseau de zor. Auzind vorbă cînd se trezi, Thorkell se apropie de odaia femeilor şi se culcă pe un pat de la peretele care dădea spre acea odaie.

— Audr, zise Ásgerdr, dă-mi o mînă de ajutor şi croieşte-mi o cămaşă pentru bărbatul meu Thorkell.

— Nu mă pricep mai bine ca tine la croit, răspunse Audr ; în schimb ştiu că nu m-ai ruga să te ajut, dacă ar trebui să-i croieşti o cămaşă fratelui meu Vésteinn [3].

— Asta e altceva, zise Ásgerdr, şi încă multă vreme n-o să pot uita.

[1] Probabil că lungimea menţionată aici este exagerată. Odaia cu vatra era cea mai importantă odaie din gospodărie ; aici se lua masa, erau primiţi oaspeţii etc.

[2] În această odaie-atelier femeile torceau, ţeseau, coseau etc.

[3] Cînd o femeie îi făcea unui bărbat o cămaşă, însemna că îl iubeşte.

— Am bănuit eu de mult cum stau lucrurile, continuă Audr, dar hai să nu mai vorbim despre asta.

— În zadar vrei să mă învinuieşti că-mi place de Vésteinn, ripostă Ásgerdr. Parcă eu n-am auzit că înainte de a te mărita cu Gísli te întîlneai destul de des cu Thorgrímr ?

— O, dar nu înseamnă nimic, zise Audr ; de cînd m-am măritat cu Gísli, nu poate nimeni să arate cu degetul că m-aş fi întîlnit şi cu alţi bărbaţi. Şi acum să nu mai vorbim despre asta.

Thorkell auzi fiecare cuvînt şi cînd cele două femei tăcură, el spuse :

Mare minune-am auzit !
E ceva nemaipomenit !
Dar fără urmări nu va fi,
Căci mai mulţi ar putea pieri.
Nu se ştie ce va mai fi !

După aceea se înapoie la locul lui.

Atunci Audr zise :

— Multe nenorociri se întîmplă din cauza flecărelilor femeilor. Cine ştie ce rele ne mai pasc şi de data asta. Trebuie să vedem ce putem face ca să ocolim necazurile.

— M-am gîndit la ceva, spuse Ásgerdr, care ar putea să-mi fie de folos, pentru tine însă nu văd nici o ieşire.

— Ce vrei să faci ? întrebă Audr.

— Să-l îmbrăţişez pe Thorkell la noapte, cînd vom împărţi aşternutul, răspunse Ásgerdr, şi să-i spun că am vorbit minciuni ; iar el o să mă ierte.

— Cred că nu e destul, se îndoi Audr.

— Dar tu ce vrei să faci ? întrebă Ásgerdr.

— O să-i mărturisesc totul lui Gísli, zise Audr, aşa cum am făcut şi altădată, cînd am dat de necaz.

Cînd se înseră, Gísli se întoarse de la lucru. Thorkell avea obiceiul să-i mulţumească în fiecare seară pentru

munca depusă în ziua aceea ; de data aceasta însă el tăcu molcom. Gísli îl întrebă dacă nu cumva este bolnav.

— Nu-i boală, răspunse Thorkell, e mai rău.

— Te-am nemulţumit cumva cu ceva ? întrebă iarăşi Gísli.

— Nici vorbă, răspunse Thorkell, dar mai curînd sau mai tîrziu o să afli şi tu.

Apoi îşi văzu fiecare de ale sale şi nimeni nu mai spuse nimic. Thorkell mîncă foarte puţin în seara aceea şi fu primul care se duse la culcare. Cînd se întinse în pat, Ásgerdr veni şi ridică pătura, ca să se strecoare lîngă el.

— Nu vreau să te mai culci cu mine în pat, declară Thorkell, nici în seara asta şi nici de acum încolo.

— Dar de ce te-ai schimbat aşa dintr-o dată, se miră Ásgerdr ; ce s-a întîmplat ?

— Ştim acum amîndoi despre ce este vorba, răspunse Thorkell, cu toate că mi-ai ascuns atîta vreme adevărul. Şi nu ai auzi cuvinte de laudă, dacă aş vorbi mai deslușit.

— Poţi să crezi ce vrei, zise Ásgerdr, dar să ştii că n-am de gînd să-mi răcesc gura rugîndu-te să mă laşi să împart cu tine aşternutul. Poţi alege : ori mă primeşti lîngă tine în pat, şi te porţi ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic, ori aduc chiar acum martori şi dau de ştire că mă despart de tine, apoi îl chem pe tata să ia înapoi zestrea şi darurile primite la nuntă. Şi după aceea o să ai loc destul singur în pat.

Thorkell tăcu un timp, şi în cele din urmă spuse :

— Eu zic să faci aşa cum crezi că ţi-e mai bine ; cît despre noaptea asta, n-o să te opresc să împarţi aşternutul cu mine.

Fără să stea mult pe gînduri, Ásgerdr se urcă în pat, lîngă Thorkell, arătînd prin aceasta cam ce înţelegea că ar fi mai bine pentru ea. Şi nu peste mult ajunseră la înţe-

legere în legătură cu toate problemele despre care fusese vorba, ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic.

Audr se culcă şi ea lîngă Gísli şi-i povesti ce vorbise cu Ásgerdr. Apoi îl rugă să nu se supere şi s-o sfătuiască ce să facă.

— Nu văd ce sfat ţi-aş putea da, zise Gísli, ca să-ţi fie de folos. Dar nici nu sînt supărat pe tine, fiindcă fiecare rosteşte pînă la urmă cuvintele pe care i le hărăzeşte soarta, şi ceea ce trebuie să se întîmple, se întîmplă.

10

Iarna trecu şi sfîrşitul primăverii aduse ziua schimbării de proprietate.[1] Thorkell îi spuse fratelui său Gísli că ar vrea să stea de vorbă cu el :

— Frate, începu el, iată cum stau lucrurile : aş vrea să fac o schimbare în ceea ce mă priveşte, şi anume îţi propun să împărţim averea, fiindcă vreau să mă mut la cumnatul meu Thorgrímr.

Gísli răspunse :

— E mai bine ca ceea ce s-a preluat întreg de la părinţi să nu fie împărţit de către fraţi. Aş fi bucuros dacă totul ar rămîne aşa cum a fost şi n-am mai umbla cu împărţeli.

— Aşa nu mai merge, continuă Thorkell. Nu se mai poate să stăpînim totul împreună. Păgubitul eşti în primul rînd tu, fiindcă pe umerii tăi apasă toate greutăţile gospodăriei şi tu eşti cel care face toată treaba în timp ce eu nu ridic nici măcar un pai.

[1] Ziua în care deţinătorul unei proprietăţi urma să cedeze altuiva proprietatea. Ea se situează la începutul lunii iunie.

— Nu văd ce rost are să-mi spui *tu* toate astea, ripostă Gísli, atîta timp cît *eu* nu obiectez nimic ; dealtfel, ne-am obișnuit deja ca legăturile dintre noi să fie cînd mai bune, cînd mai puțin bune.

— Cele spuse de tine nu folosesc la nimic, zise Thorkell ; averea se va împărți fără doar și poate ; dar fiindcă eu sînt acela care cer acest lucru, m-am gîndit să-ți rămînă ție casa și pămîntul și să iau eu averea mișcătoare.

— Dacă chiar nu se poate altfel, răspunse Gísli, atunci fă cum vrei : împarte sau alege, mie mi-e totuna.

Și pînă la urmă împărțeala se făcu : Thorkell luă averea mișcătoare iar Gísli pămînturile și acareturile. Ei își împărțiră chiar și copiii pe care îi creșteau [1] : fata, numită Gudrídr, rămase la Gísli, iar băiatul, Geirmundr, îl urmă pe Thorkell. Apoi Thorkell se mută la cumnatul său Thorgrímr și se instală acolo. Gísli rămase să stăpînească singur gospodăria de la Hóll și lucrurile nu mergeau cu nimic mai rău ca înainte.

Vara trecu și veni și iarna. Mulți aveau pe atunci obiceiul să sărbătorească începutul iernii [2] cu ospețe și jertfe aduse zeilor. De cînd fusese la Viborg, în Danemarca, Gísli încetase să mai aducă jertfe, dar în schimb continua să dea ospețe la care invita mulți oameni. Și astfel, cînd veni sorocul, el se pregăti și de data aceasta de o petrecere mare. Gísli îi chemă pe cei doi Thorkell — adică pe Thorkell, fiul lui Eirík, și pe Thorkell cel Bogat — pe cumnații săi, fiii lui Biartmar, și pe mulți alți prieteni și cunoscuți.

Cînd sosiră oaspeții, Audr îi spuse soțului ei :

[1] Obicei vechi scandinav, ca un copil să fie crescut pînă la o vîrstă oarecare de o altă familie (vezi nota de la pag. 27).

[2] Datorită condițiilor climaterice, în Islanda se distingeau doar două anotimpuri : vara, care începea aproximativ la 25 aprilie, și iarna, care începea aproximativ la 20 octombrie.

— La dreptul vorbind, simt lipsa unui oaspete, care tare aş fi dorit să fie între noi.

— Şi cine e acela ? întrebă Gísli.

— E Vésteinn, fratele meu, răspunse Audr. M-aş fi bucurat aşa de mult să fie aici, să se veselească şi el cu noi.

Dar Gísli spuse :

— Eu sînt de altă părere şi aş da nu ştiu cît să nu vină astăzi.

Şi după aceea nu mai vorbiră despre asta.

11

La Nefstadr, către izvoarele rîului Haukadalsá, trăia un bărbat cu numele de Thorgrímr, poreclit „Năsosul". Thorgrímr se pricepea la tot felul de descîntece şi farmece şi era unul din cei mai mari vrăjitori. Cei doi cumnaţi, Thorgrímr şi Thorkell, îl chemară pe Thorgrímr-Năsosul la ei, la Saeból, fiindcă şi ei dădeau un ospăţ. Thorgrímr-Năsosul era şi un foarte priceput meşter fierar. Se povesteşte că cei doi Thorgrímr şi Thorkell se retraseră în fierărie şi zăvorîră uşa. Apoi scoaseră dintr-un ungher fărîmele paloşului „Gràsida" [1], pe care Thorkell le luase cu el cînd plecase de la fratele său Gísli. Pînă seara Thorgrím făcu din aceste fărîme un vîrf de lance în care săpă cu dalta cîteva semne runice ; apoi îl înfipse cam pe o adîncime de o şchioapă în mînerul de lemn. După aceea se duseră toţi la culcare. La ospăţul dat de Gísli luă parte şi Önundr din valea Medaldalr. După ce sosi, el îi spuse între patru ochi lui Gísli că Vésteinn se întorsese în Islanda şi că s-ar

[1] Este vorba de paloşul numit „Argint Cenuşiu", din cap. 1.

putea să pice din clipă în clipă. Gísli îi chemă de îndată pe argaţii săi Hallvardr şi Hávardr şi le spuse s-o pornească spre miazănoapte, pînă în fiordul Önundar să-i dea bineţe lui Vésteinn din partea lui şi să-l roage să rămînă acasă pînă cînd el, Gísli, se va duce să-l caute ; şi să nu vină în nici un caz la ospăţul de la Hóll. Gísli le dădu celor doi argaţi şi o boccea mică în care se afla jumătatea de ban, ca să slujească drept dovadă, în caz că Vésteinn nu ar fi dat crezare celor spuse de Hallvardr şi Hávardr. Argaţii luară o barcă şi trecură de partea cealaltă a fiordului Dýra, la Loekjarós. Acolo traseră barca la mal şi merseră la un gospodar numit Bersi, care locuia la Bersastadr. Hallvardr şi Hávardr îi dădură bineţe şi-l rugară din partea lui Gísli să le împrumute cei doi cai numiţi „perechea de mănuşi" [1], care treceau drept cei mai iuţi cai din tot cuprinsul fiordului. Bersi le dădu caii şi argaţii o luară din loc. În cele din urmă ei sosiră la Mosvöllu, în fiordul Önundar, şi de acolo se îndreptară spre Hest, unde locuia Vésteinn. Dar Vésteinn plecase între timp de acasă şi întîmplarea făcu ca el s-o ia de-a lungul ţărmului nisipos de la Mosvöllu, în timp ce argaţii lui Gísli aleseseră alt drum. Şi astfel ei nu se întîlniră.

12

La Holt trăia un bărbat numit Thorvardr. Cei doi argaţi ai acestuia se luară la harţă pentru o pricină oarecare şi se răniră unul pe altul cu securile tocmai cînd Véisteinn trecea pe acolo. El îi împăcă şi cei doi fură mulţumiţi. După

[1] În limba islandeză există mai multe astfel de cuvinte, care denumesc perechi de animale.

accea Vésteinn își continuă drumul spre fiordul Dýra, însoțit de doi norvegieni.

Între timp, Hallvardr și Hávardr sosiră la Hest și aflară că Vésteinn plecase și pe ce drum o apucase. Argații lui Gísli se întoarseră și o luară pe urmele lui Vésteinn, grăbindu-se să-l ajungă. Cînd ajunseră la Mosfell îl zăriră pe Vésteinn străbătînd cu însoțitorii săi Valea Bjarnardalr. Dar curînd ei dispărură în spatele unei coline. Hallvardr și Hávardr își continuară drumul prin valea Bjarnardalr și ajunseră la Arnkelsbrekka. Caii erau rupți de oboseală, așa încît cei doi descălecară și începură să strige. Vésteinn și tovarășii săi de drum îi auziră ; ei se opriră pe cîmpia Gemlufall și îi așteptară acolo pe cei doi argați. Hallvardr și Hávardr îi împărtășiră lui Vésteinn cele transmise de Gísli, dîndu-i și jumătatea de ban. Vésteinn scoase cealaltă jumătate de ban din pungă și cînd văzu că cele două jumătăți se potrivesc, se înroși tot.

— Aveți dreptate, le spuse el apoi argaților. Dacă v-aș fi întîlnit mai curînd, m-aș fi întors. Dar din locul unde mă aflu acum toate apele curg spre fiordul Dýra, așa că mă îndrept și eu într-acolo. Pot chiar să spun că îmi face mare plăcere să merg la Hóll. Norvegienilor, întoarceți-vă ; cît despre voi, luați o barcă și cînd ajungeți acasă spuneți-i lui Gísli și surorii mele că sosesc și eu în curînd.

Cei doi argați ajunseră acasă și-i povestiră lui Gísli cele întîmplate.

— Așa a fost să fie, zise acesta resemnat.

Vésteinn se duse la Gemlufall, unde locuia Lúta, o femeie cu care era înrudit. Aceasta îi dădu niște oameni care să-l treacă peste fiord, dar la despărțire îi spuse :

— Vésteinn, fii cu ochii în patru. O să fie nevoie !

Apoi se despărțiră.

Vésteinn trecu fiordul, ajunse la Thingeyri și îl căută acolo pe un bărbat numit Thorvaldr-Scînteie. Acesta îi îm-

prumută un cal împodobit cu zurgălăi la căpăstru şi cu o pătură sub şa. Thorvaldr îl însoţi pe Vésteinn pînă la gura rîului Sandá şi voi să-l petreacă şi mai departe, pînă la Gísli, dar Vésteinn îi spuse că nu e nevoie.

— În valea Haukadalr s-au schimbat multe, zise Thorvaldr, aşa că fii cu băgare de seamă ! Apoi se despărţiră.

Vésteinn îşi continuă drumul pînă ajunse în valea Haukadalr. Era o seară senină cu lună. Oamenii lui Thorgrímr tocmai duceau vitele în grajd pentru noapte. Geirmundr le mîna înăuntru şi o slujnică, Rannveig, le lega de iesle. Vésteinn străbătu călare curtea şi îl întîlni pe Geirmundr care îi spuse :

— Nu te opri aici, la Saeból, ci du-te mai departe, la Gísli şi fii cu ochii în patru.

Rannveig ieşi din grajd şi i se păru că-l recunoaşte pe Vésteinn ; apoi intră în casă, ciorovăindu-se cu Geirmundr şi neputînd ajunge la înţelegere dacă bărbatul care sosise călare era Vésteinn sau nu.

Thorgrímr şedea cu ai săi în jurul vetrei ; el îi întrebă pe Geirmundr şi pe Rannveig de ce se ceartă ; nu cumva întîlniseră pe cineva şi nu ştiau cine este ?

— Cred că cel pe care l-am văzut afară era Vésteinn, zise Rannveig. Era îmbrăcat cu o mantie neagră, în mînă avea o lance, iar calul avea zurgălăi la căpăstru.

— Dar tu ce zici Geirmundr ? întrebă Thorgrímr.

— Nu l-am văzut prea bine, răspunse Geirmundr, dar cred că era argatul lui Önundr din valea Medaldalr ; purta mantia lui Gísli, dar şaua era a lui Önundr ; în mînă avea o prăjină de pescar, ferecată la vîrf.

— Unul din voi doi minte, zise atunci Thorgrímr. De aceea, Rannveig, du-te la Hóll, şi încearcă să afli ce se întîmplă pe acolo.

Rannveig ajunse la Hóll tocmai cînd bărbaţii se apucaseră de băut. Gísli era chiar în uşă. El îi dădu bineţe lui Rannveig şi o pofti înăuntru. Dar ea îi răspunse că trebuie să se întoarcă îndată acasă şi că voia doar s-o vadă pe micuţa Gudrídr. Gísli trimise pe cineva s-o cheme pe fetiţă, dar aceasta nu era pe-acolo.

— Unde e nevastă-ta Audr ? întrebă apoi Rannveig.

— E aici, răspunse Gísli.

Audr ieşi afară şi o întrebă pe Rannveig ce doreşte. Aceasta îi spuse că nu era ceva de prea mare însemnătate, şi mai mult nu reuşiră să afle de la ea.

Atunci Gísli o rugă să se hotărască dacă vrea să rămînă cu ei, ori să plece acasă. Rannveig se întoarse la Saeból şi acum părea să fie şi mai nătîngă ca înainte, aşa încît nu izbuti să povestească ce se întîmpla la Hóll.

În dimineaţa următoare, Vésteinn desfăcu cei doi saci cu mărfuri, pe care îi aduseseră Hallvardr şi Hávardr cu barca lor. El scoase din saci un sul de velinţe cu o lungime de şaizeci de coţi, un alt sul lung de douăzeci de coţi cu pînză pentru marame întreţesută cu trei fire aurii, precum şi trei cupe mari încrustate cu aur.

Apoi dărui cele aduse surorii sale Audr, cumnatului său Gísli, precum şi lui Thorkell, fratele său de jurămînt, dacă acesta consimţea să primească ceva. Cei doi Thorkell se duseră împreună cu Gísli la Saeból, la Thorkell, fratele lui Gísli. Acesta povesti că Vésteinn se întorsese şi că adusese mai multe daruri scumpe, pe care i le oferise lui şi lui Thorkell. Apoi Gísli i le arătă şi-l rugă pe Thorkell să-şi aleagă ce doreşte.

— Cred că ar fi mai bine să păstrezi tu totul, răspunse Thorkell, mai ales că nu ştiu cînd aş putea să-i fac şi eu un dar asemănător lui Vésteinn. Şi Thorkell nu voi cu

nici un preț să primească ceva. Gísli se întoarse acasă și i se păru că de acum încolo toate se îndreptau spre un singur sfîrșit cu putință.

13

La Hóll se răspîndi vestea că Gísli se văitase două nopți de-a rîndul în somn. Îl întrebară ce visase, dar el nu voi să spună.

În a treia noapte adormiseră deja cu toții, cînd se iscă o furtună puternică și vîntul smulse jumătate din acoperișul casei. După aceea se porni o ploaie atît de puternică, cum nu-și amintea nimeni să mai fi apucat pînă atunci. Și deoarece jumătate din acoperiș lipsea, ploaia pătrunse în șiroaie în casă. Gísli se sculă imediat și-și trimise oamenii să acopere repede fînul. Unul din argați, numit Thórdr-Fricosul, rămase acasă, în timp ce Gísli și ceilalți bărbați plecară în grabă să ajute la acoperitul fînului. Vésteinn voi să se ducă și el, dar Gísli nu-l lăsă. Cum începuse să plouă foarte tare în casă, Vésteinn și sora sa își întoarseră paturile de-a curmezișul și le împinseră spre mijlocul odăii. Toți ceilalți erau afară, așa încît Vésteinn și Audr rămaseseră singuri.

Cu puțin înainte de a se fi luminat de ziuă, cineva intră tiptil în odaie și se îndreptă spre patul lui Vésteinn, care în momentul acela se trezi. Dar în aceeași clipă o lance îi străpunse pieptul.

— M-a nimerit din plin, izbuti el să mai spună.

Cel care săvîrșise fapta se făcuse deja nevăzut. Vésteinn încercă să se ridice, dar căzu jos, mort. Audr se trezi și-i spuse lui Thórdr-Fricosul să scoată lancea din rană.

Pe vremea aceea era obiceiul ca cel care scotea arma ucigătoare dintr-o rană să-l şi răzbune pe cel omorît. Dacă arma era lăsată în rană, se zicea că s-a săvîrşit „ucidere tainică“ [1] şi nu „omor“. Lui Thórdr îi era atît de frică de morţi încît nu îndrăzni să se apropie de Vésteinn. În momentul acela Gísli intră în odaie şi văzînd cum stau lucrurile îi porunci lui Thórdr să se liniştească. El scoase lancea din rană şi o aruncă, aşa plină de sînge cum era, într-o ladă, nepermiţînd nimănui s-o vadă mai de aproape. Apoi se aşeză pe pat.

După aceea le spuse celor ai casei să aibă grijă de trupul lui Vésteinn după cum era obiceiul în timpul acela [2].

Moartea lui Vésteinn îi îndureră mult atît pe Gísli cît şi pe ceilalţi. Gísli îi spuse lui Gudrídr, fiica sa adoptivă :

— Du-te la Saeból şi vezi ce fac cei de acolo. Te trimit pe tine fiindcă am avut totdeauna cea mai mare încredere în tine şi am şi acum. Deschide-ţi bine ochii, ca să-mi poţi spune apoi ce se întîmplă pe acolo.

[1] În vechiul drept islandez se făcea deosebire între ceea ce se numea „ucidere tainică“ *(launvig)* şi „omor“ *(mord)*. În cazul „uciderii tainice“ cel care omorîse pe cineva putea, la rîndul său, să fie omorît de oricare din membrii familiei victimei, fără ca acesta din urmă să fie pedepsit. De asemenea, cineva putea să fie înlăturat tot prin ceea ce se socotea „ucidere tainică“, dacă adusese un prejudiciu serios onoarei sau averii cuiva. Acest gen de administrare a justiţiei, în care orice membru al unei familii „îşi lua dreptul în propriile mîini“, această procedură penală „privată“, care, după cum e uşor de înţeles, a dat loc la numeroase abuzuri, a trecut ulterior în competenţa instanţelor judecătoreşti.

În schimb, omorul (însoţit de tîlhărie, de atrocităţi, omorul pasional etc.) era considerat drept crimă şi criminalul era declarat în afara legii, ceea ce însemna că oricine îl putea omorî fără să fie pedepsit.

[2] Printre altele, gura, ochii şi urechile mortului erau astupate, pentru ca sufletul să nu mai poată reintra în corp.

Gudrídr o luă din loc şi ajunse peste cîtva timp la Saeból.

Cei ai casei se sculaseră deja iar cei doi Thorgrímr şi Thorkell şedeau în odaie cu armele lîngă ei. Cînd intră Gudrídr de abia îi răspunseră la bineţe, de parcă şi-ar fi pierdut graiul. Într-un tîrziu, Thorgrímr o întrebă ce mai e nou. Ea le povesti atunci despre uciderea sau mai bine-zis omorîrea laşă a lui Vésteinn.

Thorkell spuse :

— N-a trecut mult timp de cînd această ştire m-ar fi impresionat foarte mult.

Iar Thorgrímr adăugă :

— A murit un om pe care avem cu toţii datoria să-l cinstim ; o să-i facem o înmormîntare frumoasă şi o să-i înălţăm un gorgan măreţ, aşa cum se cuvine. E o mare pierdere. Spune-i lui Gísli că venim încă astăzi la Hóll.

Gudrídr se întoarse acasă şi îi spuse lui Gísli că Thorgrímr era în armură, avea coiful pe cap şi paloşul în mînă ; Thorgrímr-Năsosul ţinea în mînă o secure, iar Thorkell o sabie scoasă de cîteva degete din teacă. Toţi bărbaţii din casă erau sculaţi, cîţiva fiind chiar înarmaţi.

— M-am aşteptat la aşa ceva, zise Gísli.

14

Gísli şi cei de la Hóll făcură pregătiri să-l înmormînteze pe Vésteinn pe cîmpia nisipoasă ce se întinde de-a lungul ţărmului lacului cu trestii de la miazăzi de gospodăria de la Saeból. În timp ce Gísli se îndrepta spre locul unde urma să se pregătească mormîntul, apăru şi Thorgrímr însoţit de mai mulţi oameni, ca să ajute la ridicarea

gorganului. După ce îl așezară pe Vésteinn în mormînt, potrivit obiceiului, Thorgrímr se apropie de Gísli și-i spuse :

— Se obișnuiește ca cei ce pleacă spre Valhalla [1] să fie încălțați cu ghete de mort ; acum o să-l încalț și eu pe Vésteinn.

Cînd sfîrși, Thorgrímr spuse :

— Dacă se desfac, înseamnă că nu sînt în stare să înnod șireturile ghetelor unui mort.

După înmormîntare se așezară jos, în jurul gorganului, stătură de vorbă și cei mai mulți își dădură cu părerea cum că va fi greu să se afle cine a săvîrșit această faptă nelegiuită. Thorkell îl întrebă pe Gísli :

— Cum a suportat Audr moartea fratelui său ? Plînge mult ?

— Poți să-ți închipui, răspunse Gísli. E adevărat că se ține tare, dar pierderea aceasta e o grea încercare pentru ea. Am avut tot felul de visuri, și alaltăieri noapte și ieri noapte. Chiar dacă eu nu vreau să spun cine a săvîrșit omorul, o fac visurile. Acum două nopți am visat că de la o casă s-a furișat un șarpe, l-a mușcat pe Vésteinn și el a murit. Iar ieri noapte am visat că de la aceeași casă a venit în goană un lup și l-a mușcat pe Vésteinn, după care acesta a murit. Dar încă n-am povestit nimănui despre visurile astea, fiindcă nu am vrut ca vreunul din ele să se adeverească.

Apoi Gísli spuse următoarele versuri :

Nu vreau și-a treia noapte să mai văd
Ce-n două nopți în vis mi-a apărut.
Lui Vésteinn îi doream o altă soartă
Atunci cînd împreună ne aflam

[1] Valhalla era, în mitologia scandinavă, palatul ceresc al lui Odin. Aici erau găzduiți eroii căzuți pe cîmpul de luptă.

În casa lui Sigrhadr, de la Viborg,
Şi veseli din gustosul mied [1] sorbeam,
Şi nimeni altul nu şedea-ntre noi.

Atunci Thorkell întrebă iar :

— Cum suportă Audr moartea fratelui său ? Plînge mult ?

— Îmi pui mereu această întrebare, frate, răspunse Gísli ; pesemne că doreşti foarte mult să ştii.

Şi Gísli spuse versurile :

Sora sub vălul cenuşiu
Durerea mare şi-o ascunde.
Iar lacrimile i se scurg
În taină peste-al său obraz.
Cu mîna-i dalbă pe furiş
Ea caută să şi le şteargă.
Dar moartea fratelui cel drag
În suflet jale i-a sădit.

Apoi el continuă :

În poală-i lacrimi cad mereu
Ca boabe de mărgăritar,
Şi-n al durerii trist ogor
O floare gingaşă răsare.
Durerea mare-o ţine-n taină,
Şi cu o mîndră resemnare.
Doar dragostea ce mie-mi poartă
Îi mai aduce alinare.

După aceea cei doi fraţi se îndreptară spre Hóll şi Thorkell zise :

[1] Băutură alcoolică obţinută prin fermentarea alcoolică a mierei de albine cu apă.

— Ceea ce s-a întîmplat e foarte dureros, şi pentru tine e chiar şi mai dureros decît pentru noi. Dar fiecare cu partea lui de jale. Aş vrea să nu te laşi prea copleşit de ea, pentru ca oamenii să nu intre la cine ştie ce bănuieli ; ar fi poate bine să reluăm unele din jocurile noastre cu mingea [1] şi să facem ca legăturile dintre noi să fie iarăşi mai strînse.

— Bine zici, răspunse Gísli, şi sînt gata să începem din nou jocurile, dar făgăduieşte-mi mai întîi un lucru : dacă ţi se va întîmpla vreodată şi ţie ceva tot atît de dureros cum mi s-a întîmplat mie acum, să te porţi şi tu aşa cum mă rogi pe mine să mă port.

Thorkell îi făgădui. Ajunşi acasă la Gísli, ei se aşezară la praznicul dat în amintirea lui Vésteinn. După aceea plecă fiecare la casa lui şi lucrurile se liniştiră.

15

Peste puţin timp începură jocurile cu mingea, de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. Cei doi cumnaţi, Gísli şi Thorgrímr, erau de cele mai multe ori adversari la joc. Cei din jur nu se puteau hotărî care din doi era mai iscusit ; cei mai mulţi erau însă de părere că Gísli juca mai bine. Jocul

[1] Un joc între două persoane sau între două formaţii de cîte două persoane. Un jucător lovea mingea grea de lemn cu un fel de paletă, iar celălalt încerca s-o „prindă". Dacă-i reuşea, atunci era rîndul lui s-o lovească cu paleta. Dacă mingea ieşea în afara terenului de joc, adică nu era „prinsă", atunci cei doi jucători se luau la întrecere care să pună mîna pe ea mai întîi. Cel care „cucerea" mingea avea din nou iniţiativa jocului. Această competiţie cerea o mare desfăşurare de forţe, fiind adesea însoţită de brutalităţi. De multe ori întrecerea degenera în bătaie.

se desfășura în apropiere de lacul Sef și de fiecare dată se adunau foarte mulți oameni ca să privească. Într-o zi, cînd numărul spectatorilor era mai mare ca oricînd, Gísli ceru ca participanții la joc să se împartă în două cete la fel de mari.

— Ar fi foarte bine, răspunse atunci Thorkell ; și ar fi de asemenea foarte bine dacă nu l-ai mai cruța atît pe Thorgrímr. Unii au început deja să se întrebe, ce motive ai să-l cruți tot timpul. Iar eu doresc din toată inima ca tu să primești laudele, din moment ce ești cel mai tare.

— Încă nu ne-am măsurat forțele, zise Gísli, dar s-ar putea să ajungem și acolo.

Jocul începu, dar după cîtva timp Thorgrímr nu mai reuși să facă față. Gísli îl trînti la pămînt și mingea ieși în afara terenului de joc. Gísli voi să ridice mingea, dar Thorgrímr îl trase înapoi, încercînd să-l împiedice. Atunci Gísli îl împinse cu atîta putere, încît Thorgrímr căzu zdrelindu-și genunchii și începu să-i curgă și sînge din nas. Într-un tîrziu, el se ridică, își îndreptă privirile spre mormîntul lui Vésteinn și zise :

Lancea în piept adînc i-a pătruns
Dar rău nu-i pare nimănui.

Gísli aruncă mingea care îl lovi atît de rău pe Thorgrímr între umeri, încît acesta căzu din nou la pămînt. Apoi Gísli zise :

Mingea în spate bufnind l-a lovit
Dar rău nu-i pare nimănui.

Thorkell se ridică atunci și spuse :

— Ne-am lămurit care din voi e mai puternic și mai priceput la joc. Dar acum încetați.

Și așa și făcură, iar jocurile luară sfîrșit. Vara trecu, dar prietenia dintre Thorgrímr și Gísli se răcea tot mai mult.

Către sfîrșitul lui octombrie, Thorgrímr dădu un ospăț mare pentru a sărbători începutul iernii și a aduce jertfe zeului Frey. Cu acest prilej îl chemă pe fratele său Börkr, pe Eyólfr, fiul lui Thórdr, și pe mulți alți bărbați de frunte.

Gísli dădu și el un ospăț mare la care îi invită pe cumnații săi din fiordul Arnar și pe cei doi Thorkell. Cu totul se adunară vreo șaizeci de oameni. Băutură era din belșug, atît la Hóll cît și la Saeból. Cei de la Saeból pardosiră podeaua cu trestie din lacul Sef.

În timp ce pregătirile erau în toi și oamenii începuseră să atîrne pe pereți scoarțe și velințe — fiindcă oaspeții urmau să sosească încă în seara aceea — Thorgrímr îi spuse lui Thorkell :

— Ce bine ne-ar prinde acum velințele acelea pe care a vrut să ți le dăruiască Vésteinn. Ar fi bine să te hotărăști odată : sînt ale tale sau renunți pentru totdeauna la ele ? Aș fi mai mulțumit dacă ai trimite după ele.

— Un om cu adevărat puternic se poate stăpîni, zise Thorkell. Eu unul nu trimit după ele.

— Atunci trimit eu, răspunse Thorgrímr, și îl rugă pe Geirmundr să se ducă să le ia.

Geirmundr zise însă :

— Fac orice altceva, dar după astea n-am chef să mă duc.

Thorgrímr se duse la el, îi arse o palmă zdravănă și țipă :

— Asta ai vrut ? Și acum șterge-o imediat !

— Bine, mă duc, zise Geirmundr, chiar dacă n-am vrut asta. Dar să știi că palma o s-o primești înapoi cu vîrf și îndesat. N-am de gînd să-ți rămîn dator.

Şi Geirmundr plecă. Cînd ajunse la Hóll, Gísli şi Audr tocmai se pregăteau să atîrne velinţele pe pereţi. Geirmundr le spuse de ce venise şi povesti totul aşa cum se întîmplase.

Gísli o întrebă pe Audr :

— Ce zici, vrei să le împrumutăm velinţele ?

— Ştii prea bine, răspunse Audr, că nu doresc să ajut la sporirea faimei lor.

Atunci Gísli îl întrebă pe Geirmundr :

— Dar fratele meu Thorkell ce-a zis ? A vrut şi el să vii după velinţe ?

— N-a avut nimic împotrivă, răspunse Geirmundr.

— Atunci ţi le dau, fără doar şi poate, zise Gísli, înmînîndu-i velinţele ; apoi îl însoţi pînă la gard şi-i spuse : Sper că te-am ajutat să duci la bun sfîrşit însărcinarea primită ; dar aş dori acum să mă ajuţi şi tu la ceva de mare însemnătate pentru mine. Dar pentru dar. Vreau să te rog ca diseară să nu tragi zăvorul la trei din uşi. Adu-ţi aminte în ce fel ai fost rugat să vii încoace.

— Pe fratele tău Thorkell nu-l paşte nici o primejdie ? întrebă Geirmundr.

— Pe el nu, răspunse Gísli.

— Bine, zise atunci Geirmundr, aşa să fie.

Geirmundr se întoarse acasă şi aruncă jos sulurile grele.

— Nu există om mai răbdător ca Gísli, zise Thorkell, şi se poartă mai frumos cu noi decît noi cu el.

— De velinţele astea aveam acum nevoie, spuse Thorgrímr şi se apucă să le atîrne pe pereţi.

Cînd se înseră sosiră şi oaspeţii. Afară se înnourase foarte tare şi începu să ningă des şi liniştit. În curînd toate cărările fură acoperite de zăpadă.

16

Börkr şi Eýolfr veniră la Saeból însoţiţi de şaizeci de oameni, aşa că erau acum acolo cu toţii vreo o sută douăzeci, în timp ce la Gísli se adunaseră doar pe jumătate atîţia. Bărbaţii îşi petrecură seara cu băutura iar într-un tîrziu se duseră la culcare. Gísli îi spuse soţiei sale Audr :

— Nu i-am dat încă de mîncare calului lui Thorkell cel Bogat : vino cu mine, şi trage zăvorul la uşă după ce plec. Să nu adormi însă cît timp sînt plecat, ca să-mi deschizi cînd mă întorc.

După aceea Gísli scoase din ladă lancea făcută din paloşul Argint-Cenuşiu. Avea pe el doar o cămaşă şi nişte pantaloni de pînză şi se înfăşură într-o mantie neagră. Apoi o luă pe cărare pînă la pîrîul care curgea între cele două gospodării şi din care se aprovizionau amîndouă cu apă, trecu pîrîul şi se ţinu de cărarea de pe celălalt mal pînă ajunse la Saeból. Gísli cunoştea bine gospodăria de la Saeból, fiindcă el o durase cîndva, şi ştia cum se îmbinau casele şi acareturile şi că din casă se putea trece în grajd. Gísli se duse întîi acolo. În grajd erau şaizeci de vaci aşezate în două rînduri pe cele două laturi ale încăperii. Gísli legă cozile la cîte două vaci de pe cele două rînduri. Apoi închise bine uşa, pentru ca nimeni să nu poată ieşi afară din casă trecînd prin grajd. După aceea se îndreptă spre casă, unde dormeau cei mai mulţi membri ai gospodăriei. Geirmundr îşi ţinuse făgăduiala, uşa de la intrare era nezăvorîtă. Gísli pătrunse înăuntru fără zgomot şi închise uşa cu zăvorul, ca şi cînd acest lucru s-ar fi făcut încă de cu seară. Toate mişcările lui erau liniştite şi chibzuite. El se opri ascultînd încordat, ca să vadă dacă nu trezise pe cineva, dar îşi dădu seama că toţi dormeau. În odaie ardeau trei lumînări. Gísli

ridică de pe jos cîteva fire de trestie, făcu din ele un mănunchi, şi-l aruncă pe o lumînare stingînd-o. Apoi trase din nou cu urechea, ca să vadă dacă nu trezise pe cineva, dar nu auzi nici o mişcare. Atunci mai făcu încă un mănunchi din fire de trestie şi-l aruncă pe a doua lumînare care era mai aproape de el. Dar de data aceasta îşi dădu seama că cineva nu dormea, şi la un moment dat văzu cum mîna unui bărbat mai tînăr se întinde spre cea de a treia lumînare şi o stinge.

După aceea Gísli intră în odaia în care dormeau sora sa Thórdís şi Thorgrímr. Uşa era doar rezemată şi amîndoi erau în pat. Gísli se apropie de pat orbecăind prin întuneric şi atinse pieptul lui Thórdís, care dormea la margine.

— De ce ţi-e mîna atît de rece, Thorgrímr ? întrebă Thórdís.

— Vrei să mă întorc spre tine ?

Thórdís credea că fusese mîna lui Thorgrímr.

Gísli aşteptă un timp, încălzindu-şi mîinile în sîn, dar cei doi adormiră din nou. Atunci Gísli îl atinse uşor pe Thorgrímr, care deschise ochii crezînd că îl trezise Thórdís ca să se întoarcă spre dînsa. În clipa aceea Gísli ridică cu o mînă pătura şi cu cealaltă îl străpunse pe Thorgrímr cu lancea „Argint-Cenuşiu" care rămase înfiptă în scîndura de dedesubt.

Thórdís începu să ţipe din toate puterile :

— Sculaţi-vă ! Sculaţi-vă ! L-au omorît pe Thorgrímr!

Gísli alergă repede spre grajd, ieşi afară trăgînd zăvorul după el şi plecă spre casă pe acelaşi drum pe care venise. Dar urmele paşilor săi nu se mai zăreau. Cînd ajunse acasă, Audr îi deschise şi el se culcă de îndată, de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic şi n-ar fi întreprins nimic.

Cei de la Saeból, mahmuri după băutura multă din ajun, nu ştiau ce să facă mai întîi. Cele întîmplate îi luaseră prin surprindere, aşa încît ei nu reuşeau să ia hotărîrile de care ar fi fost nevoie în clipa aceea.

17

Într-un sfîrşit, Eyólfr zise :

— Aici s-au întîmplat lucruri grave şi foarte rele, iar oamenii din casă parcă şi-ar fi pierdut minţile. Sfatul meu e să aprindem luminile şi să închidem repede uşile pentru ca ucigaşul să nu poată fugi.

Şi aşa şi făcură, dar deşi nu putură să dea peste ucigaş, li se părea că cel ce săvîrşise omorul trebuie să fie undeva prin casă.

În cele din urmă se lumină de ziuă. Atunci ridicară din pat trupul neînsufleţit al lui Thorgrímr, şi după ce fratele său Börkr îi scoase lancea din piept, îl pregătiră pentru înmormîntare. Vreo şaizeci de oameni plecară spre Hóll, la Gísli. Thórdr cel Fricos era în curte ; cînd văzu ceata apropiindu-se, el fugi speriat în casă spunînd că o mulţime mare de oameni se îndreaptă spre ei.

— Foarte bine, zise Gísli, apoi recită următoarele versuri :

Vorbe multe, năvălire,
Deloc nu mă-nfricoşează.
Căci curajul meu făcut-a,
Mulţi viaţa să şi-o piardă.
Despre a lui Thorgrímr moarte
Eu nimic nu vreau a spune.
Oamenii din jurul nostru
De nelinişte-s cuprinşi.

Thorkell și Eyólfr sosiră la Hóll și intrară în odaia în care dormeau Gísli și soția sa. Primul care pătrunse în casă fu Thorkell, fratele lui Gísli. Văzînd că ghetele lui Gísli erau pline de zăpadă, el le împinse repede cu piciorul sub scăunelul din fața patului, înainte ca altcineva să le fi putut vedea. Gísli le dădu binețe și îi întrebă ce vînt îi aduce pe la el. Thorkell spuse că se întîmplase ceva foarte grav, și îl întrebă apoi pe Gísli cum crede că s-a putut ajunge la așa ceva și cam ce ar fi de făcut.

— O faptă gravă și rea aduce după sine pe alta, răspunse Gísli. Să vă dăm însă acum o mînă de ajutor și să-i ridicăm un gorgan lui Thorgrímr ; aveți tot dreptul să așteptați asta de la noi și e de datoria noastră să-i dăm toată cinstea.

Toți fură de părere că e bine așa și apoi plecară la Saeból, ca să înalțe gorganul. Trupul lui Thorgrímr fu așezat într-o luntre [1]. Oamenii ridicară gorganul, după obiceiul vechi, dar cînd fu să-l închidă, Gísli se duse la gura pîrîului care se vărsa în fiordul Dýra și scoase din apă un pietroi mare pe care îl aruncă în luntre ; din pricina greutății, aceasta aproape că se desfăcu în bucăți, pîrîind și trosnind din toate încheieturile.

— Dacă vîntul reușește să urnească luntrea asta, zise Gísli, atunci chiar că nu știu să trag o luntre la edec.

Unii din cei de față își amintiră că cuvintele lui Gísli semănau destul de mult cu cele spuse de Thorgrímr, cînd se lăudase cît de bine îi legase ghetele de mort lui Vésteinn.

Apoi se îndreptară cu toții spre casă.

Gísli îi spuse fratelui său Thorkell :

[1] La vechii islandezi era obiceiul ca oamenii de vază să fie „înmormîntați" într-o luntre.

— Cred, frate, că pot aştepta de la tine să ne înţelegem tot atît de bine ca pe vremea cînd eram foarte apropiaţi unul de altul. Hai să începem iar jocurile.

Thorkell consimţi şi apoi se întoarse fiecare la gospodăria lui.

Gísli invitase şi el destul de mulţi oameni la ospăţ, dar cum acesta luă pe neaşteptate sfîrşit, el le dădu tuturor daruri frumoase la plecare.

18

După praznicul dat în amintirea lui Thorgrímr, Börkr, fratele acestuia, îi încărcă cu daruri de preţ pe cei ce luaseră parte.

Apoi îl plăti pe Thorgrímr-Năsosul să facă farmece, pentru ca nimeni şi nimic să nu-i poată veni în ajutor aceluia care îl omorîse pe Thorgrímr, chiar dacă s-ar fi găsit mulţi doritori să-l sprijine. Pentru farmecele sale Thorgrímr-Năsosul primi un viţel de nouă ani.

Thorgrímr începu să facă vrăji, aşa cum era obiceiul în astfel de împrejurări : el înălţă o movilă de pămînt, se aşeză pe ea şi se porni să bolborosească tot felul de blesteme, cuvinte de ocară şi vorbe pline de venin. Curînd oamenii băgară de seamă că în partea dinspre miazăzi şi apus a gorganului lui Thorgrímr zăpada se topea aproape imediat după ce cădea şi pămîntul nu îngheţa. Ei credeau că, prin jertfele aduse, Thorgrímr cîştigase bunăvoinţa zeului Frey şi că acesta nu voia ca simţămintele sale de prietenie faţă de Thorgrímr să se răcească.

Iarna trecu şi cei doi fraţi luară din nou parte la jocuri. Börkr se mută la Saeból şi o luă de nevastă pe Thórdis, care aştepta un copil de la Thorgrímr ; curînd ea născu un băiat, pe care îl stropiră cu apă [1] şi îi dădură numele de Thorgrímr, după tatăl său. Dar cum pe măsură ce creştea se făcea tot mai ursuz şi mai neînduplecat, ei îi schimbară numele în Snorri [2]. Börkr locuia deja de cîtva timp acolo cînd începură jocurile.

În partea locului trăia o femeie numită Audbiörg ; ea era sora lui Thorgrímr-Năsosul şi se stabilise la Annmarkstadr, în partea de sus a văii. Audbiörg fusese măritată cu Thorkell cel Pistruiat, şi avea un fiu, pe Thorsteinn. Acesta era, după Gísli, cel mai iscusit la jocuri.

Gísli şi Thorsteinn jucau de obicei împreună, contra lui Börkr şi Thorkell. Într-o zi se adunase o mulţime de privitori dornici să vadă care din jucători era cel mai tare şi mai destoinic. Şi se întîmplă şi de data aceasta ceea ce se întîmplă de obicei ; jucătorii se înfierbîntară cu atît mai mult cu cît veneau mai mulţi oameni să-i privească. Se povesteşte că în ziua aceea Börkr nu izbuti nicidecum să-i vină de hac lui Thorsteinn ; în cele din urmă el se înfurie şi-i rupse bătătorul de lemn. Thorsteinn se repezi atunci la Börkr şi îl trînti jos, pe gheaţă. Văzînd aceasta, Gísli îi spuse lui Thorsteinn să ia bătătorul lui şi să-l ţină cît mai din scurt pe Börkr.

Thorsteinn făcu întocmai, iar Gísli se aşeză jos şi începu să dreagă bătătorul rupt, privind spre gorganul lui Thor-

[1] În perioada păgînă, la ceremonia dării numelui, copilul se stropea cu apă.

[2] *Snorri* sau *Snerri* înseamnă în limba islandeză „om sucit", „om cu care e greu s-o scoţi la cap". Acest personaj, aici doar menţionat, joacă un rol important în alte cîteva *saga*.

grímr. Pămîntul era acoperit cu zăpadă. Mai sus, lîngă gorgan, erau mai multe femei, printre care și sora sa Thórdís. Atunci Gísli spuse cîteva versuri, pe care n-ar fi trebuit de fapt să le spună niciodată :

Au apărut firicele de iarbă
Sus, pe gorganul lui Thorgrímr.
Iar pe a lui casă, precum și în curte
Zăpada mereu se topește.
Prin vîrf ascuțit și tăios de lance
Zilele i se sfîrșiră.
Dar curtea și casa și celelalte
În dar de poet i-au fost date.

Thórdís învață versurile pe dinafară și după ce ajunse acasă își tălmăci tîlcul lor.

Jocurile luară sfîrșit, iar Thorsteinn se întoarse acasă la el.

La Orrastadr trăia un bărbat cu numele de Thorgeir-Cocoșul de Munte, iar la răsărit de pîrîu locuia Berg, poreclit Picior Scurt. După această poreclă, și gospodăria pe care o conducea primise numele de Lunca lui Picior Scurt. După terminarea jocurilor, oamenii plecară spre casele lor. Pe drum, Thorsteinn și Berg avură un schimb de păreri în legătură cu jocurile și din vorbă în vorbă ajunseră la ceartă. Berg luă partea lui Börkr, dar Thorsteinn era împotriva lui. Pînă la urmă Berg îi dădu lui Thorsteinn o lovitură cu latul securii. Thorgeir sări să-i despartă, astfel că Thorsteinn nu izbuti să se mai răzbune. El ajunse acasă și mama sa, Audbiörg, îi legă rana, fierbînd de furie din cauza pățaniei lui Thorsteinn. Nici după ce se culcă ea nu reuși să închidă ochii de mînie. Afară era frig, dar cerul era senin și nu

bătea vîntul. Audbiörg înconjură de cîteva ori casa, mergînd contra mişcării soarelui şi adulmecînd tot timpul cu nările în aer. În urma farmecelor făcute de ea vremea se schimbă brusc : mai întîi începu să ningă tare, după aceea veni moină, apele se umflară şi de pe dealul învecinat se prăvăliră peste gospodăria lui Berg nămeţi mari de zăpadă care uciseră doisprezece oameni. Urmele acestei prăbuşiri se mai pot vedea şi astăzi.

19

Thorsteinn se duse la Gísli, care îl ţinu ascuns un timp. Apoi el se îndreptă spre miazăzi, pînă în fiordul Borg, iar de acolo se îmbarcă într-o corabie şi părăsi Islanda.

Cînd află despre farmecele lui Audbiörg, Börkr plecă la Annmarkstadr, o prinse pe Audbiörg şi o duse la Saltnes, unde ea fu omorîtă cu pietre. Auzind aceasta, Gísli plecă şi el la Nefsstadr, îl prinse pe Thorgrímr-Năsosul şi-l duse la Saltnes, unde îi traseră o piele de viţel în cap şi îl uciseră cu pietre ; apoi îl îngropară alături de sora sa pe o colină dintre valea Hökadalr şi valea Medaldalr.

După aceea lucrurile se liniştiră. Iarna trecu şi veni primăvara. Börkr plecă spre miazăzi, la Thorsnes, cu gîndul să se stabilească acolo. El socotea că nu cîştigase nimic de pe urma mutării sale în ţinuturile apusene. În schimb pierduse pe un om ca Thorgrímr, fără să fi putut dobîndi nici un fel de despăgubire. Ajuns la Thorsnes, Börkr se apucă să-şi pună în ordine noua sa gospodărie, dar între timp mai făcu un drum înapoi, ca să-şi aducă soţia şi lucrurile. Thor-

kell, fiul lui Súr, avea și el de gînd să se mute și se pregăti să plece împreună cu cumnatul său Börkr.

Se povestește că Börkr porni la drum însoțit de Thórdís, soția sa și sora lui Gísli.

— Spune-mi, de ce erai atît de abătută astă toamnă, cînd am încetat jocurile ? o întrebă Börkr pe Thórdís. Mi-ai făgăduit că o să-mi spui înainte de plecare.

Tocmai atunci treceau pe lîngă gorganul lui Thorgrímr. Thórdís se opri și zise că nu vrea să meargă mai departe. Apoi îi repetă lui Börkr versurile pe care le spusese Gísli în timp ce privea gorganul lui Thorgrímr.

— Cred că nu trebuie să mai cauți în altă parte pe ucigașul lui Thorgrímr, continuă Thórdís, și ar fi cît se poate de potrivit să-l dai în judecată.

Auzind aceasta, Börkr se înfurie peste măsură.

— Mă întorc acum, pe loc, zise el, și-l omor pe Gísli.

— Parcă poți să știi cît adevăr e în ceea ce spune Thórdís, interveni Thorkell. Poate că nu-i nimic adevărat și că sînt doar vorbe femeiești.

Thorkell îl înduplecă pe Börkr să-și continue drumul și după un timp ajunseră la gura rîului Sandá ; acolo descălecară de pe cai ca să se odihnească puțin. Börkr aproape că nici nu deschise gura. Thorkell zise că ar dori să-l vadă o clipă pe prietenul său Önundr, încălecă repede și se făcu în curînd nevăzut. Dar el se îndreptă spre Hóll, unde îi spuse lui Gísli ce se întîmplase și că, din versurile sale, Thórdís își dăduse seama cum stau lucrurile.

— Poți să te aștepți să fii adus în fața judecății, încheie apoi Thorkell.

Gísli tăcu un timp și pe urmă spuse următoarele versuri :

Prevăzătoarea și slaba mea soră
Nu are tăria lui Gudrún [1],
Care cu mult curaj își ucise
Chiar soțul, pe-al hunilor rege.
Fiindcă al fraților sînge-l vărsase,
De moarte lovit fu Atila.
Familia-și iubea mai presus de toate
Gudrún, și o răzbunase,
Dar sora mea asta nu face.

— Nu m-am așteptat la așa ceva de la sora mea, continuă Gísli, mai ales că nu o dată am apărat-o ca și cînd m-aș fi apărat pe mine însumi, atunci cînd a dat de necaz. De cîte ori nu mi-am pus viața în joc de dragul ei și iată că ea îmi dorește moartea.

Dar aș vrea să știu, frate, ce ajutor pot aștepta din partea ta acum, cînd lucrurile au luat întorsătura asta.

— Îți voi da de știre dacă cineva vrea să te omoare, răspunse Thorkell, dar nu-ți pot da nici ajutor și nici adăpost, fiindcă mi-ar dăuna mie. Am suferit o mare pierdere prin uciderea lui Thorgrímr, care îmi era cumnat, tovarăș de muncă și prieten.

— Doar nu credeai că un om ca Vésteinn poate rămîne nerăzbunat, zise Gísli. Dar să știi că eu nu ți-aș fi răspuns așa și nici nu m-aș fi purtat cu tine așa cum te porți tu.

Cu acestea se despărțiră. Thorkell se întoarse la Börkr și cei trei își continuară drumul. În cele din urmă ajunseră la Thorsnes, unde Börkr își dură noua gospodărie. Thorkell

[1] Este vorba de Gudrún, fiica lui Giúki, din poemele Atlakviða și Atlamál (din culegerea „Edda poetică", care cuprinde cîntece pe teme din mitologia nordică și germanică). Gudrún și-a omorît soțul, pe regele Atila al hunilor, răzbunînd astfel uciderea, din ordinul lui Atila, a fraților ei Gunnar și Högni.

cumpără pămînt în ţinutul Bardastrand, la Hvamm. ca să-şi facă şi el o gospodărie.

Sosi şi timpul cînd se făceau dările în judecată. Börkr plecă, însoţit de patruzeci de oameni, la *thing*-ul de la Thorsnes, ca să-l dea în judecată pe Gísli. Din ceata lui Börkr făcea parte şi cumnatul său Thorkell al lui Súr, nepoţii săi de soră, Thóroddr şi Saka-Steinn, precum şi un norvegian cu numele de Thorgrímr. Cînd ajunseră la gura riului Sandá, Thorkell spuse :

— Eu o iau puţin înainte ; trebuie să mă reped pînă la o gospodărie din apropiere — el pomeni şi numele gospodăriei — ca să iau nişte bani pe care mi-i datorează cei de acolo. Voi urmaţi-mă în pas domol, fără grabă.

Thorkell o luă repede din loc. Cînd sosi la gospodăria de care vorbise, el o rugă pe stăpîna casei să-i împrumute un cal de-al ei, iar calul său să-l lase în faţa porţii.

— Acoperă şaua cu o pătură, mai zise el, iar cînd vor sosi tovarăşii mei de drum, spune-le că sînt în odaie şi numără banii.

Femeia îi dădu un alt cal, şi Thorkell încălecă şi plecă ca vîntul pînă într-o pădure din vecinătatea gospodăriei, unde se întîlni cu Gisli. Acolo îi povesti fratelui său cum stau lucrurile şi îi spuse că Börkr va intra în pădure venind dinspre apus.

20

La *thing*-ul de la Thorsnes Börkr îl dădu în judecată[1] pe Gísli pentru a-l fi omorît pe fratele său Thorgrimr.

[1] Partea vătămată trebuia să adreseze plîngerea acestor instanţe şi să-l citeze pe cel pîrît în faţa lor în anumite zile dinainte stabilite. Chemarea în judecată se făcea în prezenţa martorilor.

În timpul acesta Gísli își vîndu pămîntul lui Thorkell, fiul lui Eiríkr, primind în schimb bunuri mișcătoare, de care avea mare nevoie acum. Gísli îl mai întrebă o dată pe fratele său Thorkell dacă vrea să-i dea vreun ajutor sau să aibă grijă de lucrurile sale. Thorkell răspunse însă și de data aceasta că e gata să-l prevină, dacă se pregătește vreun atac împotriva lui, dar că se va feri să facă ceva, care să atragă bănuieli asupra persoanei sale. Thorkell plecă, făcu un ocol și îi ajunse din urmă pe Börkr și pe ceilalți, zăbovindu-i astfel în drumul lor.

Gísli își încărcă lucrurile pe doi cai de povară și plecă spre pădure, însoțit de argatul său, Thórdr cel Fricos.

— Tu nu mi-ai ieșit niciodată din vorbă și ai făcut tot ce ți-am spus fără să cîrtești, îi spuse Gísli ; se cuvine deci să te răsplătesc cu dărnicie.

Gísli obișnuia să poarte o mantie neagră, căci îi plăcea să fie bine îmbrăcat. El își scoase mantia și zise :

— Îți dau ție mantia asta, prietene, dar s-o îmbraci chiar acum și să te bucuri de ea. Așează-te în sania din spate, iar eu o să mîn caii îmbrăcat în mantia ta.

Zis și făcut.

— Dacă s-ar întîmpla ca cineva să te strige, mai adăugă Gísli, să nu răspunzi, iar dacă ar vrea să-ți facă vreun rău, fugi repede în pădure.

Dar Thórdr era pe cît de fricos pe atît de lipsit de înțelepciune. Gísli mîna caii, iar Thórdr, care era oricum înalt de stat, se înălță acum și mai mult în sanie, căci îi plăcea cum arăta în mantia aceea frumoasă.

Cînd se apropiară de pădure, Börkr și oamenii săi îi zăriră pe cei doi și își întețiră pasul, ca să-i ajungă din urmă. Văzîndu-i, Thórdr sări repede din sanie și fugi în pădure. Încredințați că cel ce fugea era Gísli, oamenii lui Börkr se luară îndată după el, strigîndu-l pe nume. Dar Thórdr nu

răspunse nimic şi continuă să fugă. Atunci norvegianul Thorgrímr aruncă lancea după el şi aceasta îl lovi atît de puternic între umeri, încît Thórdr căzu mort pe loc.

— Frumos ai mai aruncat lancea ! exclamă Börkr. Chiar că eşti mare meşter.

Cei doi fraţi, nepoţii de soră ai lui Börkr, se hotărîră să se ia după argat, ca să vadă măcar dacă avea un dram de curaj în el, şi intrară în pădure.

Börkr se duse cu ceilalţi la omul îmbrăcat în mantie neagră, dar cînd îi scoaseră boneta, îşi dădură seama că nu fuseseră chiar atît de norocoşi cum crezuseră, fiindcă cel ucis era Thórdr cel Fricos şi nu Gísli.

Cei doi fraţi intraseră în pădure ; ei îl zăriră pe Gísli şi Gísli îi zări pe ei. Unul din fraţi aruncă cu lancea după Gísli, dar aceasta o prinse din zbor şi o aruncă înapoi nimerindu-l pe Thóroddr care rămase mort pe loc. Saka-Steinn se întoarse atunci în grabă la tovarăşii săi şi le povesti că pădurea e foarte greu de trecut, dar cum Börkr ţinea morţiş să-şi continue drumul pe acolo, ei intrară în ea. La un moment dat norvegianului Thorgrímr i se păru că vede într-un loc nişte crengi mişcîndu-se şi îşi aruncă lancea în direcţia aceea, nimerindu-l pe Gísli în pulpa piciorului. Acesta aruncă însă lancea înapoi şi-l străpunse pe Thorgrímr, omorîndu-l. Ceilalţi cutreierară pădurea în lung şi-n lat dar nu dădură de Gísli. Atunci se întoarseră la gospodăria de la Hóll şi făcură cunoscut că-l dau pe Gísli în judecată pentru că-l ucisese pe Thorgrímr. Ei nu luară nimic din gospodăria lui Gísli ca despăgubire, şi plecară acasă. În timp ce Börkr şi însoţitorii săi se aflau în curtea gospodăriei de la Hóll, Gísli se urcă pe o stîncă din apropiere şi-şi legă rana. După plecarea lui Börkr, el se întoarse acasă şi se pregăti de mutare. Îşi vîndu tot pămîntul şi primi bani

buni pentru el, își cumpără o corabie pe care încărcă o mulțime de lucruri, se îmbarcă împreună cu soția sa Audr și cu Gudrídr, fetița pe care o creșteau, și ieșiră în larg, navigînd pînă la Húsanes. Acolo se opriră și traseră la țărm.

Gísli se îndreptă spre curtea unei gospodării, unde întîlni pe un bărbat, care îl întrebă cine era. Gísli spuse un nume la întîmplare, apoi ridică de jos un bolovan mare și-l aruncă pe un ostrov care se întindea dincolo de țărm.

— Să încerce și fiul gospodarului de acolo să facă același lucru cînd se va întoarce acasă, mai spuse el, și poate că atunci se va lămuri cine a fost bărbatul care a aruncat bolovanul.

Dar nimeni nu reuși să-l arunce atît de departe ca Gísli, care se dovedi a fi mai destoinic decît mulți alții.

După aceea el se îmbarcă din nou, înconjură peninsula, și intră în fiordul Arnar, iar din acesta în prelungirea sa numită fiordul Geirthiófr. Acolo coborî la țărm și zidi clădirîle de care avea nevoie pentru iernat.

21

Gísli trimise vorbă cumnaților săi Helgi, Sigurdr și Vestgeir, fiii lui Biartmar, să se ducă la *thing*-ul de la Thorsnes și să ofere în numele său despăgubiri, pentru ca să nu fie pus în afara legii. [1]. Cei trei plecară la *thing* dar nu izbutiră

[1] În perioada mai veche, cei ce se făceau vinovați de omucidere puteau fi declarați în afara legii (adică oricine îi putea omorî fără să fie pedepsit). Cu timpul s-a ajuns la aranjamentul ca ucigașul să nu mai fie și el omorît din răzbunare, ci să-și poată ispăși vina prin plata unei despăgubiri pecuniare familiei victimei.

să ajungă la nici o înțelere în folosul lui Gísli. Se povestește că nici măcar nu se purtară ca niște adevărați bărbați, fiindcă aproape că le dădură lacrimile, cînd văzură că nu mai aveau altceva de făcut decît să se lase păgubași. În cele din urmă ei se duseră la Thorkell cel Bogat și-i povestiră cele întîmplate, spunîndu-i că nu îndrăznesc să meargă la Gísli și să-l încunoștințeze că fusese pus în afara legii. De fapt, la *thing*-ul acela nici nu s-a mai dezbătut altceva decît punerea lui Gísli în afara legii. Atunci Thorkell cel Bogat se duse el la Gísli și-i aduse la cunoștință hotărîrea *thing*-ului. Gísli spuse următoarele versuri :

O ! ai lui Biartmar fii
În piept de-ar fi avut
O inimă de fier
Cum Vésteinn a avut,
La Thorsnes nu așa
Sfîrșitul ar fi fost,
Și în afara legii
Poate nu m-ar fi scos.

Ai soției mele rude
Curajul își pierdură
În clipele în care
Mai tari ca niciodată
Ar fi trebuit să fie.
Și s-a-ntîmplat de parcă
De robi o-adunătură
Ouă clocite-aruncă
În chipeșii flăcăi.

Dar nu le face cinste
Că greu m-au osîndit
La *thing*-ul de la Thorsnes.

Iar vestea mi-o aduse
Un bun şi vechi prieten
Venit din miazănoapte.
Dar Saka-Steinn şi Börkr
Curînd cu al lor sînge
Cred c-o să ispăşească.

Apoi Gísli îl întrebă pe Thorkell cel Bogat la ce ajutor se putea aştepta din partea lui. Acesta îi spuse că este gata să-i dea adăpost, atîta timp cît nu este ameninţat să-şi piardă el avutul din această pricină. [1]

Gísli rămase timp de trei ani în fiordul Geirthiófr. Din cînd în cînd locuia şi la Thorkell, fiul lui Eiríkr.

În următorii trei ani el cutreieră toată insula, încercînd să cîştige de partea sa diferiţi oameni de frunte. Dar din pricina farmecelor şi a blestemelor lui Thorgrímr-Năsosul, Gísli nu izbuti să găsească înţelegere şi sprijin la nici o căpetenie. De cîteva ori i se păruse că e cît pe-aci să izbîndească, dar pînă la urmă nu se alegea nimic. Locuise acum în repetate rînduri la Thorkell, fiul lui Eiríkr, şi se împlineau deja şase ani de cînd fusese pus în afara legii. Apoi rămase o bucată de vreme la Audr, în gospodăria din fiordul Geirthiófr, avînd în acelaşi timp un ascunziş la miazăzi de rîu, şi altul printre stîncile din partea de miazăzi a gospodăriei. Şi aşa stătea ascuns cînd într-un loc cînd în altul.

[1] Celui care era pus în afara legii i se confisca averea. Aceeaşi pedeapsă i se aplica unuia care îl adăpostea pe cel pus în afara legii.

22

Auzind despre toate acestea, Börkr se duse la Eyolfr cel Cenuşiu, care locuia la Otradalr, în fiordul Arnar, şi-l rugă să iscodească unde stă ascuns Gísli şi să-l ucidă. Börkr îi oferi trei sute de monede de argint curat pe care Eyólfr să-i întrebuinţeze cum va crede de cuviinţă, pentru ca să-l prindă pe Gísli. Eyolfr primi banii şi făgădui să facă tot ce-i va sta în putinţă.

În gospodăria lui Eyólfr locuia Helgi Pîndarul, un om iute de picior, care avea şi o vedere foarte bună, şi pe deasupra mai cunoştea ca pe buzunarul său tot ţinutul fiordurilor. Helgi fu trimis în fiordul Geirthiófr ca să vadă dacă Gísli era acolo. El zări de fapt un bărbat, dar nu izbuti să afle dacă era în mod neîndoios Gísli sau nu. Helgi se întoarse acasă şi-i povesti totul lui Eyólfr, spunîndu-i că dinspre partea lui era încredinţat că omul pe care-l zărise fusese Gísli. Apoi se duse din nou în fiordul Geirthiófr însoţit de şase oameni, dar nu dădu de urma lui Gísli şi se întoarse iar acasă fără a fi isprăvit nimic.

Gísli era un bărbat înţelept : el avea adesea visuri şi visurile sale se adeveream. Toţi oamenii ştiutori sînt de părere că în afară de Grettir, fiul lui Ásmundr[1] Gísli este acela care a reuşit să trăiască cel mai îndelungat timp în afara legii. Se spune că într-o toamnă, cînd Gísli era la Audr, fu chinuit într-o noapte de visuri tulburătoare. Cînd se trezi, Audr îl întrebă ce visase.

— În vis mi s-au arătat două femei, începu Gísli, una era prietenoasă, dar cealaltă îmi povestea numai lucruri

[1] Grettir, fiul lui Ásmundr, a fost pus în afara legii şi a peregrinat prin Islanda timp de 19 ani iar Gísli, la rîndul său, aproximativ 14 ani.

rele şi urîte şi-mi prevestea numai nenorociri. Acum am visat că sosisem la o casă, mi s-a părut că am intrat înăuntru şi am recunoscut mai mulţi oameni care îmi sînt rude sau prieteni. Ei erau aşezaţi în jurul cîtorva focuri şi beau. Erau cu totul şapte focuri, unele arseseră aproape de tot, altele erau încă în plină vîlvătaie. Femeia cea prietenoasă se apropie de mine şi-mi spuse că focurile însemnau numărul anilor pe care îi mai am de trăit ; ea mă povăţui să mă lepăd de vechea credinţă şi să nu mai am de-a face nici cu vrăjitorie şi nici cu alte obiceiuri din cele vechi ; în schimb să-i ajut pe cei surzi, pe cei şchiopi, pe cei săraci şi pe cei în suferinţă. Atît ţinu visul.

Apoi Gísli spuse următoarele versuri :

Văzui focuri şase-afară
Şi-unul cînd intrai în casă.
Dar văpăile încinse
Nimic bun nu prevesteau.
Toţi cei ce erau în casă
— unii rude, alţii prieteni —
Cu o mare voie-bună,
Şi cu cîntece, urale,
Bucuroşi mă-ntîmpinară.

O, războinice ! femeia zise-atunci
Vorbind cu mine :
Cîte focuri ard în juru-ţi,
Al lor număr îţi arată
Cîte ierni vei mai trăi.
Şi să ştii că scurtă vreme
Pe acest pămînt nevolnic
Dat ţi-e a te chinui.

Tu voinice ! spuse încă :
Vrăji și farmece nu crede.
De la barzi vezi de învață
Doar ce e frumos și bun.
Mare adevăr zic ție :
Pe-un bărbat nu-l prețuiești,
De singura-i viteje
Sînt descîntece și vrăji.

Să te ferești din răsputeri
Pe-ai tăi semeni să-i omori.
Și nici să fii tu cel dintîi
Ce pacea o nesocotești.
Pe orbi, pe-ologi, pe nevoiași
Ajută-i, unde poți, mereu.
Și să știi că-i un lucru rău
Pe alții dacă-i ponegrești.

23

Se povestește că Börkr îl ținea din scurt pe Eyólfr, lăsîndu-l să înțeleagă că nu încercase tot ce-i sta în putință ca să dea de urma lui Gísli. Börkr era de părere că Eyólfr nu făcuse mare lucru pentru banii pe care îi primise. Pe de altă parte, el era încredințat că Gísli era în fiordul Geirthiófr. De aceea îi trimise vorbă lui Eyólfr să afle neapărat în ce loc e Gísli, căci dacă nu, se va duce *el* în fiord să-l caute. Eyólfr se puse pe treabă și îl trimise din nou pe Helgi Pîndarul în fiordul Geirthiófr. Acesta luă cu el merinde și stătu la pîndă timp de o săptămînă, ca să-l

surprindă pe Gísli. Într-o zi îl zări ieșind din ascunzătoarea sa. Cum Helgi nu avea nici cea mai mică îndoială că bărbatul pe care-l văzuse era Gísli, se înapoie în grabă la Eyólfr și-i povesti ce descoperise. Însoțit de opt oameni, Eyólfr se îndreptă spre fiordul Geirthiófr și sosi la gospodăria lui Audr. Dar Gísli nu era acolo și ei nu izbutiră să-l găsească, deși cutreierară toate pădurile din jur. Atunci se întoarseră la Audr și-i făgăduiră bani mulți dacă le spune unde stă ascuns Gísli. Dar ea nici nu vru să audă de așa ceva. Ei trecură la tot felul de amenințări, dar Audr nu se lăsă înduplecată. Și astfel ei fură nevoiți să se îmbarce acasă fără să fi isprăvit nimic. Călătoria aceasta lungă și obositoare s-a dovedit a fi fost zadarnică. Eyólfr rămase acasă toată toamna aceea.

Chiar dacă încercările de a-l prinde pe Gísli dăduseră greș, acesta își dădu totuși seama că ar putea să fie prins, fiindcă de la el pînă la Eyólfr nu era o cale prea lungă. De aceea el părăsi ascunzișurile din apropierea gospodăriei lui Audr, îndreptîndu-se spre miazăzi ; după ce străbătu ținutul Strand, Gísli ajunse la Hvamm, unde voia să-l întîlnească pe fratele său. Thorkell se culcase deja cînd Gísli bătu la ușa odăii sale, dar se sculă, ieși afară și-i dădu binețe.

— Aș vrea să știu, întrebă Gísli, dacă vrei să-mi dai ajutor. Aș avea mare nevoie de sprijin din partea ta, fiindcă sînt încolțit din toate părțile. M-am ferit multă vreme să te supăr cu ceva rugăminți.

Thorkell îi dădu același răspuns ca și cu ani în urmă, spunînd că nu poate să-i ofere nici adăpost și nici întreținere, fiindcă în cazul acesta ar putea el să fie dat în judecată, dar că e gata să-i pună la dispoziție bani, un cal de drum sau alte lucruri, după cum îi făgăduise.

— Văd bine că nu vrei să mă ajuți, zise Gísli. Dă-mi trei sute șaizeci de coți de dimie și fii liniștit, că de aici încolo n-o să-ți mai cer niciodată ajutorul.

Thorkell îi dădu dimia cerută și încă și niște bani.

Gísli spuse apoi că e nevoit să primească totul, dar adăugă că el nu s-ar fi purtat atît de neomenos, dacă ar fi fost în locul lui Thorkell.

Gísli se despărți cu inima grea de fratele său, îndreptîndu-se spre miazănoapte. Înainte de a se fi luminat de ziuă el ajunse la Vadil, la mama lui Gestr, fiul lui Oddleifr, și bătu la ușă. Stăpîna casei îi deschise. Ea obișnuia să găzduiască oameni puși în afara legii și avea sub pămînt un gang, care la un capăt răspundea jos, în apropierea rîului, iar la celălalt în bucătăria ei. Urmele gangului se mai pot vedea și astăzi. Thorgerdr îl primi bine pe Gísli.

— Mă învoiesc să te găzduiesc un timp, zise ea, dar nu-ți pot făgădui alt ajutor decît ceea ce e în stare să-ți dea o femeie în vîrstă.

Gísli răspunse că e gata să primească ajutorul lui Thorgerdr, adăugînd că bărbații se poartă atît de netrebnic, încît nu e greu ca o femeie să fie mai de ispravă decît ei. El rămase toată iarna la Thorgerdr și putu să spună că în anii săi de pribegie nu-i mersese nicăieri atît de bine ca acolo.

24

Cînd veni primăvara, Gísli se întoarse în fiordul Geirthiófr, mînat de dorul după soția sa Audr, atît de puternică era dragostea care-i lega.

El rămase ascuns acolo toată vara. La începutul toamnei, cînd nopțile începură să crească, Gísli avu tot mai

des visuri urîte. I se arăta mereu femeia răuvoitoare, ceea ce făcea ca visurile să fie foarte grele. Audr îl întrebă odată ce visase, şi Gísli îi răspunse cu versurile următoare :

De prevestirea se-mplineşte
Ce o femeie-mi face-n vis,
Pe-acest pămînt de-acu-nainte,
Rămasu-mi-a puţin de mers.
Poetul vede foarte ager
Care-i a soartei sale cale.

Apoi el povesti că femeia răuvoitoare vine adesea la el în vis, îl mînjeşte cu sînge, vrea să-l scufunde în sînge şi se poartă dezgustător. Şi spuse următoarele versuri :

Nu tot ce văd în visuri
E bun şi-mbietor.
De-ndată ce am adormit,
De vise grele-s năpădit.
Femeia-n sînge îmbăiată
Vine şi somnu-mi chinuieşte.
De sînge toată şiroieşte
Şi bucuria mi-o îneacă.

Dupâ aceea mai adăugă :

Tălmăcire de vise pe Gísli-l aşteaptă
Cuvinte să spună ce-n somn a văzut.
În afară de lege duşmanii m-au pus,
Şi în veci nu putea-voi să-i iert.
Clocoteşte în mine o furie grea,
Ca de foc să le fie frică de ea.

Urmă un timp în care nu se întîmplă nimic deosebit. Gísli plecă la Vadil, la Thorgerdr, unde petrecu toată iarna, iar în vara următoare se întoarse în fiordul Geirthiófr

și rămase acolo pînă toamna. Apoi bătu încă o dată la ușa fratelui său, dar cum Thorkell nu voi să iasă afară, Gísli luă un băț, încrustă pe el cîteva semne runice și-l aruncă înăuntru. Thorkell luă bățul, îl privi cu luare aminte, și ieși afară ; el îi dădu binețe și-l întrebă ce mai e nou, dar Gísli spuse că nu are noutăți.

— Am venit pentru ultima oară la tine, frate, ca să-ți cer ajutor, în schimb îți făgăduiesc să nu te mai rog niciodată nimic.

Thorkell răspunse și de data aceasta ca pînă acum, făgăduindu-i lui Gísli un cal sau o barcă, dar nimic altceva. Gísli primi barca și-l rugă pe Thorkell să-l ajute s-o pună pe apă. Thorkell îl ajută și-i mai dădu și merinde de drum și o sută douăzeci de coți de dimie. După ce se sui în corabie, Gísli îi spuse lui Thorkell care rămăsese pe țărm :

— Tu stai acum bine din toate privințele ; ești prieten cu multe căpetenii și nu te temi de nimic ; eu, în schimb, sînt pus în afara legii și am o mulțime de dușmani. Și totuși îți spun că tu o să fi omorît înaintea mea. O să ne despărțim acum, dar nu așa cum ar fi trebuit ; iar de văzut nu ne vom mai vedea ; dar să știi că eu nu m-aș fi purtat așa cu tine.

— Prea puțin îmi pasă de prezicerile tale, răspunse Thorkell. Și cu aceasta se despărțiră.

Gísli vîsli pînă la insula Hergil din fiordul Breda. Acolo scoase din barcă scîndurile, băncile, vîslele și toate celelalte lucruri, apoi răsturnă barca și o împinse înapoi în apă, ca să plutească spre o limbă de pămînt, care înainta departe în mare. Cei ce văzură barca, crezură că Gísli se înecase, și barca, primită probabil de la fratele său Thorkell, fusese azvîrlită de valuri la țărm.

Ajuns în insula Hergil, Gísli se îndreptă spre casa unde locuia Ingialdr cu soția sa Thorgerdr. Ingialdr era văr cu

Gísli, fiind fiul surorii mamei sale. El venise în Islanda odată cu Gísli. Ingialdr îl primi foarte bine pe vărul său şi îi dădu tot ajutorul pe care i-l putea da, oferindu-i să-l adăpostească un timp. Gísli consimţi, şi petrecu acolo cîteva luni liniştite.

25

Ingialdr avea un rob care se numea Svartr şi o roabă cu numele de Bóthildr [1]. El avea şi un fiu, pe Helgi, un băiat redus la minte, care era atît de nătîng, încît nu avea asemănare. El mînca iarbă ca vitele, cu o piatră legată de gît şi oamenii îi spuneau Helgi Nebunul. Era însă înalt de stat, ca un uriaş.

Gísli rămase acolo toată iarna şi-i meşteri lui Ingialdr bărci şi încă multe alte lucruri. Tot ce ieşea din mîna lui era mai bun şi mai frumos decît ce făceau alţii. Oamenii începuseră deja să se întrebe, cum de tot ce-i aparţinea lui Ingialdr era atît de bine lucrat, cu toate că acesta nu trecea drept un meşter prea iscusit.

[1] În Islanda de la începutul acestui mileniu exista condiţia socială a robiei. Robii proveneau mai ales din celţii din Irlanda şi Scoţia, care fuseseră aduşi cu forţa în Islanda în urma expediţiilor de pradă ale islandezilor (vikingii). Numărul robilor era redus ; ei nu depăşea cîteva procente din totalul populaţiei (pe vremea aceea de circa 50 000 de oameni). Situaţia juridică a robilor din Islanda era mult mai uşoară decît cum fusese, de pildă, în Imperiul roman. Robii din Islanda îşi puteau obţine libertatea relativ repede, iar dacă fugeau de la stăpîn nu erau totdeauna urmăriţi. În mod practic, robii se bucurau de aproape acelaşi statut ca şi argaţii.

În timpul verii, Gísli se întoarse iar în fiordul Geirthiófr. Trecuseră acum trei ani de cînd avusese visuri. Sprijinul dat de Ingialdr îi fusese de mare folos.

Dar oamenii începuseră să intre la bănuieli : se vorbea tot mai mult că Gísli e în viaţă şi că stă ascuns la Ingialdr, deci că nu se înecase, aşa cum se răspîndise la un moment dat vestea. Se mai spunea că Ingialdr are trei bărci şi că toate erau foarte bine lucrate. Zvonul acesta ajunse şi la urechile lui Eyólfr cel Cenuşiu. Eyólfr îl trimise pe Helgi Pîndarul în insula Hergil. Cînd veneau oameni necunoscuţi în insulă, Gísli obişnuia să se ascundă într-o odaie de sub pămînt. Ingialdr era un om foarte primitor şi-i oferi lui Helgi adăpost, aşa că acesta rămase acolo peste noapte. Dar Ingialdr era şi un om foarte întreprinzător : dacă vremea îi îngăduia, el ieşea cu barca pe mare. În dimineaţa următoare, cînd era gata să iasă în larg, Ingialdr îl întrebă pe Helgi de ce mai stă în pat, din moment ce i-e grabă să plece. Dar Helgi îi răspunse că nu se simte bine şi începu să tuşească şi să se frece cu mîinile pe frunte. Ingialdr îi spuse atunci să rămînă liniştit în pat, iar el plecă pe mare. Helgi începu să ofteze din greu.

Se povesteşte că în dimineaţa aceea Thorgerdr se duse în bucătărie ca să pregătească mîncarea pentru Gísli. Între bucătărie şi odaia în care era culcat Helgi era doar un perete despărţitor scund. Helgi se căţără pe peretele acesta şi văzu că în bucătărie se prepara o porţie de mîncare în plus. Dar în momentul acela Thorgerdr veni înapoi şi Helgi coborî atît de repede, încît căzu cu zgomot. Thorgerdr îl întrebă de ce se urcă pe perete şi nu stă liniştit în pat. Helgi se plînse că are dureri atît de mari, încît nu poate sta în loc. Apoi o rugă pe Thorgerdr să-l ajute să se urce iar în pat. Thorgerdr îl ajută şi apoi plecă cu mîncarea. Helgi se sculă din nou şi se luă după ea. În cele din urmă

înţelese despre ce este vorba. Apoi se culcă iar şi rămase toată ziua în pat. Cînd se înseră, se întoarse şi Ingialdr, care se duse la patul lui Helgi şi-l întrebă dacă se simte mai bine. Acesta spuse că e mult mai bine şi-l rugă pe Ingialdr să-l ajute să părăsească insula în dimineaţa următoare. A doua zi Helgi plecă cu o luntre spre insula Flat şi de acolo îşi continuă drumul către miazăzi, pînă la Thorsnes. El povesti că acum e limpede că Gísli se află la Ingialdr.

Atunci Börkr se îmbarcă împreună cu cincisprezece oameni, o luă spre miazănoapte şi intră în fiordul Breida. Ingialdr tocmai ieşise cu barca la pescuit, însoţit de Gísli. Robul şi roaba lui Ingialdr îi urmau într-altă barcă. Ei ajunseseră în apropierea unor insule mici numite insulele Skutil.

26

Ingialdr zări o barcă apropiindu-se dinspre sud şi spuse :

— În zare se vede o barcă care vine spre noi ; cred că e Börkr cel Gras.

— Oare ce e de făcut ? întrebă Gísli. Eşti tot atît de isteţ pe cît de curajos ?

— Trebuie să găsim cît mai repede o cale de ieşire, zise Ingialdr, chiar dacă n-oi fi eu atît de iscusit. Cred că ar trebui să vîslim din răsputeri pînă la ostrov, să ne urcăm pe dealul Vadsteina şi să ne apărăm pînă la ultima suflare.

— Ai ales calea pe care mi-am închipuit-o şi anume cea prin care poţi să dovedeşti că eşti un om de curaj. Dar dacă

ţi-ai jertfi viaţa pentru mine ar însemna că tare rău te-am răsplătit pentru marele ajutor pe care mi l-ai dat. Şi nu vreau în ruptul capului să se întîmple aşa ceva. Trebuie să găsim o altă cale ca să ieşim din încurcătură. Eu aş zice ca tu şi robul să vîsliţi pînă la ostrov, să vă urcaţi pe deal şi să vă pregătiţi de apărare. Cînd vor ajunge în dreptul vostru, Börkr şi ai lui vor crede că unul din voi doi sînt eu. Eu însă o să schimb hainele cu robul, aşa cum am mai făcut odată, mai de mult, şi o să rămîn în barcă împreună cu Bóthildr.

Ingialdr făcu aşa cum îl povăţui Gísli. După ce se despărţiră, Bóthildr întrebă :

— Şi acum ce-o să fie ?

Gísli răspunse prin următoarele versuri :

Războinicul a sa destoinicie
Mereu e nevoit să folosească.
Poetul trebuie însă chiar acum
De Ingialdr, vărul său, să se despartă.
Dar orice-ar fi ca soarta să-mi aducă,
Voi face totul spre a ocoli
Ca grija al meu cuget să apese.

Apoi vîsliră înspre miazăzi îndreptîndu-se către barca lui Börkr şi prefăcîndu-se că n-au nimic de ascuns. Gísli îi spuse lui Bóthildr ce avea de făcut.

— Să le spui că în barcă e neghiobul. Eu o să stau în faţă şi o să fac ca el, o să mă înfăşor în năvod, o să mă aplec peste marginea corabiei şi o să mă prefac cît mai nebun. Iar după ce trecem de ei, o să vîslesc din răsputeri, ca să ne îndepărtăm cît mai repede.

Apoi Bóthildr se apropie puţin de barca lui Börkr prefăcîndu-se că e în căutarea unui loc cu mult peşte.

Börkr o întrebă dacă Gísli este în insulă.

— Nu știu, răspunse Bóthildr, dar știu că în ostrov e un om care îi întrece pe toți în înălțime și în destoinicie.

— Bine, continuă Börkr, dar ia spune-mi, Ingialdr e acasă ?

— Nu e mult de cînd s-a întors în insulă, zise Bóthildr, și după cîte știu era și robul Svartr cu el.

— Nu prea cred, spuse Börkr. Fără îndoială că era cu Gísli. Hai să ne luăm după ei cît mai repede.

— Tare mai e șugubăț nebunul ăsta, rîseră oamenii din barcă. Ia uitați-vă ce ghidușii face ! Apoi mai spuseră că pentru femeia asta nu poate fi chiar plăcut să stea cu un nebun în barcă.

— Nici nu e, le dădu Bóthildr dreptate. Dar mi se pare că voi faceți doar haz, și de mine nu vă e milă deloc.

— Să nu mai pierdem timpul cu prostiile astea, îi zori atunci Börkr, ci să ne continuăm cît mai repede drumul.

Astfel cele două bărci se depărtară una de alta, iar Börkr și oamenii lui traseră barca la țărmul insulei și coborîră. Zărindu-i pe cei doi bărbați pe dealul Vadsteina, ei o luară într-acolo. Nădăjduiau cu toții că sînt pe calea cea bună. Dar pe deal dădură doar de Ingialdr și de robul său. Börkr îi recunoscu de îndată și îi spuse lui Ingialdr :

— Te sfătuiesc să ni-l predai pe Gísli sau să ne spui unde este. Ești un mare ticălos, că l-ai ținut ascuns pe ucigașul fratelui meu. Și asta fără să ții seamă de faptul că ești arendașul meu. De fapt, ar trebui să te omor pe loc.

— Tot ce am, sînt hainele rele de pe mine, răspunse Ingialdr, și nu mi-ar părea chiar atît de rău dacă n-aș ajunge să le port pînă se zdrențuiesc de tot. Îmi dau mai bine viața decît să nu-l ajut pe Gísli la nevoie.

Într-adevăr, Ingialdr i-a fost de foarte mare ajutor lui Gísli. Se spune că, atunci cînd a făcut farmecele, Thorgrímr-Năsosul l-a blestemat pe Gísli ca nimeni din țară

să nu-i poată fi de ajutor, chiar dacă l-ar ține ascuns ; dar în blestemul său Thorgrímr trecuse cu vederea insulele. Și tocmai de aceea lucrurile au mers bine pentru Gísli destul de multă vreme, chiar dacă într-o bună zi norocul l-a părăsit.

27

Börkr socoti că nu era potrivit să-l atace pe Ingialdr, care pe deasupra mai era și arendașul său. De aceea el se duse cu oamenii săi la Ingialdr acasă și-l căutară pe Gísli acolo, dar nu-l găsiră, după cum era de așteptat. Apoi ei străbătură insula în lung și în lat căutîndu-l pe Gísli peste tot și în cele din urmă ajunseră în vîlceaua unde nebunul păștea iarbă, cu o piatră legată de gît.

— Multe am mai auzit spunîndu-se despre nebunul lui Ingialdr, zise atunci Börkr, dar nu mi-am închipuit că e chiar așa. În schimb nu încape nici o îndoială că am fost trași pe sfoară și nu știu cum putem îndrepta lucrurile. Fiindcă cel din barcă, care se prefăcea că e nebun, era fără doar și poate Gísli. Se știe că e mare meșter în a imita pe alții. Mare rușine pentru noi că ne-a scăpat, deși eram atîția. Hai să ne luăm după el cît mai repede, ca să nu ne mai scape încă o dată.

Apoi se îmbarcară cu toții și începură să vîslească din răsputeri. În cele din urmă îi zăriră pe cei doi fugari vîslind din greu departe, printre insule. Barca lui Börkr înainta mai repede și pînă la urmă se apropie așa de mult, încît cînd Gísli sosi la țărm, Börkr și ai săi ajunseseră la distanța de la care se putea slobozi o săgeată.

Atunci Gísli îi spuse roabei Bóthildr :

— Acum trebuie să ne despărţim ; uite aici un inel de aur pe care să i-l dai lui Ingialdr şi altul pentru nevastă-sa. Şi să-i rogi din partea mea să te slobozească din robie şi pe tine şi pe Svartr. Mi-ai scăpat viaţa şi aş vrea să fii răsplătită.

Apoi ei se despărţiră şi Gísli sări pe ţărm şi intră într-o strîmtoare dintre două stînci la punctul numit Hiardarnes.

Bóthildr plecă cu barca, frîntă de osteneală.

Börkr trase la ţărm şi coborî cu oamenii lui. Saka-Steinn o luă primul pe urmele lui Gísli ; dar în dreptul strîmtorii Gísli îl aştepta cu paloşul întins şi-i despică cu o singură lovitură capul în două, pînă la umeri. Saka-Steinn căzu mort pe loc. Börkr începu să urce cu ceilalţi oameni spre strîmtoare. Gísli sări în apă cu gîndul să înoate pînă la ţărm, dar Börkr aruncă cu lancea după el şi-l nimeri în pulpa piciorului făcîndu-i o rană adîncă. Gísli scoase lancea din rană, dar în schimb îşi pierdu paloşul în valuri ; era atît de sleit de puteri, încît nu-l mai putea ţine în mînă.

Cînd ajunse la ţărm, se făcuse întuneric de-a binelea ; Gísli se înfundă în pădure, căci în locurile acelea era destul de multă pădure pe atunci.

Börkr intră cu oamenii lui în pădure în căutarea lui Gísli, şi înconjură pădurea ca să nu-l scape. Gísli era atît de obosit, încît abia se mai ţinea pe picioare, în schimb auzea cum se apropie oamenii din toate părţile. El căută o cale de scăpare şi coborî pe întuneric de-a lungul unui povîrniş pînă la un lac şi de acolo la o gospodărie părăsită. Gospodarul se numea Refr şi era cunoscut ca un om foarte şiret. Refr îi dădu bineţe lui Gísli şi îl întrebă ce e nou. Gísli îi povesti ce i se întîmplase cu Börkr şi cu oamenii acestuia.

Refr era însurat cu Álfdís, o femeie frumoasă la chip dar rea de gură ; cu limba ei ascuțită se potrivea foarte bine cu Refr.

După ce-i spuse lui Refr cum stau lucrurile, Gísli, îl rugă să-l ajute.

— Urmăritorii se apropie, zise Gísli, și în curînd vor fi aici. Primejdia crește și puțini mai sînt aceia care mă pot sprijini.

— Bine, răspunse Refr, dar pun de la început o condiție : și anume *eu* hotărăsc în ce chip te ajut, tu nu te amesteci în nici un fel.

— Primesc orice, zise Gísli. Oricum, sînt atît de bosit, încît nu mă mai duc picioarele nici cu un pas mai departe.

— Vino înăuntru, spuse Refr.

Ei intrară în casă și Refr îi spuse lui Álfdís :

— O să împarți acum așternutul cu alt bărbat.

După aceea scoase rufăria de pat, îl ascunse pe Gísli în paiele de dedesubt, așternu patul la loc și Álfdís se culcă deasupra.

— Orice s-ar întîmpla, tu rămîi culcată așa cum ești, îi porunci Refr.

Apoi o mai învățâ să fie cît mai neînduplecată și furioasă :

— Să nu-ți pui căluș în gură, dimpotrivă, dă drumul la cele mai grele vorbe de ocară : eu în schimb o să-mi potrivesc cuvintele cît mai frumos.

Refr ieși afară și văzu un pîlc de oameni : erau opt din tovarășii lui Börkr. Acesta rămăsese mai în urmă, la gospodăria de la Forsá, dar trimisese o parte din oamenii săi la gospodăria lui Refr, ca să-l prindă pe Gísli, în caz că acesta s-ar fi ascuns acolo.

Refr îi întrebă ce vînt îi aduce.

Oamenii lui Börkr îi spuseră :

— Vei fi aflat şi tu pînă acum de ce am venit. Ia spune, l-ai văzut cumva pe Gísli ; a trecut pe aici ?

— Nu, răspunse Refr, pe aici n-a trecut şi nici nu i-ar fi mers prea bine, dacă ar fi încercat să vină. Nu ştiu dacă mă credeţi, dar şi eu doresc tot atît de mult să-l omor pe Gísli ca voi. Şi apoi, atîta înţelepciune am şi eu să-mi dau seama că e de mare folos să te poţi sprijini pe un bărbat ca Börkr şi să te numeri printre prietenii lui.

— Ai ceva împotrivă dacă căutăm prin casă ? întrebară oamenii lui Börkr.

— Nicidecum, zise Refr. Intraţi şi căutaţi: ştiu că după ce veţi fi scotocit pe aici şi vă veţi fi încredinţat că nu-i, o să puteţi căuta cu mai multă nădejde în alte părţi şi pînă la urmă o să-l găsiţi. Duceţi-vă liniştiţi şi căutaţi cît mai amănunţit.

Oamenii intrară în casă.

Auzind gălăgia, Álfdís începu să ţipe întrebînd furioasă ce adunătură de neciopliţi şi de mîrlani se abătuse în casa ei, şi cine erau nesimţiţii ăştia care tulbură liniştea oamenilor în puterea nopţii.

Refr o rugă să vorbească mai frumos, dar ea continuă să-i împroaşte cu cele mai grele cuvinte de ocară, de care oamenii lui Börkr de bună seamă că nu-şi vor fi amintit cu plăcere mai tîrziu.

Totuşi ei căutară prin casă, dar nu chiar aşa de amănunţit cum ar fi vrut. Sudalmele nesfîrşite ale lui Álfdís le tăiară din avînt.

În cele din urmă plecară fără să fi găsit nimic, după ce-i dădură bineţe gazdei şi acesta le ură drum bun.

Apoi se întoarseră la Börkr foarte nemulţumiţi de rezultat : nu era destul că unii dintre ai lor fuseseră omorîţi, dar se mai şi acoperiseră de ruşine, fără să fi izbutit nimic.

Zvonul despre nereușita lor se răspîndi în curînd în tot ținutul și oamenii începură să spună că cei ce-l fugăresc pe Gísli nu fac decît să-și atragă pînă la urmă asupra lor înșiși o belea după alta.

Börkr se întoarse acasă și îi povesti lui Eyólfr cele întîmplate.

Gísli rămase la Refr timp de o lună întreagă ; apoi plecă, dăruindu-i lui Refr la despărțire cuțitul și chimirul; de fapt, nici nu-i mai rămăsese altceva.

Gísli se întoarse în fiordul Geirthiófr, la soția lui ; în urma acestor întîmplări faima sa crescu și mai mult. Oamenii spuneau pe drept cuvînt că nu-și aminteau să fi existat pînă atunci un bărbat mai curajos și mai destoinic ca Gísli. Și totuși norocul nu era de partea lui.

Și acum povestirea ne duce în altă parte.

28

Trebuie să amintim că în primăvara aceea Börkr plecă însoțit de mulți alți oameni la *thing*-ul din fiordul Thorska ca să-i întîlnească pe prietenii săi. Din părțile apusene venise Gestr, care își avea gospodăria la Raudasandr în ținutul Bardaströnd, precum și Thorkell, fiul lui Súr. Amîndoi porniseră cu barca. În timp ce Gestr se pregătea de plecare, sosiră la el doi flăcăi prost îmbrăcați și cu cîte un toiag în mînă. Oamenii băgară de seamă că Gestr se întreținu în taină cu ei ; flăcăii îl rugară să le dea voie să meargă în barca lui și Gestr consimți. Și astfel cei doi flăcăi plecară și ei la *thing*. Dar ei coborîră într-un anumit loc și o luară

pe jos, pe drumul care ducea la *thing*-ul din nordul Thorska.

Trăia pe vremea aceea un bărbat numit Hallbiörn — un cerşetor care cutreiera tot ţinutul însoţit de alţi zece sau doisprezece cerşetori, dar avea un adăpost propriu la *thing*.

Cei doi flăcăi se duseră la Hallbiörn şi-l rugară să-i primească şi pe ei în adăpostul lui, fiindcă şi ei sînt cerşetori. Hallbiörn răspunse că el oferă adăpost oricui, dacă îl roagă.

— Am fost în multe primăveri la *thing*-ul de aici, zise Hallbiörn şi cunosc pe toate căpeteniile şi pe toţi *godi*.

Flăcăii îi spuseră că vor fi foarte bucuroşi să primească găzduire şi învăţăminte de la el, fiind doritori să-i vadă pe oamenii puternici şi vestiţi despre care se vorbea atîta.

Hallbiörn le mai promise că o să-i ducă jos la ţărm, fiindcă ci noştea aproape toate bărcile care soseau şi putea să le spună cui aparţineau. Flăcăii îi mulţumiră pentru bunăvoinţă, apoi coborîră împreună la ţărm, pînă la marginea apei, şi se uitară cum sînt trase la mal bărcile.

— A cui e barca asta de aici ? întrebă flăcăul mai mare.

— E a lui Börkr cel Bogat, răspunse Hallbiörn.

— Dar cea de colo ?

— Aceea e a lui Gestr cel Înţelept.

— Dar barca ce vine după a lui Gestr şi e trasă la ţărm tocmai în capătul fiordului, a cui e ?

— A lui Thorkell, fiul lui Súr.

Hallbiörn şi cei doi flăcăi văzură că Thorkell coboară la ţărm, şi se aşază jos, în timp ce oamenii lui scot sacii cu mărfuri din barcă şi-i rînduiesc pe mal, dar mai sus, ca să nu-i ajungă apa fluxului.

În timpul acela Börkr şi oamenii lui pregăteau adăpostul unde urmau să locuiască în timpul lucrărilor *thing*-ului.

Thorkell era îmbrăcat cu o mantie de culoare cenușie, prinsă pe umăr cu o pafta de aur, în cap avea o cușmă și în mînă ținea un paloș.

Hallbiörn și cei doi flăcăi se apropiară de locul unde se așezase Thorkell.

Cel mai mare dintre flăcăi întrebă :

— Oare cine să fie bărbatul acesta ales, care șade aici ? N-am văzut în viața mea un om atît de frumos și de chipeș.

— Știi să-ți alegi cuvintele, răspunse Thorkell. Mă numesc Thorkell.

— Paloșul pe care îl ții în mînă pare să fie de mare preț, continuă flăcăul. Aș putea să-l văd și eu puțin ?

— Ciudată rugăminte, observă Thorkell, dar hai să-ți dau totuși voie să te uiți la el. Apoi îi întinse paloșul.

Flăcăul luă paloșul, se dădu cu cîțiva pași înapoi, îi desfăcu legăturile și-l scoase din teacă.

Văzînd aceasta Thorkell zise :

— Dar nu ți-am dat voie să-l scoți din teacă.

— Nici nu te-am rugat, strigă băiatul. Apoi se repezi la Thorkell și-i tăie capul cu paloșul.

Hallbiörn sări în sus și o luă la picior. Băiatul aruncă paloșul, așa plin de sînge cum era, își luă toiagul și fugi împreună cu fratele său după Hallbiörn. Îngroziți, ceilalți cerșetori alergau care încotro, ajungînd în cele din urmă la adăpostul pe care Börkr îl pregătea pentru el și însoțitorii săi.

În jurul lui Thorkell se adunase o mulțime de oameni, dar nimeni nu părea să știe cine săvîrșise omorul. Börkr întrebă ce înseamnă gălăgia și zarva din jurul lui Thorkell.

Dar tocmai cînd Börkr punea această întrebare, Hallbiörn, cei doi flăcăi și încă vreo doisprezece cerșetori sosiră în goană la adăpost. Cel mai tînăr dintre flăcăi, pe nume Helgi, — ucigașul lui Thorkell era Berg — zise :

— Nu știu ce tot fac acolo, dar cred că se ciorovăiesc fiindcă unii spun că Vésteinn a lăsat la moartea lui numai fete, alții susțin că ar fi avut și unul sau doi băieți.

Hallbiörn alergă spre adăpost, dar cei doi tineri fugiră în pădurea din apropiere și se făcură nevăzuți.

29

La adăpostul lui Börkr se adună o mulțime de oameni ca să întrebe cum se întîmplaseră lucrurile. Cerșetorii spuneau că cei doi flăcăi se alăturaseră cetei lor fără veste. Ei stăruiră că nu-i cunoșteau, în schimb dădură tot felul de amănunte în legătură cu cele spuse de flăcăi și cu înfățișarea lor.

Börkr zise că, după cele ce aflase de la Helgi, s-ar putea ca cei doi băieți să fie fiii lui Vésteinn.

Apoi Börkr se duse la Gestr ca să se sfătuiască cu el ce-i de făcut.

— Eu sînt primul care trebuie să aduc la cunoștința judecății uciderea cumnatului meu Thorkell, începu Börkr. Ar fi foarte posibil ca ucigașii lui Thorkell să fi fost feciorii lui Vésteinn, fiindcă nu cunosc pe nimeni altcineva care să fi avut vreo pricină cu Thorkell. De data asta se pare că ne-au scăpat. Dar sfătuiește-mă ce-i de făcut.

— Dacă eu aș fi săvîrșit omorul, răspunse Gestr, aș încerca să îndepărtez orice bănuială schimbîndu-mi numele. Și dacă cineva m-ar da în judecată, nu mi-ar putea face nimeni nimic, de vreme ce aș avea alt nume.

În cele din urmă Gestr îl sfătui pe Börkr să nu înfățișeze pricina la *thing*.

Oamenii erau de părere că Gestr ţinea cu băieţii, fiind înrudit cu ei. Pînă la urmă însă nimeni nu întreprinse nimic. Thorkell fu înmormîntat şi i se ridică un gorgan, după obiceiul din bătrîni. Oamenii se întoarseră acasă de la *thing*, şi cîtva timp nu se mai întîmplă nimic deosebit.

Börkr era foarte nemulţumit de felul cum se sfîrşise călătoria sa la *thing*. Nu era destul că suferise şi pînă atunci atîtea înfrîngeri, dar se mai acoperise şi de data asta de ruşine şi ocară.

Cei doi flăcăi îşi continuară drumul şi după zece zile ajunseră în fiordul Geirthiófr, unde o căutară pe Audr. Gísli era şi el acolo. Băieţii sosiră noaptea şi bătură la uşă. Audr se duse să deschidă, le dădu bineţe şi-i întrebă ce noutăţi au.

Gísli dormea în patul său sub care se afla o încăpere zidită sub pămînt. Cînd o auzea pe Audr vorbind cu vocea mai ridicată ca de obicei — semn că îl păştea o primejdie — Gísli cobora imediat în acea încăpere.

Băieţii îi povestiră lui Audr despre uciderea lui Thorkell, la care ei fuseseră părtaşi şi îi mai spuseră că nu mîncaseră de zile întregi nimic.

— O să vă trimit peste deal, la Mosdalr, la fiii lui Biartmar ; vă dau merinde şi vă dau şi nişte lucruri care să slujească drept semn de recunoaştere ; o să puteţi sta ascunşi acolo. Sînt nevoită să fac aşa, fiindcă nu mă încumet să-l rog pe Gísli să vă adăpostească aici.

Băieţii intrară în pădure, se opriră într-un loc unde nu puteau fi găsiţi şi începură să înfulece de zor, căci erau nemîncaţi de zile în şir. După ce se săturară, se culcară să doarmă puţin, fiind rupţi de oboseală.

30

Audr intră în odaie și-i spuse lui Gísli :

— Aș vrea să știu, ce-o să crezi despre mine, după ce îți voi povesti ceva. O să mă prețuiești tot atît de mult ca pînă acum ?

— Știu ce vrei să-mi spui, o întrerupse Gísli, fratele meu Thorkell a fost omorît.

— Așa este, zise Audr. Au fost aici băieții și au spus că ar trebui să vă sprijiniți unii pe alții. Au mai spus că, după părerea lor, e singura cale pe care puteți să vă apărați.

— Nu vreau să-i văd pe ucigașii fratelui meu, spuse Gísli, și nici să am de-a face cu ei.

El sări din pat și vru să scoată paloșul din teacă. Apoi spuse versurile următoare :

Gísli e din nou chemat
Paloșul să-l mînuiască.
Și curînd afla-vor toți
C-a trebuit să se răzbune.
Tristă veste am primit,
C-al meu frate e răpus.
Ucigașul să ia seama,
Căci pedeapsa îl așteaptă.

— Au plecat acum, mai spuse Audr, am avut atîta cap să nu le pun viața în primejdie lăsîndu-i să rămînă aici.

Gísli răspunse că e foarte bine că nu s-au întîlnit. În curînd el se liniști și totul rămase ca mai înainte.

Oamenii spuneau că Gísli nu mai avea decît doi ani de trăit, dacă prezicerile femeii ce-i apăruse în vis se adevereau.

Către începutul verii, cînd Gísli era în fiordul Geirthiófr, îi reveniră toate visurile şi somnul neliniştit. Femeia răuvoitoare i se înfăţişa foarte des, cîteodată şi cea prietenoasă.

Într-o noapte o visă pe femeia cea prietenoasă. I se părea că merge călare pe un cal sur şi că-l roagă s-o însoţească pînă la casa ei. Ei ajunseră la o casă care semăna cu un fel de hală. Gísli fu poftit înăuntru şi i se păru că vede multe perne aşezate pe bănci şi totul frumos aranjat. Femeia îl rugă să rămînă acolo şi să se simtă bine, apoi adăugă :

— Iată unde o să ajungi, după ce mori. Aici o să fii bogat şi fericit.

Gísli se trezi şi povesti în cîteva versuri ceea ce visase :

Veni înspre mine-o femeie
Şi-mi spuse cuvinte blajine.
Apoi amîndoi ne-ndreptarăm
Spre casa ce o locuia.
Acolo cu bunăvoinţă,
Cu inima caldă-mi deschise.
Şi-mi dete curaj şi speranţă
Zicînd că voi fi fericit.

Apoi continuă :

Această femeie blajină
Poetului loc îi făcu ;
Odaia era-mpodobită
Cu perne frumoase şi moi.
Ce bună şi blîndă-i cu mine
Şi greu îmi va fi ca s-o uit.
În pat mi-a făcut ea culcuşul
Şi dulce, o ! somnul mi-a fost.

Aici vei veni — îmi mai zise —
Cînd nu vei mai fi pe pămînt.
Ferice vei fi să te afli
Aici, după ce vei muri.
Mereu vei putea să te bucuri
De cele ce vezi împrejur,
Şi-n astă-ncăpere şedea-vom
În pace şi liniște-atunci.

31

După cîtva timp Helgi Pîndarul fu din nou trimis la pîndă în fiordul Geirthiófr. Cei mai mulţi socoteau că Gísli trebuie să fie ascuns acolo. Helgi plecă însoţit de un bărbat numit Hávardr, care venise în Islanda doar cu o vară înainte şi era înrudit cu Gestr, fiul lui Oddleifr. Cei doi fuseseră trimişi în pădure chipurile să taie lemne, dar de fapt trebuiau să-l caute pe Gísli şi să-i găsească ascunzişul.

Într-o seară ei văzură în valea strîmtă dintre stîncile de la miazăzi de rîu arzînd un foc. Soarele asfinţise şi se făcuse întuneric de-a binelea.

— Oare ce e de făcut ? întrebă Hávardr. Tu trebuie să ştii mai bine, eşti mai obişnuit cu astfel de împrejurări.

— Nu putem face decît un singur lucru, răspunse Helgi, şi anume, ridicăm o movilă de piatră pe locul unde stăm acum, ca să-l regăsim cînd se luminează ; iar de pe movila asta vom putea privi spre valea dintre stînci, care nu pare să fie prea departe.

Zis şi făcut. După ce înălţară movila de piatră, Hávardr spuse că l-a pocnit un somn cumplit şi nu se mai simte în

stare de altceva decît să doarmă. El se culcă, dar Helgi rămase de veghe şi sfîrşi de clădit movila. Cînd termină, se trezi şi Hávardr care îl rugă pe Helgi să se culce, fiindcă o să vegheze el acum. Helgi se culcă şi adormi imediat. Hávardr se apucă atunci să dărîme movila, împrăştiind pe întuneric toate pietrele. Apoi luă un pietroi mare şi-l trînti cu atîta putere de o stîncă în apropierea capului lui Helgi, încît se cutremură pămîntul. Helgi sări în sus ca ars şi întrebă îngrozit ce se întîmplase.

— E cineva în pădure, răspunse Hávardr, care a aruncat mai mulţi bolovani de ăştia spre noi în timp ce dormeai.

— Numai Gísli poate să fie, zise Helgi. Fără îndoială că ne-a văzut şi, mă înţelegi, prietene dragă, că dacă ne nimereşte cu un pietroi ca ăsta, ne-a făcut de petrecanie. N-avem altceva de făcut decît s-o ştergem de aici cît mai repede.

Helgi o luă la goană, alergînd cît putea mai repede, iar Hávardr se ţinea după el, rugîndu-l să nu se depărteze prea mult. Dar Helgi nici nu-l auzea, fugind de-i sfîrîiau călcîiele.

În cele din urmă sosiră amîndoi la barcă şi săriră în ea ; apoi se apucară să vîslească din răsputeri şi nu se mai opriră pînă ajunseră acasă, la Otradalr. Acolo Helgi povesti că ştie acum unde este ascunzişul lui Gísli.

Eyólfr se pregăti de drum şi plecă în curînd, însoţit de alţi unsprezece oameni, printre care şi Helgi şi Hávardr. Ajunşi în ţinutul fiordului Geirthiófr, ei cutreierară toate pădurile în căutarea movilei de piatră despre care s-a pomenit şi a ascunzişului lui Gísli. Dar nu dădură nici de una, nici de cealaltă.

Eyólfr îl întrebă pe Hávardr unde înălţaseră movila aceea de piatră.

— Nu mai știu, răspunse Hávardr. În primul rînd mi-era atît de somn, încît nici nu-mi mai dădeam prea bine seama de cele ce se întîmplă în jurul meu, în al doilea rînd Helgi a fost acela care a clădit movila în timp ce eu dormeam. S-ar putea ca Gísli să ne fi văzut și să fi dărîmat movila, după plecarea noastră.

— Norocul nu e nicidecum de partea noastră, zise atunci Eyólfr. Din nou nu ne rămîne altceva de făcut decît să ne întoarcem acasă.

Dar pe drum, Eyólfr spuse că ar dori să mai stea o dată de vorbă cu Audr. Ei se îndreptară spre gospodăria acesteia, și intrară în casă.

— Audr, începu Eyólfr, hai să cădem la învoială. Spune-mi unde e Gísli și îți dau în schimb trei sute de arginți, tot atît cît am primit eu pentru capul lui. Nu trebuie să fii de față cînd îi luăm viața. Apoi te ajut să te măriți din nou și să-ți faci o viață mai bună ca asta de acum. Gîndește-te cît e de greu pentru tine să trăiești în pustietatea asta de fiord ; de fapt, singura răsplată pe care o primești pentru necazurile lui Gísli este că nu mai ajungi să-ți vezi nici rudele nici prietenii.

— Nu cred că putem ajunge la o înțelegere, zise Audr, și nu cred nici că mă poți ajuta să închei o altă căsătorie care să mi se pară mai bună ca cea de acum. Dar, după cum spune și zicala, e adevărat că dacă îți moare bărbatul doar banii te mai ajută. Aș vrea să văd dacă banii aceștia sînt chiar așa de mulți și frumoși cum spui.

Eyólfr îi deșertă banii în poală și Audr își trecu mîinile prin ei, în timp ce el îi număra și încerca s-o înduplece. Văzînd aceasta, Gudrídr, fata pe care o creștea Audr, începu să plîngă.

32

Gudrídr ieşi afară, se duse la Gísli şi-i spuse :

— Maica mea Audr şi-a pierdut minţile şi vrea să te trădeze.

— Fii pe pace, răspunse Gísli. Nu mor eu din trădarea lui Audr. Şi apoi spuse versurile :

Acum mi-a fost dat să aud
Că Audr mi-e necredincioasă.
Se spune că m-ar fi vîndut
Lui Eyólfr pentru arginţi.
Dar totuşi eu nu vreau să cred
Că Audr aşa ceva face.
Căci cugetul ei cel curat
Să-l pun la-ndoială nu pot.

Fata intră din nou în casă, fără să spună unde a fost.

Eyólfr tocmai terminase de numărat banii şi Audr zise :

— Banii nu sînt nici mai puţini, nici mai urîţi decît mi-ai spus. Cred că îmi dai acum voie să fac ce vreau cu ei.

Eyólfr se învoi numaidecît şi-i spuse că, fără îndoială, poate să facă ce doreşte cu banii.

Atunci Audr luă banii, îi puse într-o pungă mare, se ridică în picioare şi îl lovi pe Eyólfr atît de tare cu punga cu arginţi peste nas, încît sîngele începu de îndată să curgă, împroşcînd peste tot. Apoi Audr spuse :

— Na, ţine, asta fiindcă ai fost atît de credul, şi să te ajungă toate relele ! Cum ai putut să-ţi închipui, om de nimic ce eşti, că o să-mi dau bărbatul pe mîinile tale ? Fire-ai să fii de ruşine şi de ocară ! Aşa, nemernicule, să-ţi aduci aminte cît trăieşti că te-a lovit o femeie, dar n-ai putut s-o înduplecî să facă ce-ai vrut tu.

— Pune-ţi mîna pe lighioana asta şi omorîţi-o, strigă Eyólfr, chiar dacă-i femeie !

Dar Hávardr interveni :

— Nu-i destul că în drumul ăsta ne-am atras atîtea belele ? Să mai facem şi aşa o mişelie ? Ţineţi-l oameni buni, şi nu-l lăsaţi s-o omoare !

— Bine zice vorba veche că „răul nu-ţi vine pe drum, dacă nu-l ai cu tine încă de acasă", zise atunci Eyólfr.

Hávardr era iubit de ceilalţi aşa că cei mai mulţi se dădură de partea lui, ca să-l împiedice pe Eyólfr să săvîrşească o mîrşăvie. Eyólfr nu mai zise nimic şi ieşi pe uşă.

Hávardr vru şi el să plece, dar înainte de a ieşi din casă, Audr îi spuse :

— Nu s-ar cuveni să nu-ţi dau ceea ce îţi datorează Gísli : uite aici un inel de aur, aş vrea să-l iei.

— Dar nu ţi l-aş fi cerut niciodată, spuse Hávardr.

— *Eu* vreau să ţi-l dau, insistă Audr. De fapt ea îi dăruia inelul pentru ajutorul dat lui Gísli.

Hávardr îşi făcu rost de un cal şi o luă spre miazăzi, mergînd la Gestr, fiul lui Oddleifr. Nu mai voia să aibă nimic de-a face cu Eyólfr.

Eyólfr plecă cu ai săi acasă, la Otradalr. Erau cu toţii foarte nemulţumiţi de călătoria lor, socotind că nu-i făcuse cinste nimănui.

33

Vara trecu repede. Gísli rămase ascuns în încăperea lui de sub pămînt şi nici nu se gîndea să plece de acolo. I se părea că celelalte ascunzişuri nu mai erau sigure şi, pe deasupra, trecuseră şi anii care îi fuseseră prezişi în visurile sale că-i mai avea de trăit. Într-o noapte Gísli gemu în somn. Cînd se trezi, Audr îl întrebă ce visase. El răspunse că i se arătase din nou femeia răuvoitoare şi îi spusese :

— O să răstorn acum tot ce ţi-a spus femeia binevoitoare, şi o să fac în aşa fel încît nimic din cele ce ţi-a prezis să nu-ţi mai fie de folos.

Gísli continuă cu versurile următoare :

De-acum înainte eu nu mai vreau
Ca voi să fiţi împreună.
Căci grija cea neagră întunecă mult
Momentele de bucurie.
Al lumii stăpîn atotînţelept
Din cer pe pămînt mă trimise —
Pămînt ce de rele e plin.

— Am mai visat, zise Gísli, că femeia asta a venit la mine şi mi-a pus pe cap o scufie plină de sînge. Dar mai întîi mi-a spălat capul în sînge şi a turnat sînge pe mine, mînjindu-mă de sus pînă jos.

Apoi Gísli spuse versurile următoare :

În visul meu mi s-a părut
Că dintr-o rană larg deschisă
Femeia varsă sînge mult
Pe părul meu frumos bălai.
Femeia aceea — îmi păru —
Pe mîini era de sînge plină,
Ca şi-un războinic încercat.

Şi pe urmă continuă :

Şi tot în vis am mai văzut
Cum o valkyrie [1]-mi aşeza
Pe capu-mi cel cu păr bălai
O scufie de sînge plină.

[1] (În mitologia scandinavă) : divinitate care pe cîmpul de luptă îi alegea pe cei ce urmau să moară şi să meargă în Valhalla.

Femeia aceea mă trezi
Cu grele mîini și duritate,
O, cît de greu mi-a fost să-i văd
A chipului ei răutate.

Din pricina visurilor tot mai dese Gísli ajunsese să fie atît de îngrozit de întuneric, încît nu mai îndrăznea să rămînă singur. Îndată ce închidea ochii, i se arăta femeia răuvoitoare. Într-o noapte Gísli avu din nou un somn foarte neliniștit.

Audr îl întrebă ce visase.

— Am visat, începu Gísli, că spre noi veneau mai mulți bărbați, printre ei și Eyólfr. Cînd au ajuns în dreptul nostru, ne-am repezit unii la alții. Unul dintre ei venea urlînd și am visat că l-am tăiat în două ; mi s-a părut că avea un cap de lup. Apoi m-au atacat și ceilalți ; eu aveam scutul în mînă și m-am apărat vreme îndelungată.

După aceea Gísli spuse următoarele versuri :

Văzut-am bine cum vrăjmașii
În zori de zi la drum porniră,
Dar frică nu mi-a fost deloc,
Deși erau destui la număr.
Ai mei s-ajute nu putură,
Și ale tale brațe dalbe
De al meu sînge se-nroșiră.

Apoi continuă cu versurile :

Iar al meu paloș avîntat
Tăie adînc în scutul lor ;
De a lor arme ascuțite
Eu apăratu-m-am cu scutul.

Duşmanul trebuia să simtă
Că e curajul desperării.
Al paloşelor vuiet surd
E-al luptei aprige ecou.

Şi pe urmă adăugă :

Cu paloşul eu doborît-am
Pe unul, făr-a fi rănit.
Tăişul lui cel plin de sînge
Picioarele i-au retezat.
Da, arma mea cea ascuţită
Răni grele şi adînci tăie,
Şi nu i-a fost munca uşoară ;
Iar corbii-avură hran-un timp.

Sosi şi toamna, dar visurile nu se răriră deloc ; ba chiar dimpotrivă. Într-o noapte Gísli avu din nou un somn foarte agitat. Cînd Audr îl întrebă ce visase, el răspunse cu strofa următoare :

Şi văd cum sînge curge tot mereu
Ori încotro privirile-mi îndrept.
Cu bărbăţie trebuie să-nfrunt
Şi osteneli şi alte greutăţi.
Şi ori de cîte ori mă culc să dorm,
De visuri tot mai grele-s năpădit.
Greşeli oricît de mici am săvîrşit
Mai rele sînt urmările acum.

Apoi continuă cu versurile :

Văzut-am, o ! femeie, foarte bine,
Cum sînge începu pe loc să curgă
Din rana grea ce o făcu la umăr
A paloşului crîntă lovitură.

Văzînd atîta neagră dușmănie
Se nărui și-a mea speranță-n viață.
Zadarnic e să mai aștepți acuma,
Ca milostenia să înflorească.

După cîtva timp începu iar :

Văzut-am, o ! femeie, foarte bine
Cum paloșul cel crunt lovit-a
Și amîndouă mîini mi-a retezat
Din cele două răni curgeau întruna
De sînge nesecatele șuvoaie ;
Apoi cu-același paloș blestemat
În două chiar și capul mi-au crăpat.

Și în cele din urmă încheie cu versurile :

În vis mi s-a părut apoi că văd
Domniță mîndră și frumoasă,
Iar ochii ei înlăcrimați
Trădau că este-ndurerată.
Femeia aceasta minunată
Cu multă-ndemînare mă legă.
Dar ce pot toate-aceste semne
Să-mi prevestească pe viitor ?

34

Gísli rămase toată vara acasă. Sosi și ultima noapte a verii. [1] Se povestește că nici Gísli, nici Audr și nici Gudrídr nu puteau dormi. Vremea era liniștită și căzuse multă brumă. Gísli spuse că ar vrea să meargă în ascunzișul său

[1] Adică noaptea de 19 spre 20 octombrie.

de sub stîncile dinspre miazăzi, ca să vadă dacă nu cumva va putea dormi acolo mai bine.

O porniră toți trei la drum ; femeile purtau haine lungi, cu care lăsau urme pe pămîntul acoperit de brumă. Gísli avea în mînă un băț lung pe care cioplea semne runice, iar așchiile cădeau pe jos. După ce ajunseră la ascunziș, Gísli se culcă și încercă să adoarmă. Audr și Gudrídr stăteau de veghe. În cele din urmă Gísli adormi și visă că în curte intraseră cîteva păsări ceva mai mari ca găinușele. Acestea scoteau țipete puternice, și se băteau cu furie, fiind pline de sînge. Audr îl întrebă dacă nu cumva visase iarăși ceva rău.

Gísli răspunse cu următoarele versuri :

Un strigăt ascuțit a răsunat
Și-n vis s-aude parc-ar fi aevea.
Văzui cum două găinușe se băteau
Lovindu-se cu ciocuri ascuțite.
Eu cînt a păsărilor bătălie
Și lupta dintre ele fără preget.
M-aștept, ca visul care l-am avut,
O luptă-nverșunată să prezică.

În clipa aceea de afară se auziră mai multe voci ; era Eyólfr, însoțit de patrusprezece oameni. Ei se opriseră mai întîi la gospodăria lui Audr, iar de acolo se luaseră după urmele lăsate de hainele femeilor pe pămîntul acoperit de brumă, pînă ajunseseră la ascunziș. Cînd Gísli și cele două femei dădură cu ochii de ceata de bărbați, se urcară pe niște stînci din apropiere, oprindu-se într-un loc unde era mai ușor să se apere ; femeile aveau cîte o bîtă în mînă.

Eyólfr se apropie cu oamenii săi și-i spuse lui Gísli :

— Te sfătuiesc să n-o iei iarăși la goană și să nu te lași fugărit ca un laș, fiindcă se spune despre tine că ești un

om plin de curaj. E mult de cînd nu ne-am văzut şi am dori ca întîlnirea asta să fie cea de pe urmă.

— Treci la atac bărbătesc, răspunse Gísli, de data asta stau pe loc. La drept vorbind, tu eşti cel care trebuie să atace, căci ai mai multe motive să mă duşmăneşti decît oamenii tăi.

— Tu să nu te amesteci, strigă Eyólfr ; eu poruncesc cum să se bată oamenii mei.

— Era şi de aşteptat ca o tîrîtură ca tine să n-aibă curajul să mă înfrunte în luptă dreaptă, spuse Gísli.

Eyólfr i se adresă lui Helgi Pîndarul :

— Ţi-ai cîştiga mare faimă dacă te-ai urca pe stîncă să-l înfrunţi primul pe Gísli. O astfel de faptă vitejească ar fi pomenită multă vreme de aici înainte.

— Nu-i prima dată, zise Helgi, că îi împingi pe alţii înainte cînd primejdia e mare. Fiindcă îmi dai ghes, o să pornesc atacul, dar tu urmează-mă curajos, şi vino îndată după mine, dacă nu vrei să fii socotit un laş între laşi.

Apoi Helgi se căţără pe stîncă ca să atace dintr-un loc care i se părea mai potrivit. Era înarmat cu o secure mare.

Gísli avea într-o mînă o secure, în cealaltă scutul şi era încins cu paloşul. El purta o mantie cenuşie legată peste mijloc cu o funie.

Helgi îşi luă avînt şi sări pe stînca unde stătea Gísli. Acesta se întoarse repede spre el, ridică paloşul şi-i dădu o lovitură deasupra coapsei în aşa fel, încît îi despică trupul în două şi cele două părţi se prăvăliră pe stîncă în jos. Eyólfr încercă să-l atace pe Gísli dintr-altă parte a stîncii, dar acolo îl întîmpină Audr, care îl lovi cu atîta putere cu bîta peste mîini, încît Eyólfr nu se mai putu ţine pe picioare şi alunecă de pe stîncă.

Atunci Gísli zise :

— Am ştiut totdeauna că mi-am ales o nevastă vrednică, dar nu mi-am închipuit că e chiar atît de vajnică. Adevărul este însă că mi-ai dat mai puţin ajutor decît ai fi vrut — chiar dacă lovitura ta a fost straşnică —, fiindcă pe ăştia doi ar fi trebuit să-i trimit în acelaşi loc.

35

Doi dintre oamenii lui Eyólfr se repeziră atunci la Audr şi la Gudrídr şi se pare că reuşiră numai cu mare greutate să le ţină. Iar ceilalţi doisprezece se urcară pe stîncă ca să-l atace pe Gísli. Dar el se apără atît de vitejeşte cu pietre şi cu armele, încît faima sa dăinui încă multă vreme.

Unul din oamenii lui Eyólfr se apropie de Gísli şi-i spuse :

— Dă-mi mie armele bune pe care le ai şi dă-mi-o şi pe nevastă-ta Audr.

— Vino fără teamă să le iei, răspunse Gísli, căci numai aşa te vei arăta vrednic de ele.

Eyólfr aruncă cu lancea în Gísli. Dar Gísli prinse cu securea sa lovitura şi desprinse vîrful lancei de mîner. Iar lovitura sa fu atît de puternică, încît securea sări în stîncă şi se rupse. Atunci el luptă mai departe cu paloşul şi se apără cu scutul.

Ceilalţi atacau tot mai puternic, dar Gísli se apăra cu dîrzenie. În focul luptei el răpuse încă doi din oamenii lui Eyólfr. Astfel căzuseră deja patru.

Eyólfr îşi îndemnă oamenii la luptă :

— Avem pierderi grele, şi în felul acesta, chiar dacă izbînda va fi a noastră, nu vom mai avea mare folos de ea.

La un moment dat, cînd nimeni nu se aştepta la aşa ceva, Gísli sări pe o stîncă numită Einhamarr, de unde se putea apăra mult mai bine. Această mişcare neprevăzută îi descumpăni pe atacatori, care se găseau într-o situaţie foarte grea : patru din ei fuseseră omorîţi, ceilalţi erau răniţi şi sleiţi de puteri. Şi astfel lupta încetă pentru cîteva clipe.

Atunci Eyólfr îşi îmbărbătă oamenii, făgăduindu-le daruri preţioase, dacă-i vin de hac lui Gísli.

Ceata lui Eyólfr era alcătuită din bărbaţi unul şi unul atît în ce priveşte curajul cît şi dîrzenia.

36

Primul care îl atacă pe Gísli era un bărbat cu numele de Sveinn. Dar Gísli îl lovi cu paloşul despicîndu-i capul pînă la umeri, apoi îl aruncă de pe stîncă. Cei de jos nu mai ştiau acum în ce fel ar putea să-l doboare pe Gísli, şi nici nu îndrăzneau să se urnească din loc.

Gísli îi spuse lui Eyólfr :

— Aş vrea ca cei trei sute de arginţi pe care i-ai primit pentru capul meu să te coste scump de tot ; şi aş mai vrea să doreşti să dai *tu* trei sute de arginţi pentru ca să nu ne fi întîlnit niciodată. O să te faci de ruşine cînd o să se afle cîţi oameni ai pierdut.

Eyólfr se sfătui atunci cu oamenii săi şi se hotărîră să nu se dea bătuţi, nici dacă ar fi să moară toţi.

Apoi se năpustiră asupra lui Gísli din două părţi. Cot la cot cu Eyólfr luptau doi bărbaţi înrudiţi cu el : Thórir şi Thórdr. Amîndoi erau foarte curajoşi. Atacul asupra lui Gísli fu năvalnic şi dîrz. Oamenii lui Eyólfr îl răniră de

cîteva ori cu vîrful suliței, dar Gísli continuă să se apere cu multă înverșunare. Atacatorii fură greu încercați de loviturile de paloș ale lui Gísli și de pietrele pe care le arunca ; și nu rămăsese nici unul nerănit, căci loviturile lui Gísli nu-și greșeau niciodată ținta.

Eyólfr și cele două rude ale sale se năpustiră din nou, cu îndîrjire, asupra lui Gísli, știind că de data aceasta erau în joc înșeși cinstea și faima lor. În cele din urmă îl împunseră cu lăncile, de-i ieșiră măruntaiele afară, dar Gísli le împinse înapoi, și își strînse cămașa în jurul rănii, încingîndu-se strîns cu funia.

— Așteptați puțin, zise el apoi, și lupta o să se sfîrșească așa cum ați dorit.

După aceea spuse versurile următoare :

A mea soție dragă Audr
Întruna-n luptă m-a îmbărbătat,
Și mîndră va putea mereu să fie,
Doar laude s-audă despre mine.
Curajul meu e încă neînfrînt,
Măcar că paloșul și lancea m-au străpuns.
Dar de cînd era încă mic de tot,
Eroul știe paloșul să-nfrunte.

Acestea au fost cele din urmă versuri ale lui Gísli. Îndată după aceea el se aruncă de pe stîncă, despicînd cu paloșul capul și trupul lui Thórdr pînă la cingătoare. Apoi căzu și el peste Thórdr și își dădu sufletul.

Toți oamenii lui Eyólfr fuseseră greu răniți. Gísli avea și el atîtea răni, cînd se săvîrși din viață, încît era de necrezut. Dar oamenii spuneau că nu se dăduse nici cu un pas înapoi și că cea din urmă lovitură nu fusese cu nimic mai slabă decît prima.

Astfel se sfîrşi din viaţă Gísli şi toţi erau de părere că fusese un bărbat de o vitejie fără seamăn, chiar dacă norocul nu îi surîsese totdeauna.

Oamenii lui Eyólfr îl traseră jos de pe stîncă, îi luară paloşul şi îl îngropară acolo sub pietre. După aceea coborîră la marginea fiordului. Acolo îşi dădu sufletul al şaselea din ceata lui Eyólfr, în urma rănilor primite.

Eyólfr îi propuse lui Audr să plece cu el, dacă doreşte, dar ea nu primi.

Eyólfr se îmbarcă cu oamenii care îi mai rămăseseră şi plecă acasă, la Otradalr. Încă în aceeaşi noapte muri şi al şaptelea, iar al optulea zăcu timp de douăsprezece luni şi pînă la urmă se sfîrşi şi el. Ceilalţi se vindecară cu timpul dar rămaseră acoperiţi de ruşine.

Şi se spune pînă în ziua de astăzi că, fără îndoială, nu a mai existat în ţara asta alt erou care să lupte cu atîta vitejie împotriva unui număr aşa de mare de duşmani.

37

Eyólfr plecă însoţit de alţi unsprezece oameni spre miazăzi, la Börkr cel Gras, ca să-i povestească despre cele întîmplate.

Börkr se bucură aflînd cum se sfîrşise lupta şi o rugă pe Thórdís să-l primească bine pe Eyólfr.

— Adu-ţi aminte cît de mult l-ai iubit pe fratele meu Thorgrímr, spuse Börkr, şi fii prietenoasă cu Eyólfr.

— Mai întîi o să-l plîng pe fratele *meu,* spuse Thórdís ; şi apoi cred că-i fac o primire destul de bună ucigaşului lui Gísli, dacă-i dau doar nişte terci.

Iar seara, cînd aduse cina, Thórdís scăpă jos castronul cu mîncare şi lingurile. Eyólfr pusese paloşul lui Gísli între

banca pe care şedea şi picioarele sale. Thórdís recunoscu paloşul şi cînd se aplecă să ridice lingurile de jos, îl luă repede în mînă şi se năpusti asupra lui Eyólfr, vrînd să-l străpungă. Dar Thórdís nu băgase de seamă că mînerul se întorsese în sus şi astfel, cînd vru să lovească, paloşul se împiedică de marginea mesei, şi ea îl nimeri pe Eyólfr mai jos decît ar fi dorit şi anume în pulpa piciorului ; dar chiar şi aşa îi făcu o rană adîncă. Börkr o prinse pe Thórdís şi-i smulse paloşul din mînă. Şi ceilalţi săriră de la locurile lor şi răsturnară masa, vărsînd toată mîncarea.

Börkr îl rugă pe Eyólfr să hotărască singur ce despăgubire pretinde şi acesta ceru plată deplină pentru sîngele vărsat [1] şi spuse că ar fi cerut chiar mai mult, dacă Börkr nu s-ar fi purtat atît de bine cu el.

Thórdís chemă mai mulţi martori şi făcu cunoscut că se desparte de Börkr şi nu mai vrea să împartă aşternutul cu el. Ea se ţinu de făgăduială, şi se mută în ţinuturile de miazănoapte, la Thórdissarstadr lîngă Eyr. Eyólfr se întoarse la Helgafell, foarte nemulţumit de călătoria sa, şi rămase acolo pînă cînd fu alungat de *goði*-ul Snorri. După aceea se mută la gospodăria de la Glerárskógum.

38

Helgi şi Berg, fiii lui Vésteinn, se duseră la unchiul lor Gestr, rugîndu-l să-i ajute să plece din Islanda cu o corabie, împreună cu mama lor Gunnhildr, cu Audr, vă-

[1] În cazul vătămării onoarei sau a integrităţii corporale, cel vătămat putea cădea la învoială să primească despăgubiri pecuniare de la cel care se făcuse vinovat de această faptă.

duva lui Gísli, cu Gudrídr, fiica lui Ingialdr, pe care o crescuseră Gísli și Audr, și cu Geirmundr, fratele lui Gudrídr. Gestr le dădu bani și ei se îndreptară mai întîi spre Hvítá, unde se îmbarcară într-o corabie și plecară spre răsărit. După cîtva timp ajunseră în Norvegia și debarcară în preajma unui oraș. Într-o zi Berg se duse împreună cu alți doi bărbați să caute o locuință pentru ei toți. Pe drum îi ieșiră în cale doi oameni : unul din ei era mai tînăr, înalt de statură și purta veșminte de culoare roșie închisă. Acesta îl întrebă cum se numește. Berg își spuse numele adevărat și preciză și din cine se trage, crezînd că își va putea continua mai ușor călătoria și va mai trage și foloase de pe urma faptului că era fiul lui Vésteinn. În nici un caz nu s-ar fi gîndit că acest nume o să-i atragă pieirea. Căci, într-adevăr, bărbatul în haine de culoare roșie închisă scoase imediat paloșul și-l omorî pe loc. Era Ari, fiul lui Súr, și fratele lui Thorkell și al lui Gísli.

Însoțitorii lui Berg se întoarseră la corabie și le povestiră celorlalți islandezi ce se întîmplase. Stăpînul corăbiei părăsi de îndată locul acela.

Celălalt fiu al lui Vésteinn, Helgi, ajunse în cele din urmă în Groenlanda. Acolo el dobîndi cu timpul mare faimă. La un moment dat cîțiva oameni fură trimiși în Groenlanda ca să-l piardă, dar ei nu izbutiră. Helgi se înecă mai tîrziu, cînd ieșise odată cu barca la pescuit, și moartea lui a fost socotită o mare pierdere. Audr și Gunnhildr rămaseră cîtva timp la Hedeby, în Danemarca ; ele trecură la credința creștină și mai tîrziu plecară mai departe, spre miazăzi, de unde nu se mai întoarseră.

Geirmundr se stabili în Norvegia și deveni un bărbat de ispravă. Gudrídr se mărită și ea în Norvegia și cei ce

au cunoscut-o zic că era o femeie cu mult scaun la cap. Ea lăsă în urma sa mulți copii și nepoți.

Ari, fiul lui Súr, se întoarse în Islanda ; el debarcă la Hvítá, unde își vîndu corabia, apoi cumpără pămînt la Hamarr și rămase cîțiva ani acolo. Mai tîrziu se mută la Myrar și își întemeie acolo o gospodărie. Ari avu foarte mulți urmași.

Și aici *saga* despre Gísli, fiul lui Súr, ia sfîrșit.

Arborele genealogic al personajelor principale din saga despre Gísli, fiul lui Súr

I

Thorkell Skerauki, căs. cu Ísgerdr din valea Súrnadalr

Ari, căs. cu Ingibiörg, fiica lui Ísi	Gísli, căs. cu Ingibiörg, fiica lui Ísi	Thorbiörn Súr, căs. cu Thora, fiica lui Raudr
Thórdís, căs. cu 1. Thorgrímr, fiul lui Torsteinn ; 2. Börkr cel Gras, fiul lui Thorsteinn ; vezi III	Thorkell, căs. cu Ásgerdr, fiica lui Thorbiörn	Gísli, fiul lui Súr, căs. cu Audr, fiica lui Vésteinn **Ari**

II

Vésteinn, fiul lui Vegeir, căs. cu Hildr, fiica lui Biartmar

Vésteinn, căs. cu Gunnhildr	Audr, căs. cu Gísli, fiul lui Súr ; vezi I
Berg Helgi	

III

Thorsteinn, fiul lui Thórólfr, căs. cu Thóra, fiica lui Ólafr

Thorgrímr, căs. cu Thórdís, fiica lui Súr	Börkr cel Gras, căs. cu Thórdís, fiica lui Súr ; vezi I
Snorri	

II

SAGA DESPRE HRAFNKELL

Saga despre Hrafnkell

1

Pe vremea cînd în Norvegia domnea regele Haraldr cu Părul Frumos [1], un bărbat numit Hallfredr sosi cu corabia sa în Islanda şi trase la ţărm în gura văii Breiddalr, la răsărit de podişul Fliótsdalr [2].

În corabie se mai aflau soţia sa şi fiul său Hrafnkell, un flăcău de cincisprezece ani, promiţător şi înzestrat cu însuşiri alese.

Hallfredr îşi întemeie acolo o gospodărie. În iarna aceea o slujnică străină, Arnthrúd, care nu venise cu el din Norvegia, se sfîrşi din viaţă, iar locului aceluia i s-a spus de atunci Arnthrúdarstadir. În primăvara următoare, Hallfredr îşi mută gospodăria mai spre miazănoapte, dincolo de podiş, în ţinutul numit acum Geitdalr.

Într-o noapte, Hallfredr visă că un om vine spre el şi-i spune : „Aici, unde ţi-ai durat gospodăria, nu eşti în si-

[1] Fiul lui Hálfdan cel Negru al lui Gurdödr-Regele Vînător, care era fiul lui Hálfdan cel Darnic al lui Eysteinn Fret, care la rîndul lui era fiul regelui suedez Ólafr-Tăietorul de Lemne. (Notele aparţin traducătorului.)

[2] Acţiunea se petrece în partea de răsărit a Islandei.

guranță și te pasc multe primejdii. Mută-te mai spre apus, dincolo de Lagarfliót [1], și norocul o să-ți surîdă." Hallfredr se trezi și își mută gospodăria în ținutul Tunga, dincolo de rîul Rangá, pe locul care de atunci se numește Hallfredarstadir. Hallfredr a rămas acolo pînă la bătrînețe. Cînd a plecat din Geitdalr, el a lăsat acolo un vier și o capră. Chiar în ziua plecării lui, s-a produs o prăbușire de teren care a îngropat case și acareturi și cele două animale au pierit. De atunci locul acela a fost numit Geitdalr.

2

Hrafnkell luase obiceiul ca, în timpul verii, să străbată călare podișurile din părțile acelea. Valea Jökulsdalr [2] era locuită pe vremea aceea pînă sus, la Brú. Hrafnkell traversă podișul Fliótsdalr și ajunse la un punct unde din valea Jökulsdalr se desprinde o vale pustie. Această vale nelocuită încă i se păru mai primitoare decît altele pe care le întîlnise pînă atunci prin partea locului.

Cînd se întoarse acasă, Hrafnkell îl rugă pe tatăl său să-i dea partea de avere care i se cuvine, fiindcă vrea să-și clădească o casă și să-și întemeieze o gospodărie proprie. Hallfredr îi îndeplini dorința și Hrafnkell își dură în valea aceea o gospodărie pe care o numi Adalból. El se însură apoi cu Oddbiörg, fiica lui Skiöldólf, care se trăgea din ținutul Laxárdalr. Hrafnkell și Oddbiörg avură doi fii : cel mare se numea Thórir și cel mic Ásbiörn.

[1] Rîu, care la un moment dat se lărgește formînd un lac.
[2] Vale situată paralel cu Fliotsdalr, înspre vest.

După ce luă în stăpînire ţinutul de la Adalból, Hrafnkell aduse jertfe zeului Freyr [1] şi îi zidi un templu mare în apropiere. El îl preţuia pe Freyr mai mult decît pe ceilalţi zei şi obişnuia să-i dea jumătate din toate bunurile de valoare pe care le avea. Hrafnkell puse încetul cu încetul stăpînire pe întreaga vale şi dădu oamenilor pămînt. Dar acum ridică pretenţia să fie conducătorul lor şi le ceru să-l recunoască drept *godi* [2]. Apoi îşi completă şi numele zicîndu-şi *Freysgodi* [3]. Hrafnkell era un om mîndru, dar altfel priceput în toate. El îi supuse autorităţii sale pe locuitorii din valea Jökulsdalr şi astfel o parte din aceştia deveniră *thingmennii* [4] lui. Blînd şi binevoitor cu supuşii săi, el era aspru şi necruţător cu ceilalţi locuitori din Jökusdalr, care nu puteau să se aştepte la înţelegere din partea lui. Hrafnkell se bătea adesea în duel, dar nu plătea nici un fel de despăgubire pentru cei pe care îi omora ; orice faptă ar fi săvîrşit, el despăgubiri nu plătea nimănui.

Podişul Fliótsdalr este greu de străbătut, ţinutul fiind stîncos şi mlăştinos. Totuşi Hrafnkell şi tatăl său mergeau des unul la altul, fiindcă se înţelegeau foarte bine. Dar cum lui Hallfredr drumul prin podişul Fliótsdalr i se păru prea anevoios, el căută un altul, pe la miazăzi de colinele care străjuiesc podişul, şi găsi în cele din urmă un drum mai uscat, dar ceva mai lung, numit de atunci „calea lui Hallfredr". Dar acesta este folosit numai de cei ce cunosc foarte bine podişul Fliótsdalr.

[1] Zeul fertilităţii (în mitologia scandinavă). Cultul său era foarte răspîndit.
[2] Vezi nota de la p. 35.
[3] Godi al lui Frey.
[4] Persoane supuse autorităţii directe a unui *godi*.

3

În valea Hrafnkelsdalr trăia un bărbat, Biarni, care își făcuse o gospodărie numită Laugarhús. Biarni era însurat și avea doi fii : pe Sámr și pe Eyvindr. Amîndoi erau chipeși și înzestrați cu calități frumoase. Eyvindr era încă acasă, la tatăl său, Sámr însă se însurase și își întemeiase o gospodărie la Leikskáli, în partea de miazănoapte a văii Hrafnkelsdalr. Sámr era foarte bogat, dar îngîmfat și ambițios, în același timp un bun cunoscător al legilor. Eyvindr se apucă de negustorie și ajunse cu timpul să colinde mările în lung și în lat. Mai întîi plecă în Norvegia, unde petrecu o iarnă, și de acolo o luă spre alte țări. Cîtva timp se opri și la Constantinopol, unde se bucură de multă prețuire din partea împăratului Bizanțului.

Printre bunurile la care Hrafnkell ținea mai mult ca la orice altceva se număra un armăsar sur cu coamă neagră și o dungă neagră de-a lungul spinării, pe care îl numise Freyfaxi [1] și-l oferise pe jumătate în dar zeului Freyr, prietenul său. El îl iubea atît de mult, încît se jurase că va omorî pe cel ce s-ar încumeta să-l încalece fără învoirea sa.

4

Biarni avea un frate, pe Thorbiörn. Gospodăria acestuia era situată tot în valea Hrafnkelsdalr, la Hóll, pe malul drept al rîului, față în față cu Adalból care era pe malul stîng. Thorbiörn nu era înstărit, și mai avea și multe guri de hrănit. Fiul lui cel mai mare era Einar, un flăcău voinic și isteț.

[1] În traducere : coama lui Frey.

Într-o primăvară, Thorbiörn îi spuse lui Einar să se ducă să-şi caute de lucru în altă parte.

— Asta, zise Thorbiörn, fiindcă pentru a face faţă nevoilor gospodăriei îmi este suficient ajutorul celorlalţi copii ; tu, însă, cum eşti aşa de iscusit, poţi găsi uşor de lucru. Nu lipsa de dragoste mă face să te trimit printre străini, căci de fapt te iubesc mai mult decît pe ceilalţi copii ai mei, ci sărăcia şi nevoile de tot felul. Fraţii tăi se vor tocmi pînă la urmă ca argaţi, tu însă o să găseşti, fără îndoială, ceva mai bun.

— De ce-mi spui asta aşa de tîrziu ? ripostă Einar. Locurile cele mai bune le-au luat deja alţii şi nu-mi convine să mă mulţumesc cu ce-a rămas.

Într-o zi însă Einar încălecă şi-o luă către Adalból. Hrafnkell, care era în odaia cea mare, îl primi foarte bine.

Einar îi spuse că ar vrea să se tocmească la el.

— Vii cam tîrziu, îi spuse Hrafnkell. Eşti primul pe care l-aş fi luat, dar mi-am tocmit deja toţi argaţii de care aveam nevoie. Îmi mai trebuie unul singur, dar nu cred că munca acestuia îţi va fi pe plac.

Einar întrebă despre ce este vorba.

Hrafnkell îi spuse că nu angajase încă un păstor pentru oi, deşi avea mare nevoie de el.

Einar răspunse că-i este totuna la ce fel de muncă se tocmeşte, singura lui dorinţă este să fie pentru un an întreg.

— Să-ţi spun atunci despre ce e vorba, începu Hrafnkell. Urmează să duci la păşune cincizeci de oi de lapte şi să aduni în timpul verii vreascuri pentru iarnă. Asta timp de un an, pentru casă şi masă. Dar îţi spun şi ţie, cum le-am spus şi celorlalţi păstori : bagă de seamă, căci Freyfaxi paşte în acelaşi vale, alături de toată herghelia ; să

nu-l slăbești din ochi nici vara nici iarna. Și te previn : n-ai voie să-l încaleci niciodată, oricît de mare nevoie ai avea de el, fiindcă am jurat să-l omor pe cel ce ar face așa ceva. Herghelia mai are doisprezece cai și oricare din ei îți stă la îndemînă ziua și noaptea. Urmează-mi sfatul întocmai, fiindcă o vorbă din bătrîni spune : „cine previne nu mai are vină". Așa că bagă-ți bine în cap ce ți-am spus.

Einar răspunse că nu va fi atît de nesăbuit să încalece tocmai calul interzis, de vreme ce mai avea atîția alții la îndemîna sa.

5

Einar plecă acasă să-și ia hainele și se întoarse la Adalból. Apoi urcă cu oile pe valea Hrafnkelsdalr, pînă la stîna de la Grióttcigr. La începutul verii totul merse foarte bine și nici o singură oaie nu se rătăci. Dar pe la mijlocul verii [1] dispărură dintr-o dată treizeci într-o singură noapte. Einar le căută prin toate pășunile dar nu reuși să dea de urma lor. Trecuse aproape o săptămînă de cînd lipseau oile. Ieșind într-o zi, dis-de-dimineață, din stînă, Einar văzu că ceața dinspre miazăzi se risipise iar ploaia măruntă încetase și ea. Luă o bîtă, o zăbală și o pătură de cal și trecu rîul Grióttcigsá, care curgea prin fața stînii. Pe prundișul rîului stăteau culcate oile pe care le adunase în ajun. El le mînă spre stînă, apoi plecă în căutarea celor dispărute. Zărind lîngă albia rîului și caii herghelici, îi veni ideea să ia unul din ei, deoarece călare putea să înain-

[1] În jurul datei de 15 iulie.

teze mai repede decît pe jos. Ajuns în apropierea lor, Einar începu să-i fugărească, dar nefiind obișnuiți să fie urmăriți și încălecați de cineva, caii se speriară și se risipiră care încotro. Singur Freyfaxi rămase pe loc, parcă ar fi prins rădăcini.

Gîndindu-se cît de repede trece dimineața, Einar își zise că, la urma urmei, Hrafnkell n-avea de unde să afle dacă o să ia o dată calul ăsta.

Prinse calul, îi puse frîul, întinse pătura pe spatele lui, încălecă și o luă în sus, pe valea rîului Griótá, pînă la gheţari, apoi spre apus pînă la izvorul rîului Jökulsá, și de acolo coborî de-a lungul rîului la stîna de la Reykr. Einar îi întrebă pe toți ciobanii de la stînele din drumul său dacă nu cumva îi văzuse careva oile, dar nici unul nu le văzuse. Astfel el îl călări pe Freyfaxi din zori și pînă spre seară [1]. Acesta parcurse repede un drum foarte lung căci era un cal minunat. La un moment dat, Einar își aduse aminte că era timpul să se întoarcă și să mîne la stînă oile scoase la păşunat, chiar dacă nu le găsise pe celelalte. Luînd-o spre răsărit, el trecu coama dealului și coborî în valea Hrafnkelsdalr. Dar cînd ajunse la Griótteigr, auzi din fundul văii un behăit de oi, foarte aproape de locul pe lîngă care trecuse de dimineață, în drum spre gheţari. Îndreptîndu-se într-acolo el dădu peste cîteva clipe de treizeci de oi ; erau oile rătăcite cu o săptămînă în urmă. Einar le mînă înapoi la stînă.

Calul era ud leoarcă ; asudase prin toți porii, era plin de noroi și rupt de oboseală. El se rostogoli la pămînt de vreo douăsprezece ori, necheză cu putere, și o porni în galop pe vale în jos. Einar se repezi după el, ca să-i bareze

[1] În jurul orei șase după-amiază.

drumul şi să-l aducă înapoi, la ceilalţi cai. Dar Freyfaxi era atît de năbădăios, încît Einar nu reuşi nici măcar să se apropie de el.

Freyfaxi străbătu valea în galop întins şi nu se opri pînă la Adalból. Hrafnkell tocmai lua masa. Cînd ajunse în faţa uşii, calul necheză puternic. Hrafnkell îi spuse femeii care servea la masă să vadă ce se întîmplă, „fiindcă — zise el — am auzit un cal nechezînd afară şi parcă ar fi nechezatul lui Freyfaxi". Femeia ieşi în uşă şi-l zări pe Freyfaxi, care arăta ca vai de lume.

Ea îi spuse lui Hrafnkell că în faţa casei era într-adevăr Freyfaxi, dar într-un hal fără de hal.

— Ce-o fi vrînd odorul meu de-a venit acasă ? se întrebă Hrafnkell. Nu-i semn bun.

Apoi ieşi şi, văzînd în ce stare era Freyfaxi, îi zise :

— Îmi pare foarte rău, băiatul meu drag, că ai fost atît de căznit. Dar bine ai făcut că ai venit să-mi spui. Fii liniştit, o să te răzbun. Acum întoarce-te la herghelie.

Şi Freyfaxi o luă îndată în susul văii, spre herghelie.

6

Hrafnkell se duse seara să se culce şi dormi toată noaptea. În dimineaţa următoare puse şaua pe cal şi o porni spre stînă. Era îmbrăcat în straie de culoare neagră şi nu luă cu el decît o secure.

Einar tocmai mînase oile în ţarc. Rezemat de gard, el le număra, în timp ce cîteva femei le mulgeau.

Cînd sosi Hrafnkell îi dădură cu toţii bineţe. Acesta îi întrebă cum merge treaba.

— Mie mi-a mers prost, zise Einar, mi-au lipsit aproape o săptămînă treizeci de oi, dar acum le-am găsit.

Hrafnkell spuse că asta se mai întîmplă şi nu este ceva prea grav.

— Şi ceva mai rău nu s-a întîmplat ? La urma urmei în anii din urmă nu s-au pierdut prea multe oi. Dar nu cumva l-ai încălecat ieri pe Freyfaxi al meu ?

Einar răspunse că nu poate tăgădui acest lucru.

— De ce l-ai luat tocmai pe Freyfaxi, întrebă Hrafnkell, cînd ştiai prea bine că n-ai voie şi aveai destui alţi cai la îndemînă ? Poate că te-aş fi iertat de data asta, mai ales că ai mărturisit totul de la început, dar am jurat să-l pedepsesc foarte aspru pe cel ce-mi nesocoteşte porunca.

Şi, în credinţa nestrămutată că cel ce nu-şi ţine făgăduiala este un netrebnic, el sări de pe cal şi-l ucise pe Einar cu o singură lovitură de secure.

După aceasta, Hrafnkell încălecă şi se întoarse la Adalból, unde povesti cele întîmplate. Apoi trimise pe altcineva să-i păzească oile şi dădu ordin ca Einar să fie îngropat pe o colină ce se ridica la apus de stînă ; lîngă mormînt înălţă un gorgan [1]. Locul acesta se numeşte „movila lui Einar" şi se află spre asfinţit de stînă.

7

Vestea despre uciderea fiului său Einar ajunse şi la Thorbiörn, la gospodăria sa de la Hóll. Thorbiörn fu peste măsură de îndurerat. El luă un cal şi se duse în grabă la Adalból, unde îi ceru lui Hrafnkell să-i răscumpere uci-

[1] Vezi nota de la p. 33.

derea fiului său. Acesta îi spuse că Einar nu era primul om pe care l-a omorît.

— Știi foarte bine că nu plătesc nimănui despăgubire ; lumea trebuie să se obișnuiască cu asta. Dacă mă gîndesc însă la alte împrejurări, care m-au împins la omor, poate că de data asta n-ar fi trebuit să-mi pierd cumpătul. Ești de multă vreme vecinul meu și avem simțăminte de prietenie unul față de altul. Iar între mine și Einar nu s-ar fi întîmplat nimic, dacă el nu l-ar fi încălecat pe Freyfaxi. Ne căim adeseori fiindcă vorbim prea mult. Fără îndoială că, dacă am vorbi mai puțin, am avea mai rar prilejul să ne pară rău de cele spuse. Ca să-ți dovedesc că fapta asta trage și pentru mine mai greu la cîntar ca altele pe care le-am săvîrșit, vreau să-ți pun la îndemînă vaci și oi de lapte vara, și carne toamna. Și asta în fiecare an de două ori, atîta timp cît tu vei fi în capul gospodăriei. Iar pe fiii și fiicele tale îi voi căpătui și înzestra ca să se poată căsători cum se cuvine. Dacă ai nevoie de ceva din hambarele mele, n-ai decît să-mi spui, ca să nu duci lipsă de cele trebuitoare. Îți ții casa și gospodăria atîta timp cît mai poftești, iar cînd simți că nu mai poți, vii aici și o să am grijă de tine cît trăiești. În felul ăsta cred că ne vom înțelege. Și nu m-aș mira dacă mulți ar socoti că omul ăsta m-a costat foarte scump.

— Nu primesc ce-mi propui, zise Thorbiörn.

— Atunci ce vrei ? întrebă Hrafnkell.

— Vreau să mergem la judecată și să se hotărască acolo.

— Va să zică socotești că ești deopotrivă cu mine ! Așa n-o să ajungem niciodată să ne împăcăm.

Thorbiörn o luă pe valea Hrafnkelsdalr în jos, pînă ajunse la Laugarhús ; acolo îl căută pe fratele său Biarni, căruia îi povesti cele întîmplate, rugîndu-l să-l ajute.

— Eu nu pot să mă socotesc deopotrivă cu Hrafnkell, zise Biarni. Chiar dacă avem şi noi ceva avere, tot nu ne putem măsura cu el. Şi nu uita vorba veche, că „înţelept e acela care îşi cunoaşte lungul nasului". Doar e lucru cunoscut că Hrafnkell a cîştigat cînd s-a judecat cu oameni mult mai înstăriţi ca noi. Rău ai făcut că nu ai primit propunerile aşa de bune pe care ţi le-a făcut. Eu unul nu vreau să mă amestec în afacerea asta.

Thorbiörn îl împroşcă pe fratele său cu multe cuvinte aspre şi batjocoritoare, învinuindu-l că-şi pierde tot curajul tocmai atunci cînd ar avea mai mare nevoie de el. Apoi plecă, dar despărţirea lor nu fu deloc prietenoasă.

Thorbiörn goni în galop pînă la Leikskáli. Acolo bătu la uşă şi Sámr veni să-i deschidă. Thorbiörn îl rugă să iasă puţin afară. Sámr îl primi bine pe unchiul său şi îl pofti să rămînă la el cîtva timp, dar Thorbiörn nu răspunse. Sámr îşi dădu atunci seama că unchiul său este foarte supărat şi-l întrebă ce se întîmplase. Thorbiörn îi povesti cum fusese omorît Einar.

— Nu-i nimic nou în faptul că Hrafnkell a omorît un om, zise Sámr.

Thorbjörn îl întrebă apoi pe Sámr dacă ar vrea să-l ajute.

— E drept, zise el, că cea mai apropiată rudă a celui omorît sînt eu, dar lovitura n-a căzut prea departe nici de voi ceilalţi.

— Ai cerut vreo răscumpărare de la Hrafnkell ? întrebă Sámr.

Thorbiörn îi povesti în amănunt ce-i propusese Hrafnkell.

— Încă n-am auzit pînă acum ca Hrafnkell să-i fi făcut vreodată cuiva astfel de propuneri, se miră Sámr. Hai să mergem împreună la Adalból. Să-l luăm pe Hrafnkell cu binişorul şi să vedem dacă mai vrea să-şi ţină făgăduielile. Sînt încredinţat că va fi binevoitor.

— S-ar putea, zise Thorbiörn, ca Hrafnkell să nu mai vrea să-şi ţină făgăduielile ; dar şi dacă ar vrea, ele sînt şi acum tot atît de puţin pe placul meu ca atunci cînd am plecat de la el.

— Ar fi foarte greu, spuse Sámr, să ne judecăm cu Hrafnkell şi să cîştigăm.

Dar Thorbiörn răspunse :

— Aşa sînteţi voi, tinerii, nu izbutiţi în nimic fiindcă vedeţi peste tot numai greutăţi de neînvins. Cred că n-are nimeni aşa rude slăbănoage ca mine. E cît se poate de greşit ca un cunoscător de legi, cum zici că eşti, să se lăcomească numai la pricini mărunte şi să nu vrea să apere o cauză atît de dreaptă ca asta. Mulţi o să-ţi aducă învinuiri, după cum ar fi şi de aşteptat, fiindcă eşti cel mai trufaş din neamul nostru. Îmi dau de pe acum seama cam ce o să se aleagă din toată pricina asta.

— Şi cu cît vei fi mai cîştigat, întrebă Sámr, dacă consimt să te apăr şi pînă la urmă ne facem amîndoi de ocară ?

— Oricum s-ar sfîrşi lucrurile, pentru mine ar fi o mare mîngîiere dacă m-ai ajuta.

— Nu pot să spun că preiau cu dragă inimă apărarea în pricina asta. O fac mai mult în numele legăturii noastre de rudenie. Dar să ştii că a te sprijini în afacerea asta, înseamnă — după părerea mea — a sprijini pe un neghiob.

Apoi Sámr îi întinse mîna, dînd a înţelege prin aceasta că preia pricina.

8

Sámr luă un cal şi o apucă pe vale în sus, pînă ajunse la o gospodărie unde, după ce cîştigă de partea sa cîţiva martori împotriva lui Hrafnkell, făcu cunoscută uciderea lui Einar. Hrafnkell află de toate acestea şi i se păru ciudat că Sámr şi-a luat însărcinarea de a-l chema la judecată.

Iarna trecu. În primăvara următoare, cînd sosi timpul pentru a face citaţiile în judecată, Sámr se duse la Adalból şi-i aduse la cunoştinţă lui Hrafnkell că trebuie să se înfăţişeze în faţa judecăţii pentru că l-a ucis pe Einar. Apoi coborî înapoi în vale şi-i invită pe vecini să-l însoţească la *Althing* [1] ca să depună mărturie. După aceea Sámr aşteptă liniştit acasă, ca oamenii să se pregătească de plecare la *Althing*.

Hrafnkell trimise vorbă oamenilor săi, stabiliţi în diferite părţi ale văii, să se adune pentru plecare. Apoi porni la drum însoţit de şaptezeci de oameni. Ei se îndreptară mai întîi spre răsărit, străbătînd podişul Fliótsdalr, apoi trecură pe lîngă capătul dinspre miazăzi al lacului Lagarfliót, prin trecătoarea Hallormsstadr şi ajunseră în valea Skridudalr. După ce urcară pe această vale, îşi continuară drumul spre miazăzi prin podişul Öxarheid, pînă în fiordul Beru şi de acolo trecură pe la Sída şi luară drumul care duce la *Althing*. Din partea de miazăzi a văii

[1] Adunare generală de tip parlamentar, înfiinţată în jurul anului 930. For legislativ, judecătoresc şi executiv al islandezilor.

Althing-ul îşi începea lucrările pe la mijlocul lunii iunie. Acestea durau aproximativ trei săptămîni. Participau numai bărbaţi în puterea vîrstei, circa 10—15% din populaţia Islandei.

Fljótsdalr pînă în cîmpia Thingvellir [1] sînt şaptesprezece zile de drum [2].

După ce Hrafnkell părăsi ţinutul, Sámr îşi adună şi el oamenii cu care urma să plece. În afară de cei pe care îi chemase încă dinainte ca să depună mărturie, Sámr mai găsi şi cîţiva tineri neînsuraţi, dornici să-l însoţească şi le făcu rost de arme, haine şi merinde. Sámr şi oamenii lui ieşiră din valea Jökulsdalr pe alt drum. Astfel ei o luară spre miazănoapte pînă la Brú şi de acolo purceseră spre valea Mödrudalr, străbătînd podişul Mödrudalsheidi. Prima noapte o petrecură în valea Mödrudalr. A doua zi îşi continuară drumul către Heidibredstunga, apoi trecură pe la miazănoapte de muntele Bláfell şi coborîră în valea Króksdalr. De acolo o apucară spre miazăzi, trecură prin valea Sand, pe la poalele muntelui Sandafell şi în cele din urmă se îndreptară spre cîmpia Thingvellir.

Hrafnkell nu sosise încă. El ajunse mai tîrziu la Thingvellir fiindcă alesese un drum mai lung.

Sámr amenajă adăpostul [3] pentru oamenii săi la o oarecare depărtare de locul unde obişnuiau să se instaleze cei ce veneau din fiordurile de răsărit ale Islandei. Nu peste mult sosi şi Hrafnkell cu ai săi şi îşi pregăti adăpostul la locul obişnuit. Aflînd că Sámr era acolo, el făcu mult haz. În anul acela veniseră foarte mulţi oameni la *Althing*, printre ei cele mai multe din căpeteniile din Islanda. Sámr merse la fiecare cu rugămintea să-l ajute şi să-l sprijine, dar toţi îi răspunseră în acelaşi fel : că nu se socotesc atît de îndatoraţi faţă de Sámr, încît să se învrăjbească cu Hrafnkell şi să-şi pună în joc renumele. Ei

[1] Cîmpie unde se adunau cei care participau la lucrările *Althing*-ului, situată la circa 47 km est de Reykjavík.
[2] Aproximativ 470 km.
[3] Vezi nota de la p. 35.

îi mai spuseră că și pînă acum toți cei care se încumetaseră să-l dea pe Hrafnkell în judecată și să-l aducă în fața *Althing*-ului fuseseră umiliți, fiindcă Hrafnkell cîștigase de fiecare dată.

Sámr se întoarse la adăpostul său. Atît el cît și Thorbiörn își pierduseră tot curajul. Ei se temeau acum nu numai că vor pierde pricina, dar că se vor face și de rușine în fața *Althing*-ului. Încetul cu încetul își pierdură amîndoi atît pofta de mîncare, cît și somnul, fiindcă pînă la urmă toate căpeteniile refuzaseră să-i sprijine, chiar și acelea pe ajutorul cărora ei nădăjduiseră că se pot baza.

9

Într-o dimineață Thorbiörn se trezi devreme. El îl trezi și pe Sámr și-l rugă să se scoale.

— Nu pot dormi, zise Thorbiörn.

Sámr se sculă și se îmbrăcă, apoi se duseră amîndoi la Öxará [1], din jos de pod, și se spălară.

— Sfatul meu, începu Thorbiörn, e să ne luăm caii și să ne întoarcem acasă ; aici nu ne putem aștepta decît la umilințe.

— Mi se pare foarte ciudat să te aud vorbind așa, ripostă Sámr ; tu ai fost acela care ai vrut cu orice preț să-l dai în judecată pe Hrafnkell ; tu n-ai vrut să primești din partea lui propuneri, care ar fi putut mulțumi pe oricine voia să răzbune uciderea unei rude. Și tu ești cel care s-a îndoit de curajul nostru și al celor ce șovăiau să te spri-

[1] Afluent al lacului Thingvallavatn, în nordul căruia se află cîmpia Thingvellir.

jine în pricina asta. De aceea, acum nu mai vreau *eu* să mă dau bătut, pînă nu voi fi încredințat că n-are rost să lupt mai departe.

Auzindu-l pe Sámr vorbind așa, Thorbiörn fu atît de mișcat, încît începu să plîngă.

În momentul acela zăriră cinci bărbați ieșind dintr-un adăpost așezat la o oarecare depărtare, pe țărmul dinspre apus al rîului. Cel care mergea în fruntea lor era înalt dar nu prea vînjos, purta o haină verde, și ținea în mînă un paloș cu mînerul împodobit. Avea trăsături regulate, o față rumenă, un păr bogat, de culoare castanie deschisă și părea să fie un om ales. Era și ușor de recunoscut, fiindcă în partea stîngă avea o șuviță de păr căruntă.

— Hai să trecem de partea cealaltă a rîului, zise Sámr, și să stăm de vorbă cu oamenii ăștia.

Și o luară în jos, pe malul rîului.

Bărbatul care venea în fruntea celor cinci le dădu bineț̦e și îi întrebă cine sînt. Sámr și Thorbiörn își spuseră numele.

Apoi Sámr îl întrebă pe străin cum îl cheamă și acesta spuse că este Thorkell, fiul lui Thióstar.

Sámr îl mai întrebă din ce neam se trage și de unde este de loc, iar Thorkell răspunse că este de obîrșie din apusul Islandei și că locuiește în fiordul Thorska.

— Ești cumva *godi* ? îl întrebă Sámr.

Dar Thorkell spuse că e departe de așa ceva.

— Atunci ești poate țăran gospodar ? mai întrebă Sámr.

Thorkell răspunse că nu este.

— Dar atunci ce ești ? continuă Sámr.

— N-am un cămin al meu, zise Thorkell. M-am întors în Islanda astă iarnă, după ce am stat șapte ani prin țări

străine. Am ajuns departe spre miazăzi, pînă la Constantinopol, unde am fost în slujba împăratului Bizanţului. Acum locuiesc la fratele meu, căruia îi zice Thorgeir.

— Dar el e *godi* ? întrebă Sámr.

— Da, răspunse Thorkell, e *godi* în ţinutul fiordului Thorska şi în fiordurile din apusul Islandei.

— A venit şi el la *Althing* ? se interesă Sámr.

— Da, e aici.

— Cîţi oameni are cu el ?

— Şaptezeci.

— Sînteţi mai mulţi fraţi ?

— Sîntem trei.

— Cine e al treilea ?

— Se numeşte Thormódr şi locuieşte la Gardar [1]. E însurat cu Thórdís, fiica lui Thórólfr al lui Skallagrímr de la Borg [2].

— Vrei să ne ajuţi ? continuă Sámr.

— De ce aveţi nevoie ? întrebă Thorkell.

— De ajutorul şi de sprijinul căpeteniilor, fiindcă am dat în judecată pe Hrafnkell, *godi* la Adalból, care l-a ucis pe Einar, fiul lui Thorbiörn. Dacă ne-ai sprijini, am avea curajul să ne susţinem pricina dreaptă în faţa judecăţii.

— V-am spus adineaori că nu sînt *godi.*

— Dar de ce ai fost dezmoştenit ? întrebă Sámr. Doar şi tu eşti fiul unei căpetenii, ca şi fraţii tăi.

— N-am spus că n-am avut rang de *godi,* răspunse Thorkell, dar înainte de a pleca în străinătate i l-am încredinţat fratelui meu Thorgeir şi nu l-am mai luat înapoi, fiindcă socotesc că este în mîini bune, atîta vreme cît îl are

[1] Situat pe promontoriul Álftanes, în sud-vestul Islandei, în apropiere de Reykjavík.

[2] Situat în fiordul Borg, în vestul Islandei.

Thorgeir. Duceți-vă la el și rugați-l să vă ajute. Thorgeir are o fire mărinimoasă, e binevoitor, desăvîrșit în toate, tînăr și plin de ambiție. Tocmai de oameni ca el aveți nevoie.

— N-o să primim nici un ajutor de la el, spuse Sámr, dacă nu vii cu noi, să ne susții.

— Un lucru pot să vă făgăduiesc, se hotărî Thorkell : voi fi mai degrabă alături de voi decît împotriva voastră, fiindcă, după părerea mea, este o îndatorire obligatorie să te judeci atunci cînd o rudă apropiată a fost ucisă. Așa că duceți-vă la adăpostul nostru și intrați înăuntru. Oamenii noștri dorm încă. O să vedeți că în fund sînt două saltele așezate de-a curmezișul ; de pe una m-am sculat eu, pe cealaltă doarme fratele meu Thorgeir. De cînd a venit la *Althing* are un buboi mare la un picior și n-a prea putut dormi nopți întregi. Dar astă-noapte buboiul s-a spart, puroiul s-a scurs și Thorgeir a adormit în sfîrșit. El și-a scos piciorul cu buboiul de sub pătură și-l ține pe marginea saltelei, ca să se mai potolească durerea. Să intre mai întîi bătrînul. Mi se pare că din pricina vîrstei i-au slăbit și puterile și vederea. Așadar, unchiașule, îi spuse Thorkell lui Thorbiörn, cînd ajungi în apropierea saltelei, fă-te că te împiedici și cazi pe marginea ei ; în momentul acela apucă degetul bandajat al piciorului, trage-l spre tine și așteaptă să vezi ce va face Thorgeir.

— Nu mă îndoiesc, zise Sámr, că vrei să ne dai un sfat bun ; dar ceea ce ne propui nu mi se pare totuși prea potrivit.

— Din două una, i-o retează Thorkell : ori faceți cum vă spun, ori nu mai veniți la mine să-mi cereți părerea.

— Sfaturile tale vor fi urmate, zise atunci Sámr.

Thorkell le spuse că va veni și el mai tîrziu, deocamdată voia să-și aștepte oamenii.

10

Sámr şi Thorbiörn se îndreptară spre adăpostul indicat şi intrară înăuntru ; acolo toată lumea dormea încă. Ei văzură îndată culcuşul lui Thorgeir. Thorbiörn o luă înainte poticnindu-se, şi, cînd ajunse în dreptul saltelei, căzu pe marginea ei. În cădere el apucă cu putere degetul bolnav de la piciorul lui Thorgeir. Acesta se trezi imediat, se ridică brusc de pe saltea şi întrebă cine era atît de neîndemînatic de se împiedica de picioarele oamenilor, care pe deasupra mai erau şi bolnave.

Sámr şi Thorbiörn nu ştiau ce să răspundă, dar în clipa aceea intră Thorkell în adăpost şi-i spuse fratelui său Thorgeir :

— Nu te supăra pentru atîta lucru, frate, că nu-ţi vrea nimeni răul. Se întîmplă adesea ca oamenii să săvîrşească fapte mai rele decît ar fi dorit, şi să le fie greu să se gîndească la toate, numai fiindcă sînt apăsaţi de o mare supărare. Te înţeleg şi ai dreptate să fii pornit, fiindcă piciorul bolnav te-a făcut să suferi mult în ultima vreme. O ştii mai bine ca noi. Dar să nu uităm că pentru bătrînul ăsta uciderea fiului său a fost ceva la fel de dureros, că el nu a primit răscumpărare şi că se zbate în cele mai mari lipsuri. Nu e de mirare că un om care a trecut prin atîtea nu mai e în stare să ţie seama de toate.

— Dar nu văd ce vină am *eu* în toate astea, zise Thorgeir. Nu eu l-am omorît pe fiul său şi n-are de ce să se răzbune pe mine.

— Nici n-a avut de gînd să se răzbune, îl linişti Thorkell. S-a apropiat doar puţin mai dur de tine decît ar fi vrut ; de vină este vederea lui slabă. De fapt, el trage nădejde că îl vei ajuta, şi de bună seamă că ar fi foarte omenos din partea ta să întinzi o mînă unui om bătrîn care

se află la ananghie. El cere să i se facă dreptate pentru uciderea fiului său, şi o face din nevoie, nu din lăcomie. Dar căpeteniile nu vor să-l ajute şi prin asta dau dovadă de laşitate şi lipsă de curaj.

— Dar cu cine vor oamenii ăştia să se judece ? întrebă Thorgeir.

— *Godi*-ul Hrafnkell l-a omorît fără motiv pe fiul bătrînului Thorbiörn, pe care-l vezi în faţa ta, răspunse Thorkell. Hrafnkell săvîrşeşte o fărădelege după alta, dar nu vrea să plătească nimănui despăgubiri.

Thorgeir răspunse :

— Voi face şi eu ca celelalte căpetenii. Nu cred că am faţă de oamenii aceştia îndatoriri atît de mari, încît să mă pun rău cu Hrafnkell de dragul lor. Se pare că el face în fiecare vară la fel cu cei care vor să se judece cu el. Cei mai mulţi sînt făcuţi de rîs, încă înainte de a se încheia dezbaterile *Althing*-ului. Văd foarte bine că toţi au aceeaşi soartă. Iată de ce nimeni nu se încumetă să aibă de-a face cu Hrafnkell, dacă nu este constrîns.

— Poate că dacă aş fi căpetenie, zise Thorkell, n-aş avea nici eu chef să lupt împotriva lui Hrafnkell. Dar deocamdată nu sînt de aceeaşi părere, fiindcă mi-ar face plăcere să mă măsor tocmai cu unul care şi-a biruit pînă acum toţi potrivnicii. Mi se pare că oricărei căpetenii i-ar face cinste să-i vină într-un fel sau altul de hac lui Hrafnkell. Şi chiar dacă aş da greş, ca toţi cei dinaintea mea, tot nu m-aş simţi umilit. Aş putea să mă împac şi eu cu ceea ce li s-a întîmplat atîtor altora ; fiindcă „cine nu se încumetă, nici nu cîştigă".

— Îmi dau acum seama de intenţiile tale, frate, răspunse Thorgeir : vrei neapărat să-i ajuţi pe oamenii aceştia. O să-ţi predau ţie dregătoria de *godi*, iar tu ai s-o ţii

atîta timp cît am ţinut-o şi eu. După aceea vom fi cînd unul cînd celălalt *godi*. Iar acum, fiindcă vei prelua tu rangul de *godi*, poţi să ajuţi pe cine doreşti.

— Eu cred că este spre binele nostru, al tuturor, dacă păstrezi tu dregătoria de *godi* încă mult timp de aici înainte, zise Thorkell.Ţi-o încredinţez ţie, frate, mai bucuros ca oricui altcuiva, fiindcă eşti cel mai înzestrat dintre noi, fraţii. Iar în ceea ce mă priveşte, încă nu m-am hotărît ce o să fac de acum încolo. Ştii prea bine, frate dragă, că de cînd m-am întors în Islanda n-am făcut mare lucru. Dar acum îmi dau seama cam cît preţuieşte un sfat al meu şi n-o să-ţi mai dau ghes cu propunerile mele. Va veni însă poate şi ziua cînd cuvintele lui Thorkell-cu-Şuviţă-Albă vor trage mai greu la cîntar.

— Ba nu, frate, zise Thorgeir, îmi dau seama de cele ce se întîmplă : eşti nemulţumit, iar eu nu pot să mă împac cu gîndul ăsta. De aceea, dacă doreşti, o să-i ajutăm pe oamenii ăştia, orice s-ar întîmpla.

— Eu nu cer decît să ajutăm pe cei ce merită acest lucru, spuse Thorkell.

— Şi cam ce cred oamenii ăştia că ar putea face, pentru ca pricina lor să fie cîştigată la judecată ? întrebă Thorgeir.

— După cum am spus deja, zise Sámr, avem nevoie de sprijinul căpeteniilor ; căci apărarea în faţa judecăţii o preiau eu.

Thorgeir spuse că în cazul acesta era mai uşor să-l ajute.

— Ceea ce e mai important, continuă el, este să pregătim procesul cît mai bine în toate amănuntele, înainte de a-l aduce în faţa judecăţii. Cred că Thorkell ar vrea să vă mai întîlniţi o dată cu el înainte de începerea dezbaterilor

pe marginea diferitelor pricini. Dîrzenia de care daţi dovadă vă poate aduce fie o oarecare mîngîiere, fie, dimpotrivă, umilire şi dezamăgire şi mai mare, supărare şi necaz. Dar acum duceţi-vă acasă şi încercaţi să fiţi veseli ; trebuie să recîştigaţi încrederea în izbîndă, înainte de a-l înfrunta pe Hrafnkell. Şi să nu spuneţi nimănui că am făgăduit să vă ajutăm.

Sámr şi Thorbiörn se înapoiară plini de voie bună la adăpostul lor. Oamenii lor se mirară mult văzînd cît de veseli s-au întors, după ce dimineaţa plecaseră atît de abătuţi.

11

Ei aşteptară în linişte să se adune judecătorii şi să înceapă dezbaterile. Atunci Sámr îşi chemă oamenii şi se duse la Lögberg [1]. Judecătorii îşi începuseră deja activitatea. Sámr se înfăţişă cu îndrăzneală înaintea lor, îşi strigă mai întîi martorii, apoi arătă, răspicat şi fără să se poticnească nici măcar o singură dată, că, potrivit legilor ţării, îl dă în judecată pe *godi*-ul Hrafnkell. Sámr ţinu o cuvîntare care îi făcu cinste. Îndată după aceea, Thorkell şi Thorgeir, cei doi fii ai lui Thióstar, sosiră şi ei la locul de judecată, însoţiţi de un mare număr de oameni. Într-adevăr, toţi cei ce veniseră dinspre apusul ţării trecuseră de partea lor. Se vedea bine că fiii lui Thióstar se bucurau de mare popularitate.

[1] Colină ce domină Thingvellir (cîmpia pe care se ţinea în fiecare vară *Althing*-ul), de unde vestitorul legilor şi alţi vorbitori anunţau probleme importante legate de lucrările Marii Adunări.

Sámr continuă să-și susțină pricina în fața judecătorilor pînă în momentul în care Hrafnkell fu chemat să se apere. Oricine din cei de față avea dreptul să-i ia apărarea lui Hrafnkell, dacă dorea, dar numai în formele îngăduite de lege. Cuvîntarea lui Sámr fu primită cu urale. În schimb nu se arătă nimeni dispus să-l apere pe Hrafnkell.

Cîțiva din cei ce urmăriseră mersul judecății alergară în grabă la adăpostul lui Hrafnkell ca să-i povestească cele întîmplate. Fără să stea nici un moment pe gînduri, Hrafnkell își adună oamenii și se îndreptă spre locul de judecată. El nu se aștepta ca cei de acolo să se împotrivească prea mult și, pe deasupra, voia să-i învețe minte pe mișeii aceia să mai încerce să-l tîrască în fața judecății. Avea de gînd să împrăștie cu forța pe judecători și pe toți cei ce se aflau acolo și să-l împiedice astfel pe Sámr să-și înfăptuiască planurile. Dar acum acest lucru nu mai era cu putință, fiindcă la locul de judecată se adunaseră atîția oameni, încît Hrafnkell nu reuși nici măcar să se apropie. Fu chiar nevoit să se oprească la o distanță atît de mare, încît nu-i auzea pe cei care îi aduceau învinuiri, astfel că nici vorbă nu putea să fie de apărare.

În schimb Sámr ceru judecătorilor să-i dea lui Hrafnkell o pedeapsă cît mai aspră și pînă la urmă Marea Adunare îl puse în afara legii.

Hrafnkell se întoarse îndată la adăpostul său, își luă caii și plecă de la *Althing*. Era foarte nemulțumit de rezultatul judecății fiindcă nu i se întîmplase încă niciodată ceva asemănător. Hrafnkell se îndreptă spre răsărit, străbătu șesul Lyngdalr, apoi o apucă spre Sída și nu se mai opri pînă la Adalból, în valea Hrafnkelsdalr. Acolo își văzu liniștit de treabă, ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic.

Sámr mai rămase cîtva timp la *Althing*; umbla cu capul sus, mîndru de cele ce înfăptuise. Mulți din cei pre-

zenți erau foarte mulțumiți de întorsătura pe care o luaseră lucrurile, și se bucurau că lui Hrafnkell i se înfundase în sfîrșit, fiindcă își aminteau de numeroasele nedreptăți pe care acesta le săvîrșise.

12

Sámr așteptă să se sfîrșească *Althing*-ul, apoi se pregăti împreună cu oamenii săi de plecare. El le mulțumi celor doi frați pentru ajutor. Thorgeir îl întrebă, rîzînd, ce părere are despre modul cum s-au desfășurat lucrurile. Sámr răspunse că este foarte mulțumit.

— Și crezi că ai cîștigat ceva ? întrebă Thorgeir.

— După părerea mea, Hrafnkell a suferit o umilință, care nu va fi ușor uitată, răspunse Sámr. Iar asta face cît o sumă mare de bani.

— Dar omul ăsta nu poate fi socotit în afara legii, zise Thorgeir, decît în momentul în care s-a pronunțat hotărîrea ca să-și piardă toate bunurile. Iar aceasta trebuie să se întîmple la domiciliul lui, la două săptămîni după reluarea armelor [1].

Prin reluarea armelor se înțelegea momentul în care oamenii se întorc acasă de la *Althing*.

— Cred că pînă acum Hrafnkell s-a întors acasă, continuă Thorgeir, și că nu are de gînd să plece de la Adalból. Și cred de asemenea că n-o să-i pese de tine și o să-și păstreze rangul de *godi*. Fără îndoială că și tu vrei să te în-

[1] În timpul cît durau lucrările *Althing*-ului era obiceiul ca toți să renunțe la arme. Folosirea din nou a armelor putea să înceapă de-abia după reîntoarcerea oamenilor acasă.

torci acasă și să rămîi în gospodăria ta, dacă ai noroc. După părerea mea, cîștigul tău este doar că vei putea spune că *tu* l-ai pus în afara legii pe Hrafnkell. Dar tare mă tem că el o să-i asuprească în continuare pe oameni. Iar tu vei fi nevoit să te umilești și mai mult ca pînă acum.

— De asta nu-mi pasă deloc, zise Sámr.

— Ești un om foarte curajos, admise Thorgeir. Cred că fratele meu Thorkell n-o să te lase baltă la jumătatea drumului, ci o să te ajute să ieși cu bine din toate încurcăturile astea cu Hrafnkell, ca să ai și tu parte de liniște în viitor. Este de datoria noastră să vă dăm ajutor pînă la capăt, fiindcă și pînă acum noi am pus mai mult umărul pentru voi. De aceea, vom merge împreună pînă la fiordurile răsăritene. Cunoști vreun drum care să nu fie folosit de toată lumea ?

Sámr spuse că se va întoarce pe același drum pe care venise. El era foarte mulțumit.

13

Thorgeir alese patruzeci de oameni care să-l însoțească. Sámr avea și el patruzeci de oameni. Toți erau bine înzestrați cu cai și arme. Plecară cu toții pe același drum. În zorii zilei sosiră în valea Jökulsdalr și trecură podul peste rîu. Era tocmai dimineața zilei în care trebuia pronunțată hotărîrea de pierdere a tuturor bunurilor.

Thorgeir întrebă cum ar putea mai bine să-l ia pe Hrafnkell prin surprindere.

Sámr răspunse că știe cum trebuie să procedeze.

El se abătu de la drumul pe care îl urmaseră pînă acum, urcă dealul și își continuă drumul pe coama care leagă

valea Hrafnkelsdalr de valea Jökulsdalr. După un timp ajunse pe un creștet la poalele căruia se afla gospodăria de la Adalból. De acolo panta cobora lin spre podiș, prin mai multe vîlcele acoperite de iarbă. Povîrnișul dinspre vale era însă foarte abrupt și ducea direct la gospodăria lui Hrafnkell.

Sámr descălecă și zise :

— Dacă vreți să-mi urmați sfatul, descălecăm aici cu toții, lăsăm caii în grija a douăzeci de oameni, și împreună cu ceilalți șaizeci dăm năvală asupra gospodăriei. Cred că acolo doarme încă aproape toată lumea.

Ei urmară sfatul lui Sámr și de atunci locului aceluia îi spune Hrossageilar [1]. Apoi se năpustiră asupra gospodăriei. Ora de sculare [2] trecuse deja, dar oamenii dormeau încă. Sámr cu ai săi forțară ușa cu ajutorul unui trunchi de copac și dădură buzna înăuntru. Hrafnkell dormea în patul său. Ei îl imobilizară pe Hrafnkell și pe ceilalți argați, care ar fi putut să se folosească de arme. Femeile și copiii fură îngrămădiți într-altă încăpere. În curte era un hambar, iar între acesta și peretele casei era o bîrnă pe care se uscau rufele. Hrafnkell fu dus în dreptul acestei bîrne. El oferi sume mari pentru răscumpărarea sa și a oamenilor lui. Dar cînd își dădu seama că toate rugămințile sînt zadarnice, ceru îndurare cel puțin pentru oamenii săi.

— Aștia nu v-au făcut nici un rău, zise Hrafnkell ; pe mine puteți să mă omorîți fără să vă acoperiți de ocară. Nu vă cer să-mi cruțați viața, vă rog doar să nu mă chinuiți, căci nu v-ar aduce nici o laudă.

[1] „Trecătoarea cailor" — în islandeză.
[2] Ora șase dimineața.

— Am auzit că obișnuiai să fii foarte nemilos cu potrivnicii tăi, răspunse Thorkell. E drept să vezi și tu acum pe pielea ta cum e să fii neîndurător.

Îi legară pe Hrafnkell și pe oamenii săi cu mîinile la spate, forțară hambarul și scoaseră din el niște funii. Apoi străpunseră cu cuțitele picioarele celor prinși, în dosul tendoanelor de la gleznă, și prin găurile astfel făcute trecură o funie subțire pe care o înnodară de bîrna de uscat rufe. În acest fel Hrafnkell și cei șapte argați fură legați unul de altul.

— Iată Hrafnkell, zise atunci Thorgeir, că ai acum parte de ceea ce meritai. Nu ți-ai închipuit probabil niciodată că o să ajungi să fii atît de rău umilit ca astăzi. Iar tu, Thorkell, ce vrei să faci ? Rămîi aici să-i păzești pe Hrafnkell și pe oamenii săi, sau te duci împreună cu Sámr la o depărtare egală cu bătaia unei săgeți, te urci pe o movilă de piatră și acolo, departe de cîmp și de livadă, dai citire hotărîrii prin care Hrafnkell își pierde toate bunurile ?

O astfel de hotărîre trebuia pronunțată cînd soarele se afla la amiază.

— Rămîn aici cu Hrafnkell, zise Thorkell, treaba asta mi se pare mai ușoară decît cealaltă.

Thorgeir și Sámr plecară să pronunțe sentința. După ce se întoarseră, îi dezlegară pe Hrafnkell și pe ceilalți oameni și-i lăsară să se așeze jos cîteva clipe, căci ochii lor se înroșiseră deja ca sîngele. Thorgeir îi spuse lui Sámr să facă ce poftește cu Hrafnkell.

— Cred că acum o s-o scoți mai ușor la capăt cu el, mai adăugă Thorgeir.

— Poți alege, Hrafnkell, i se adresă atunci Sámr : ori te duc undeva, departe de aici, și te omor împreună cu cîțiva dintre oamenii tăi, pe care îi voi hotărî eu ; ori

— fiindcă de tine depinde traiul multor oameni —, îți dau posibilitatea să ai grijă de ei. Dar dacă vrei să rămîi în viață, trebuie să părăsești împreună cu toți ai tăi gospodăria de la Adalból. Nu vei putea duce cu tine decît acele lucruri pe care ți le îngădui eu — și ele vor fi foarte puține. Iar eu preiau gospodăria ta și rangul de *godi*, și nici tu nici urmașii tăi nu veți putea să le mai redobîndiți vreodată. Și să nu-ți mai calce niciodată piciorul dincoace de hotarul răsăritean al podișului Fliótsdalr. Uite, poți să bați palma, dacă primești.

— Desigur că unii ar fi mai bucuroși să moară decît să sufere astfel de umilințe, răspunse Hrafnkell ; eu însă voi face ceea ce ar face cei mai mulți într-o asemenea împrejurare : fiindcă mi se dă putința, aleg viața. Și fac asta mai mult de dragul fiilor mei, căci fără ajutorul meu le-ar fi foarte greu să-și croiască un drum în viață.

Apoi Hrafnkell fu dezlegat. Sámr îi dădu unele lucruri, dar de fapt foarte puține. Ca armă, nu-i permise să ia decît o lance. Încă în aceeași zi Hrafnkell părăsi gospodăria de la Adalból, urmat de toți ai săi.

Atunci Thorgeir îi spuse lui Sámr :

— Nu înțeleg de ce procedezi așa. Cred că într-o bună zi o să regreți amar că i-ai cruțat viața.

Dar Sámr îi răspunse că atunci înseamnă că așa a fost să fie.

14

Hrafnkell se mută într-un ținut așezat dincolo de podișul Fliótsdalr, la răsărit de lacul Lagarfliót. La capătul dinspre miazăzi al lacului se afla o mică gospodărie, numită Lokhilla. Hrafnkell o cumpără pe datorie, căci banii

pe care îi avea îi ajungeau doar pentru ca să-şi înzestreze locuinţa cu cele trebuitoare.

Oamenii spuneau că Hrafnkell nu mai era atît de trufaş ca înainte, şi îşi aminteau, firește, de vorba din bătrîni, cum că „îngîmfarea are viaţă scurtă".

Ţinutul unde se mutase Hrafnkell avea pădure multă, dar clădirile erau în stare foarte proastă. Tocmai de aceea Hrafnkell reuşise să-l cumpere la un preţ atît de scăzut. Dar Hrafnkell nu-şi precupeţi eforturile. Mai întîi tăie o mulţime de copaci, pentru cherestea, căci pădure era doar destulă. Apoi îşi clădi o casă mare şi o gospodărie impozantă care primi numele de Hrafnkelsstadir. Ea a fost totdeauna socotită drept una din cele mai bune din acel ţinut. În primul an, Hrafnkell se luptă cu multe greutăţi. El şi ai săi se hrăniră mai ales cu peşte. În tot timpul cît îşi dură noua gospodărie, Hrafnkell lucră cot la cot cu toţi ceilalţi. În primul an crescu viţei şi miei şi îi îngriji atît de bine, încît nu se prăpădi aproape nici unul. Parcă fiecare animal ar fi produs cît două la un loc. Iar în vara aceea prinseră foarte mult peşte în lacul Lagarfliót, ceea ce îmbunătăţi considerabil traiul oamenilor din întreg ţinutul, şi situaţia se repetă încă mulţi ani după aceea.

15

La puţin timp după ce pusese stăpînire pe gospodăria lui Hrafnkell de la Adalból, Sámr dădu un ospăţ mare, la care chemă pe toţi cei ce fuseseră sprijinitorii lui Hrafnkell. El se oferi să fie căpetenia lor în locul acestuia şi cei mai mulţi primiră. Unii însă şovăiră.

Fiii lui Thióstar îl sfătuiră să fie bun, darnic şi înţelegător cu oamenii săi, ori de cîte ori aceştia ar fi avut nevoie de ceva.

— Ar fi oameni de nimic, ziseră fiii lui Thióstar, dacă, în asemenea condiţii, nu te-ar sprijini şi ei, ori de cîte ori ai avea nevoie. Te sfătuim să faci aşa, fiindcă dorim să izbîndeşti în toate şi socotim că eşti un om foarte destoinic. Fii însă cu multă grijă şi bagă bine de seamă, fiindcă e foarte greu să te păzeşti de mişei.

În aceeaşi zi fiii lui Thióstar trimiseră pe cineva să le aducă pe Freyfaxi şi întreaga herghelie. Spuneau că doresc să vadă animalele acestea despre care se vorbise atîta şi care, fără îndoială, trebuiau să fie de mare preţ.

Argaţii sosiră cu caii şi cei doi fraţi îi cercetară cu multă luare aminte.

— Caii aceştia, spuse Thorgeir, ar putea să fie întrebuinţaţi la muncile din gospodărie. Ar fi foarte bine să fie puşi să facă o treabă folositoare, cîtă vreme sînt încă în putere. Cît despre armăsarul ăsta, nu mi se pare cu nimic mai bun decît ceilalţi. Ba, dimpotrivă, aş zice că e mai rău, fiindcă a adus multe necazuri. Şi nu vreau ca din pricina lui să se mai săvîrşească şi alte omoruri pe lîngă cele săvîrşite pînă acum. Ar fi foarte înţelept să-i fie dat înapoi stăpînului său [1].

Apoi ei duseră armăsarul pînă la celălalt capăt al ocolului, unde era o stîncă mare care se înalţa deasupra rîului. Ajunşi la marginea prăpastiei, vîrîră capul calului într-un sac, îi mai legară şi o piatră de gît şi apoi îl împinseră în gol cu ajutorul unor prăjini. Şi astfel pieri Freyfaxi. De atunci locului aceluia i se zice „Stînca lui Freyfaxi".

Jos în vale se afla templul zidit de Hrafnkell. Thorkell hotărî să fie distrus. Ei prădară mai întîi chipurile cioplite

[1] Adică zeului Frevr.

ale zeilor iar apoi dădură foc templului, care arse pînă la temelie.

După aceea oaspeţii lui Sámr se pregătiră de plecare. Sámr le făcu daruri de mare preţ. Ei îi jurară prietenie şi pe viitor şi se despărţiră în bună înţelegere. Cei doi fraţi se îndreptară pe drumul cel mai scurt spre fiordurile din apus şi sosiră acasă, în fiordul Thorska, încununaţi de glorie.

Sámr îl instală pe Thorbiörn la Leikskáli, unde acesta urma să trăiască de-acum încolo. Soţia lui Sámr veni şi ea la Adalból, la bărbatul său, unde rămaseră să locuiască un timp.

16

Vestea că fiii lui Thióstar îl omorîseră pe Freyfaxi şi dăduseră foc templului său ajunse şi la Hrafnkell, în valea Fliótsdalr.

— Cred că e o prostie să crezi în zei, îşi zise atunci Hrafnkell, adăugînd că el unul nu va mai crede. Şi se ţinu de cuvînt, fiindcă de atunci încolo nu le mai aduse niciodată jertfe.

La scurt timp după ce se instalase la Hrafnkelsstadir, el se îmbogăţi şi în curînd i se duse vestea în tot ţinutul. Rînd pe rînd, oamenii se arătară dispuşi să-i dea ascultare întru totul.

În vremea aceea corăbiile venite din Norvegia acostau în număr mare în Islanda. Majoritatea celor veniţi din Norvegia s-au instalat în Islanda tocmai în perioada cînd Hrafnkell stăpînea acele locuri. Dar n-a reuşit nimeni să prindă undeva rădăcini fără consimţămîntul lui. Toţi tre-

buiau să-i făgăduiască că-i vor da ajutor în caz de nevoie. În schimb, Hrafnkell îi lua sub protecţia sa. Încetul cu încetul el îşi impuse autoritatea întregului ţinut de la răsăritul lacului Lagarfliót. Acest ţinut ajunse în curînd să fie mai populat şi mai puternic decît cel pe care îl stăpînise înainte. El se întindea la răsărit pînă în valea Skridudalr iar la apus de-a lungul lacului Lagarfliót, şi era acum bine organizat. Hrafnkell era mult mai popular ca înainte. În linii mari îşi păstrase felul de a fi, era săritor şi ospitalier, dar devenise mai binevoitor ca înainte.

Sámr şi Hrafnkell se întîlneau adesea la diferite adunări, dar nu pomeneau nici măcar cu un cuvînt de cele petrecute între ei. Şi în felul acesta trecură şase ani.

Sámr era îndrăgit de supuşii săi, fiindcă era prietenos, paşnic şi săritor şi nu uitase de sfaturile primite de la cei doi fraţi. Îi plăcea însă să se îmbrace bine şi să atragă astfel atenţia asupra sa.

17

Se spune că într-o bună zi o corabie aruncă ancora în fiordul Reydar [1]. Stăpînul corăbiei era Eyvindr, fiul lui Biarni. El petrecuse şapte ani prin ţări străine, îmbogăţindu-şi cunoştinţele şi devenind foarte iscusit în toate. Eyvindr află curînd despre cele întîmplate, dar se abţinu să-şi dea părerea, fiindcă nu voia să se amestece în treburile altora.

Îndată ce auzi de sosirea lui Eyvindr, Sámr luă un cal şi coborî la corabie. Cei doi fraţi se bucurară foarte mult de revedere.

[1] Fiord situat pe coasta de răsărit a Islandei.

Sámr îl pofti pe Eyvindr să vină la el. Eyvindr primi cu plăcere, dar îl rugă pe Sámr să se întoarcă mai întîi acasă și să-i trimită cîțiva cai, ca să poată transporta mărfurile aduse. Apoi Eyvindr trase corabia la țărm și o pregăti pentru iernat. Sámr se duse acasă și-i trimise lui Eyvindr caii ceruți. Acesta încărcă mărfurile pe cai și o luă spre valea Hrafnkelsdalr, străbătînd mai întîi fiordul Reydar.

Erau în total o ceată de cinci oameni, al șaselea fiind un băiețandru de obîrșie islandeză, rudă mai îndepărtată cu Eyvindr, și acum însoțitor al acestuia. Eyvindr îl scosese din mizerie, îl dusese cu el prin țări străine și îi purtase tot timpul de grijă. Această faptă îi adusese multă laudă și toată lumea era de părere că nu erau mulți ca el în Islanda.

Ceata condusă de Eyvindr traversă cîmpia Thorisdalr, mînînd șaisprezece cai încărcați cu mărfuri. Doi dintre oameni erau argați ai lui Sámr iar ceilalți trei corăbieri. Toți erau îmbrăcați în veșminte viu colorate și aveau scuturi foarte frumoase. După ce străbătură valea Skridudalr, și trecură coama muntelui, ei ajunseră în valea Fliótsdalr, la locul numit Bulungarvellir și apoi coborîră prin albia plină de pietriș a pîrîului Gilsá. Acesta vine dinspre răsărit și se varsă în lacul Lagarfliót, între Hallormsstadir și Hrafnkelsstadir. Călăreții o luară de-a lungul lacului Lagarfliót, pe la poalele pajiștii ce ține de Hrafnkelsstadir, înconjurară capătul dinspre miazăzi al lacului, și apoi trecură rîul Jökulsá pe la vadul Skála. Era cam la jumătate de vreme între ora de sculare și ora cînd se ia primul dejun. [1].

Jos, pe malul rîului Fliótsdalr, o slujnică spăla rufe. Cînd îi zări pe călăreți își strînse în grabă rufele și alergă

[1] Adică cam ora 7,30 dimineața.

într-un suflet acasă, la Hrafnkelsstadir. Ajunsă în curte, ea aruncă bocceaua cu rufe lîngă o grămadă de butuci şi se năpusti în casă. Hrafnkell nu se sculase încă. Cîţiva din oamenii lui de încredere erau în odaie, iar argaţii plecaseră la lucru, căci era tocmai perioada cînd se strîngea finul.

După ce intră înăuntru femeia zise :

— Adevărat grăieşte vorba veche : „cînd omul îmbătrîneşte îi slăbesc puterile". Bunul nume cîştigat la tinereţe nu face multe parale dacă nu este păstrat cu cinste şi dacă omul n-are curajul să se răzbune la momentul potrivit. E ciudat că asta i se poate întîmpla şi unuia care odinioară trecea drept viteaz. Cu totul alta este însă situaţia celor care au stat acasă, pe spinarea tatălui lor, pînă au crescut mari. Căci îndată ce ajung bărbaţi, pleacă peste mări şi ţări, călătoresc dintr-o ţară într-alta, iar cînd, în sfîrşit, se întorc acasă, toţi le fac temenele şi-i cinstesc ca pe nişte căpetenii, ba chiar mai mult. Eyvindr, fiul lui Biarni, traversează acum rîul, la vadul Skála. E călare şi are un scut de toată frumuseţea. Un om atît de ales ca el ar fi potrivit ca ţintă a unei răzbunări.

Şi femeia nu mai contenea să-l întărîte pe Hrafnkell, îndemnîndu-l la răzbunare.

Hrafnkell se sculă şi spuse :

— S-ar putea să ai multă dreptate în cele ce spui — chiar dacă nu eşti mînată de gîndurile cele mai bune. Dar n-ai ajuns încă la capătul strădaniilor. Du-te cît poţi de iute la Vidivellir, la miazăzi de aici, şi spune-le fiilor lui Hallstein, Sighvat şi Snorri, să vină de îndată la mine şi să-şi aducă toţi oamenii în stare să mînuiască armele.

Apoi Hrafnkell trimise pe o altă femeie la Hrólfsstadir după fiii lui Hrólfr, Thórdr şi Halli şi oamenii lor.

Toţi erau bărbaţi viteji şi iscusiţi. După aceea Hrafnkell îşi aduse şi argaţii de la cîmp şi alcătuiră cu toţii împreună

o ceată de optsprezece oameni. Ei se înarmară pînă în dinți, încălecară și trecură rîul pe urmele grupului lui Eyvindr.

În vremea aceasta Eyvindr ajunsese pe podiș ; el își continuă drumul spre apus, pînă dincolo de mijlocul podișului și ajunse la locul numit Bersagötur. Acolo e o mlaștină plină cu un nămol, care ajunge pînă la genunchii calului, pe alocurea pînă la mijlocul gambei sau chiar pînă la pîntecele acestuia. Fundul mlaștinei este însă pietros, așa încît nu e nici o primejdie de înnămolire. Dincolo de mlaștină începe un teren stîncos. Cînd Eyvindr sosi cu oamenii săi acolo, băiatul care îl slujea se uită înapoi și exclamă :

— Văd în urma noastră vreo optsprezece sau douăzeci de oameni călare, printre ei un bărbat înalt, îmbrăcat în negru. Aș zice că seamănă cu *godi*-ul Hrafnkell, cu toate că nu l-am văzut de multă vreme.

— Și ce ne privește pe noi, răspunse Eyvindr. După cîte știu, n-am de ce să mă tem de Hrafnkell, nu i-am făcut nici un rău. Probabil are ceva treburi jos, în vale, sau merge să viziteze niscaiva prieteni.

— Eu aș zice că pe tine vrea să te vadă, insistă tînărul.

— Am auzit, zise Eyvindr, că Hrafnkell și fratele meu Sámr n-au mai avut nici un conflict de cînd au ajuns la înțelegere.

Dar tînărul nu se lăsă :

— Ar fi mai bine s-o iei înainte, spre apus, pînă în vale. Acolo nu te mai paște nici o primejdie. Eu îl cunosc pe Hrafnkell ; sînt încredințat că dacă nu dă de tine, nouă, celorlalți, nu ne face nimic. Atît timp cît tu ești în afara primejdiei, totul e bine, căci ei cu tine au ce au, nu cu noi. Orice ar mai fi, nouă nu ni se întîmplă nimic rău.

Dar Eyvindr răspunse că el nu înțelege să se ascundă.

— Nici nu știu bine cine sînt oamenii ăștia, zise el, și m-aș face de rîsul lumii, dacă aș fugi fără să fi încercat măcar să văd cum stau lucrurile.

Apoi își continuară drumul spre apus, printre stînci, pînă ce ajunseră la o altă cîmpie mlăștinoasă, numită Oxamýr. Porțiunile cu vegetație bogată alternează acolo cu cele nămoloase în așa fel, încît pe alocurea drumul este aproape impracticabil. Tocmai de aceea bătrînul Hallfredr obișnuia să folosească o cale mai ocolită, pe la miazănoapte de mlaștină, deși ea era mult mai lungă.

Eyvindr traversă mlaștina de la răsărit spre apus, dar caii se înglodară de atîtea ori, încît le trebui mult timp ca să iasă la liman. Urmăritorii înaintau mult mai repede, caii lor nefiind încărcați cu greutăți. Hrafnkell și oamenii săi ajunseră la marginea mlaștinei tocmai cînd Eyvindr și ai săi reușiseră să iasă de partea cealaltă. Ei putură acum să recunoască foarte clar pe Hrafnkell și pe cei doi fii ai acestuia.

Eyvindr fu din nou rugat de oamenii săi să fugă.

— Peste ce-a fost mai greu am trecut, ziseră ei, de-acum înainte drumul este ușor. În timp ce ei înaintează cu greu prin mlaștină poți ajunge la Adalból și, odată acolo, ai scăpat de orice primejdie.

Dar Eyvindr răspunse :

— Doar n-o să mă feresc de niște oameni cărora nu le-am făcut nici un rău.

Ei urcară pe coama dealului, unde dădură peste cîteva movile. Una din ele, mai înaltă, era acoperită de orz pădureț și avea povîrnișurile mai abrupte și stîncoase. Prin poziția ei era expusă vînturilor din toate părțile. Eyvindr se îndreptă către ea, descălecă și îi așteptă pe urmăritorii săi.

— În curînd o să aflăm ce au de gînd, spuse Eyvindr.

Apoi ei se urcară pe movilă şi îşi pregătiră nişte bolovani.

Hrafnkell se abătu din drum, urcă dealul spre miazăzi şi cînd ajunse la movila unde se oprise Eyvindr cu oamenii săi, el se năpusti asupra lor fără a le adresa nici un cuvînt. Eyvindr se apără cu multă vitejie şi îndemînare.

Tînărul slujitor al lui Eyvindr, ştiindu-se prea firav ca să se bată, încălecă şi plecă în goană spre apus. El trecu coama muntelui, sosi la Adalból şi îi relată lui Sámr cele întîmplate.

Sámr îşi înştiinţă de îndată oamenii, şi în curînd se adunară vreo douăzeci, toţi bine înarmaţi. Sámr străbătu împreună cu ei podişul şi o luă spre răsărit, îndreptîndu-se către locul unde se dăduse lupta.

Dar cînd ajunseră acolo, văzură că lupta se sfîrşise. Hrafnkell şi oamenii săi erau deja în drum spre casă, iar Eyvindr şi însoţitorii zăceau neînsufleţiţi la pămînt.

Sámr se repezi la fratele său şi căută să vadă dacă mai trăieşte. Dar Hrafnkell şi oamenii săi duseseră treaba pînă la capăt : Eyvindr era mort şi împreună cu el şi cei cinci însoţitori. Dintre oamenii lui Hrafnkell căzuseră doisprezece, ceilalţi şase plecaseră cu el spre casă.

Sámr nu zăbovi mult timp acolo, ci îşi îndemnă oamenii să continue urmărirea, deoarece Hrafnkell şi ai săi porniseră la drum pe cai deja obosiţi.

— Putem să-i ajungem, zise Sámr, deoarece caii lor sînt osteniţi, pe cînd ai noştri sînt încă plini de avînt. Dar e greu de spus dacă vom reuşi să-i prindem, înainte ca ei să fi străbătut podişul.

În timp ce ei vorbeau, Hrafnkell ajunsese la limita dinspre răsărit a mlaştinei de la Oxamýr.

Oamenii lui Sámr îşi continuară urmărirea, pînă cînd ajunseră la marginea podişului. Acolo ei văzură că Hrafnkell coborîse deja o bucată bună, fiind foarte aproape de vale. Sámr îşi dădu seama că în momentul în care Hrafnkell ajunge în ţinutul său, nu-l mai poate prinde.

De aceea el spuse :

— Trebuie să ne întoarcem ; jos, în vale, Hrafnkell va găsi cu uşurinţă oameni care să-l ajute.

Şi astfel ei făcură calea întoarsă şi se opriră din nou la locul unde murise Eyvindr. Acolo se apucară de lucru şi ridicară un gorgan în amintirea lui Eyvindr şi a celor ce căzuseră odată cu el. Locurile acestea se numesc de atunci **Eyvindartorfa** [1], Eyvindarfiöll [2] şi Eyvindardalr [3].

18

Sámr transportă la Adalból toate mărfurile aduse de Eyvindr. Ajuns acasă, el trimise vorbă *thingmennilor* săi să se adune la Adalból în dimineaţa zilei următoare. Avea de gînd s-o pornească spre răsărit, în ţinutul de dincolo de podiş, „indiferent de ce-ar fi să se mai întîmple", după cum spuse el.

Cînd se înseră, Sámr se duse să se culce. Mulţi din *thingsmennii* săi sosiseră deja la Adalból.

Între timp, Hrafnkell ajunse şi el acasă şi povesti cele ce se întîmplaseră. După ce luă prînzul, îşi adună oamenii : erau şaptezeci cu totul. Apoi plecă în fruntea acestora spre

[1] Dealul lui Eyvindr.
[2] Muntele lui Eyvindr.
[3] Valea lui Eyvindr.

apus, străbătu podișul și sosi pe neașteptate la Adalból. Acolo îl scoase pe Sámr din pat și-l duse afară.

— Iată Sámr, zise Hrafnkell, că ai ajuns într-o situație pe care n-ai fi visat-o cu cîteva clipe înainte. Viața ta e acum în mîinile mele. Dar nu vreau să fiu mai puțin mărinimos cu tine decît ai fost tu cu mine. De aceea, îți dau și eu putința să alegi, așa cum mi-ai dat-o tu mie : Vrei să mori sau vrei să trăiești ? Dar dacă vrei să-ți cruț viața, va trebui să te supui hotărîrilor pe care le voi lua eu.

Sámr răspunse că preferă să rămînă în viață, deși își dă seama că orice ar alege, soarta sa va fi la fel de dură.

Hrafnkell îi spuse că poate fi încredințat că așa va fi, fiindcă ei doi aveau de încheiat o socoteală, și Sámr nici nu merita ceva mai bun.

— În primul rînd, continuă Hrafnkell, vei pleca de la Adalból și te vei întoarce la Leikskáli, în vechea ta gospodărie. Poți duce cu tine toate mărfurile lui Eyvindr. De aici nu vei lua nimic, decît lucrurile aduse de la Leikskáli. Pe astea poți să le iei pe toate. Eu, în schimb, îmi reiau rangul de *godi* în ținutul ăsta precum și gospodăria cu tot ce mi-a aparținut. Văd că mi-ai sporit averea, dar n-o să tragi nici un folos din asta. Și n-o să-ți plătesc nici un fel de despăgubire pentru moartea fratelui tău Eyvindr, fiindcă te-ai răzbunat suficient de crud pentru moartea celeilalte rude a tale. De fapt, ai avut parte de destule despăgubiri pentru vărul tău Einar, din moment ce te-ai bucurat de rangul meu și mi-ai folosit averea timp de șase ani. Nu cred că moartea lui Eyvindr și a oamenilor săi merită o răscumpărare mai mare decît suferințele la care am fost supuși eu și oamenii mei. Tu m-ai alungat din ținutul meu, eu însă consimt ca tu să rămîi la tine acasă, la Leikskáli. Și totul va merge bine atîta timp cît nu te vei

lăsa orbit de trufie. Căci dacă mai unelteşti o dată împotriva mea, nu te vei mai bucura de nici o îndurare. Cît timp mai sîntem amîndoi în viaţă, vei fi unul din supuşii mei. Şi să ştii că dacă vei încerca să-mi cauţi pricină o să ai tot mai mult de suferit.

Sámr plecă de la Adalból cu toată familia şi se stabili din nou în vechea sa gospodărie de la Leikskáli.

19

Hrafnkell se reîntoarse la Adalból şi le repartiză oamenilor săi diferitele treburi ale gospodăriei. Pe fiul său mai mare, Thórir, îl instală ca stăpîn peste gospodăria Hrafnkelsstadir. Hrafnkell îşi reluă rangul de *godi* peste toate ţinuturile. Ásbiörn rămase cu tatăl său la Adalból, fiind cel mai mic.

Sámr petrecu iarna aceea la Leikskáli : devenise tăcut şi singuratic, şi se vedea bine că era foarte nemulţumit de soarta sa.

Spre sfîrşitul iernii, cînd zilele începuseră să crească, Sámr plecă de acasă cu un argat şi cu trei cai. Ei trecură podul, străbătură cîmpia Mödrudalsheid, traversară rîul Jökulsá dinspre munte, se îndreptară spre Mývatn şi de acolo îşi continuară drumul prin cîmpia Fliótsheid şi prin trecătoarea Liósavatn. Sámr nu poposi pînă nu ajunse pe coasta de apus, în fiordul Thorska. Acolo i se făcu o primire foare bună. Thorkell tocmai se întorsese dintr-o călătorie. Fusese plecat timp de patru ani prin ţări străine.

Sámr rămase o săptămînă la cei doi fraţi şi se odihni. Apoi le povesti despre conflictul pe care îl avusese cu

Hrafnkell și îi rugă să-i dea sprijin și ajutor, așa cum făcuseră și cu șase ani în urmă.

De data aceasta însă Thorgeir fu acela care luă cuvîntul în numele ambilor frați, spunînd că în primul rînd ei locuiesc prea departe.

— Am crezut, continuă Thorgeir, că, înainte de a te părăsi, ți-am pus atît de bine la punct toate treburile, încît o să te poți descurca și fără ajutor. Dar lucrurile au luat întocmai întorsătura pe care am prevăzut-o eu, cînd ai hotărît să-i cruți viața lui Hrafnkell : ți-am spus încă de atunci că într-o bună zi o să te căiești amar. E limpede acum că Hrafnkell e mult mai priceput ca tine, fiindcă te-a lăsat în pace, și nu te-a atacat decît după ce a izbutit să se descotorosească de cel pe care-l socotea mai înțelept decît tine. Noi însă nu mai vrem să avem de-a face cu necazurile tale ; și nici nu vrem să ne măsurăm neapărat puterile cu Hrafnkell și să ne punem astfel iar în joc renumele. Dar te primim cu brațele deschise, dacă vrei să te muți cu toți ai tăi aici și să te bucuri de ocrotirea noastră, și dacă crezi că ți-ar fi mai ușor să trăiești aici decît în vecinătatea lui Hrafnkell.

Dar Sámr răspunse că nici nu se gîndește la așa ceva. El mai adăugă că dorește să se întoarcă acasă și îi rugă pe cei doi frați să-i dea alți cai. Thorgeir și Thorkell îi dădură numaidecît caii doriți.

Ei voiră să-l încarce cu daruri scumpe, dar Sámr nu primi nimic, spunîndu-le că sînt oameni lipsiți de curaj. Apoi porni, supărat, spre casă.

Sámr rămase pînă la sfîrșitul vieții în gospodăria sa de la Leikskáli fără să se mai poată răzbuna vreodată pe Hrafnkell.

Hrafnkell continuă să trăiască la Adalból, păstrîndu-și cu multă cinste rangul de *godi*. El muri răpus de o boală

grea. Gorganul ridicat în amintirea lui se află în valea Hrafnkelsdalr, la miazănoapte de Adalból. În mormînt i s-au pus obiecte de preţ, întreaga armură şi lancea sa vestită.

Fiii săi îi moşteniră rangul. Thórir locuia la Hrafnkelsdalr, iar Ásbiörn la Adalból. Ei preluară împreună rangul de *godi,* bucurîndu-se de preţuire din partea tuturor.

Şi cu aceasta se încheie *saga* despre Hrafnkell.

III

SAGA DESPRE GUNNLAUGR — LIMBĂ DE ȘARPE

Saga despre Gunnlaugr – Limbă de Șarpe

1

Trăia cîndva în Islanda un bărbat numit Thorsteinn, fiul lui Egill Skalla-Grímr. Skalla-Grímr la rîndul său era fiul lui Kveld-Úlfr, conducător de oşti din Norvegia, iar mama lui Thorsteinn era Ásgerdr, fiica lui Biörn.

Thorsteinn îşi durase gospodărie la Borg, în fiordul Borg [1]. El se bucura de mare vază în locurile sale şi era om cu dare de mînă, înţelept, bun şi drept în toate. Nu chiar atît de înalt şi de voinic ca tatăl său Egill, el era totuşi un om deosebit ; toată lumea îl iubea. Thorsteinn era un bărbat frumos la chip, cu părul bălai şi ochii vioi. Se însurase cu Jófrídr, fiica lui Gunnar Hlífar. Jófrídr mai fusese măritată o dată cu Thóroddr, fiul lui Tungu-Oddr, şi avea de la el o fată, Húngerdr, pe care o creştea Thorsteinn la Borg. Toată lumea o preţuia pe Jófrídr. Ea şi Thorsteinn aveau mulţi copii, dar în această *saga* vor fi amintiţi numai cîţiva din ei. Fiul cel mai mare se numea Skúli, al doilea Kollsveinn, al treilea Egill.

[1] Fiord în partea de vest a Islandei (la nord de Reykjavík), unde se petrece o parte a acţiunii. (Notele aparţin traducătorului.)

2

Se zice că într-o vară o corabie a intrat în gura rîului Gufuá [1] venind dinspre mare. Corabia era condusă de Bergfinnr, un om bogat și înțelept, acum destul de în vîrstă, norvegian de obîrșie. Thorsteinn încălecă și coborî pînă la locul unde corabia trăsese la țărm ; îndeobște el hotăra care mărfuri aduse de o corabie se puteau vinde în acel ținut, și la ce preț. Și așa s-a întîmplat și acum. Corăbierii își găsiră adăpost la diferiți gospodari, Bergfinnr însă îl rugă pe Thorsteinn să-l găzduiască. Norvegienii rămaseră toată iarna în Islanda. Bergfinnr era destul de tăcut, deși Thorsteinn se străduia să-i facă șederea cît mai plăcută. În cele din urmă Bergfinnr începu să se îndeletnicească tot mai stăruitor cu tălmăcirea viselor.

Într-o zi de primăvară Thorsteinn îl întrebă pe Bergfinnr dacă nu vrea să-l însoțească la Valfell, la locul de judecată al oamenilor din ținutul din jurul fiordului Borg. Thorsteinn aflase că pereții adăpostului pe care îl avea acolo [2] se năruiseră în timpul iernii. Norvegianul răspunse că merge cu plăcere și cei doi încălecară și porniră la drum însoțiți de un argat al lui Thorsteinn. Și au mers așa pînă au ajuns la o curte țărănească căreia îi zicea Greniar. Acolo locuia Atli, un gospodar sărac, care era arendașul lui Thorsteinn. Thorsteinn îl rugă pe Atli să ia o cazma și o lopată și să meargă cu ei. După ce sosiră la adăpostul lui Thorsteinn de la Valfell, se așternură toți trei pe lucru și în cele din urmă ridicară la loc pereții.

[1] Riu care se varsă în fiordul Borg.
[2] Vezi nota la p. 35.

Soarele ardea puternic, iar Thorsteinn şi Bergfinnr se simţeau obosiţi ; după ce terminară, se aşezară în pragul uşii să se odihnească. Thorsteinn adormi, dar se agită mult în somn. Norvegianul rămase lîngă el şi-l lăsă să-şi facă somnul. Thorsteinn se trezi cam abătut. Norvegianul îl întrebă ce visuri îi tulburaseră somnul. Dar Thorsteinn spuse că nu crede în visuri.

Seara, cînd plecară spre casă, norvegianul îl întrebă din nou pe Thorsteinn ce visase.

— Am să-ţi povestesc, zise Thorsteinn, şi să-mi tălmăceşti visul, fără să-mi ascunzi nimic.

Norvegianul îi promise că va încerca.

Şi Thorsteinn începu :

— Se făcea că eram acasă la Borg şi şedeam în faţa porţii. Deodată am văzut pe coama casei o lebădă mîndră şi frumoasă ; îmi dădeam seama că este a mea şi eram foarte mulţumit. Apoi am zărit un vultur mare venind în zbor dinspre munţi. El s-a oprit pe coama casei, lîngă lebădă, şi a început să-i grăiască dulce pe limba lor. Iar lebăda părea să fie foarte mulţumită. Vulturul avea ochi negri, gheare de fier şi părea foarte vajnic. Şi iată că dinspre miazăzi s-a apropiat deodată o altă pasăre ; ea s-a aşezat lîngă lebădă, pe coama casei, şi a început şi ea să-i vorbească drăgăstos. Era tot un vultur mare. Mi s-a părut că primul vultur s-a mîniat foarte tare cînd a sosit cel de al doilea, că au început să se lupte şi s-au bătut cu înverşunare, vreme îndelungată. În cele din urmă s-au umplut amîndoi de sînge. Lupta s-a sfîrşit şi ambii s-au prăbuşit morţi de pe casă. Lebăda rămăsese acolo, foarte tristă şi descurajată.

Şi apoi am văzut încă o pasăre venind în zbor dinspre soare-apune. De data asta era un şoim, care s-a oprit pe coama casei lîngă lebădă şi i-a vorbit cu multă gingăşie. După cîtva timp cele două păsări şi-au luat zborul împreună. În clipa aceea m-am trezit. De fapt, visul nu spune mare lucru, încheie Thorsteinn. Cred că e vorba de vînturile care se întîlnesc sus, în văzduh, şi urmează aceeaşi cale ca şi păsările în zborul lor.

— Ba eu nu cred că visul trebuie tălmăcit astfel, zise Bergfinnr.

— Atunci, spuse Thorsteinn, tălmăceşte-mi-l, aşa cum socoteşti tu.

Şi norvegianul începu :

— Păsările acelea sînt duhurile ocrotitoare ale oamenilor. Nevastă-ta va naşte o fetiţă dalbă şi frumoasă pe care tu o vei iubi foarte mult. Dar dintr-acolo, de unde ai văzut apropiindu-se vulturii, vor veni doi bărbaţi să-i ceară mîna fetei ; ambii se vor îndrăgosti orbeşte de ea, se vor lupta pentru ea şi pînă la urmă se vor răpune unul pe altul. După aceea va veni din aceeaşi parte ca şoimul un al treilea bărbat, care o va peţi, iar ea se va mărita cu el. Iată cum tălmăcesc eu visul tău şi cred că lucrurile aşa se vor petrece.

— Este o tălmăcire răuvoitoare şi neprietenoasă, zise Thorsteinn, şi la adică nici nu cred că te pricepi prea bine la visuri.

— Vei vedea singur ce se va adeveri din toate astea, răspunse norvegianul.

Thorsteinn se supără pe el. Bergfinnr părăsi Islanda în vara aceea şi în cele ce urmează nu va mai fi vorba despre el.

3

În aceeaşi vară Thorsteinn plecă la *Althing* [1]. Înainte de a porni la drum el îi spuse soţiei sale Jófrídr :

— O să naşti în curînd un copil ; dacă e fată o laşi pradă fiarelor ; dacă e băiat rămîne în viaţă.

Înainte de încreştinare [2] se mai întîmpla pe alocurea ca oamenii săraci, cu familie mare, să-şi lase copiii pradă fiarelor. Dar chiar şi atunci obiceiul acesta era socotit nelegiuit.

Jófrídr răspunse : Nu-i frumos ca un bărbat ca tine să vorbească aşa ; tu care eşti om cu stare, nu poţi face aşa ceva.

— Mă cunoşti foarte bine, ripostă Thorsteinn, şi ştii că e prăpăd dacă mi se nesocotesc poruncile.

Apoi Thorsteinn plecă la *Althing*.

Jófrídr născu o fetiţă de o rară frumuseţe. Dar cînd moaşa vru să i-o arate, Jófrídr spuse că nu vrea s-o vadă şi trimise după Thorvardr, păstorul lui Thorsteinn.

— Ia calul, spuse ea, pune şaua pe el şi du copilul ăsta lui Thorgerdr, fiica lui Egill, la Hiardarholt, spre asfinţit. Spune-i s-o crească în taină, să nu afle Thorsteinn. Mi-e aşa de dragă, că n-aş putea în ruptul capului s-o las pradă fiarelor. Ţine aici trei taleri de argint ca simbrie pentru osteneală. Iar Thorgerdr te va ajuta să pleci din Islanda cu o corabie şi-ţi va da şi merindele trebuincioase pentru drum.

Thorvardr făcu întocmai precum îi spusese Jófrídr : el plecă cu copilul spre apus şi cînd ajunse la Hiardarholt i-l

[1] Vezi nota la p. 34.
[2] Islandezii s-au încreştinat în jurul anului 1000.

predă lui Thorgerdr. Iar aceasta îl dădu în grija unei familii de arendaşi ai ei, care trăiau la Leysingiastadir, în fiordul Hvamm. Ea îl ajută pe Thorvardr să-şi continue drumul spre miazănoapte, pe la Skeliavík, prin fiordul Steingrímr, dîndu-i şi merinde de drum. Astfel Thorvardr părăsi Islanda şi în povestirea noastră nu va mai fi vorba despre el.

Cînd Thorsteinn se întoarse de la *Althing*, Jófridr îi spuse că copilul a fost lăsat pradă fiarelor, aşa cum poruncise el, dar că păstorul a fugit pe ascuns, luînd şi calul cu el. Thorsteinn îi răspunse că a procedat aşa cum trebuia ; apoi îşi trimise alt păstor.

Trecuseră şase ani în care timp nu s-a aflat nimic din toate astea. Într-o bună zi Thorsteinn fu chemat la un ospăţ, la cumnatul său Ólafr, fiul lui Höskuldr, poreclit Păunul, care trăia la Hiardarholt şi trecea, pe vremea aceea, drept căpetenia cea mai de vază din partea de apus a ţării. Cum era de aşteptat, Thorsteinn a fost bine primit.

Se spune că într-o zi, în timpul ospăţului, Thorgerdr stătea de vorbă cu fratele ei Thorsteinn, în timp ce Ólafr era ocupat cu alţi comeseni. Pe o laviţă din faţa lor şedeau trei fete.

— Frate, întrebă Thorgerdr, cum îţi plac fetiţele astea din faţa noastră ?

— Foarte mult, răspunse Thorsteinn. Dar una din ele e mult mai drăgălaşă decît celelalte două. E frumoasă la chip ca Ólafr, dar pielea albă, părul bălai şi trăsăturile feţei au ceva din neamul nostru.

— Ai dreptate, frate, zise Thorgerdr, dacă spui că fata e bălaie şi are trăsăturile feţei asemănătoare cu ale noastre, fiindcă ea nu e fata lui Ólafr.

— Dar cum ar putea fi altfel, din moment ce e fiica ta, se miră Thorstein.

— Ca să-ţi spun adevărul, frate, răspunse Thorgerdr, fata aceea frumoasă nu este fiica mea, ci a ta.

Apoi îi povesti lui Thorsteinn din fir în păr cum se întîmplaseră lucrurile şi-l rugă s-o ierte şi pe ea şi pe Jófríđr că îi tăinuiseră totul atîta vreme.

— Nu pot să vă aduc nici o învinuire, spuse Thorsteinn. Lucrurile urmează îndeobşte calea pe care o vor ele, şi e bine că n-aţi ţinut seama de porunca mea nechibzuită. Îmi place atît de mult fetiţa asta, încît sînt fericit că-s tatăl ei. Dar cum o cheamă ?

— O cheamă Helga, zise Thorgerdr.

— Helga cea Dalbă, spuse Thorsteinn. S-o pregăteşti cu toate cele trebuincioase de drum, fiindcă o iau cu mine cînd mă întorc acasă.

Şi aşa se şi întîmplă. La plecare, Thorsteinn fu copleşit cu daruri. El ajunse cu Helga la Borg, unde fata crescu înconjurată de multă dragoste din partea tatălui ei, a mamei ei şi a tuturor rudelor sale.

4

La Gilsbakki, în ţinutul Hvítársíđa [1], trăia în aceeaşi vreme un bărbat numit Illugi cel Negru, fiul lui Halkel, care la rîndul său era fiul lui Hrosskel. Mama lui Illugi era Thurídr, zisă Susai, fiica lui Gunnlaugr-Limbă de Şarpe. După Thorsteinn, Illugi era căpetenia cea mai de

[1] Ţinut aşezat la nord-est de fiordul Borg

seamă din fiordul Borg ; el avea pămînturi întinse, era un om foarte hotărît în tot ce făcea şi îşi ajuta prietenii la nevoie. Era căsătorit cu Ingibiörg, fiica lui Ásbiörn al lui Hardar din Örnólfsdalr. Mama lui Ingibiörg era Thorgerdr, fiica lui Skeggi din fiordul Mid. Ingibiörg şi Illugi aveau mulţi copii, dar în această povestire ne vom întîlni numai cu cîţiva. Unul din fiii lor se numea Hermundr, altul Gunnlaugr ; amîndoi erau acum feciori bine legaţi şi de nădejde.

Se spune că Gunnlaugr era foarte dezvoltat pentru vîrsta sa ; înalt şi vînjos, el avea un păr castaniu, care îi şedea tare bine. Nasul nu era tocmai frumos, dar totuşi Gunnlaugr era plăcut la înfăţişare. Cu mijlocul tras ca prin inel şi umerii laţi, el era un flăcău bine făcut. Foarte zgomotos, ambiţios încă de mic copil şi neînduplecat în toate, el era şi un poet înzestrat, chiar dacă făcea uneori versuri cam usturătoare. De aceea i se zicea şi lui Limbă de Şarpe. Fratele său Hermundr avea o fire mai domoală şi era mai aşezat.

Gunnlaugr avea numai doisprezece ani, cînd îl rugă pe tatăl său să-i dea ceva mărfuri ca să le vîndă. Cu banii astfel cîştigaţi el voia să călătorească prin alte ţări, ca să vadă cum trăiesc oamenii pe acolo. Illugi însă nici nu voi să audă de aşa ceva, zicînd că străinii nu vor pune mare preţ pe Gunnlaugr, de vreme ce nici chiar tatăl său nu izbutise să-l crească aşa cum ar fi dorit.

Ieşind, la scurt timp după aceea, într-o dimineaţă, în curte, Illugi găsi spre marea lui uimire uşa hambarului deschisă. În bătătură erau înşiraţi şase saci plini cu diferite mărfuri şi cîteva ţoluri. Apoi cineva se apropie ducînd patru cai de căpăstru : era fiul său Gunnlaugr.

— Eu am scos sacii, spuse acesta.

Illugi îl întrebă pentru ce. Gunnlaugr răspunse că din negoțul cu sacii aceia își va scoate cele necesare pentru călătoria lui în străinătate.

— N-ai să treci peste voința mea, zise Illugi. Și să știi că n-o să pleci în nici o călătorie fără încuviințarea mea, mai adăugă el. Apoi duse sacii înapoi, în hambar.

Gunnlaugr luă încă în aceeași zi un cal și plecă. Spre seară ajunse la Borg. Thorsteinn îl pofti la el și Gunnlaugr primi. El îi povesti lui Thorsteinn cele ce se întîmplaseră între el și tatăl său, iar Thorsteinn îi spuse că poate să stea la el cît poftește.

Gunnlaugr rămase tot anul acela la Thorsteinn și primi de la acesta învățătură în cunoașterea legilor, fiind foarte prețuit de toți cei din jur. Gunnlaugr și Helga se veseleau adesea, jucînd un fel de joc de table ; curînd ei prinseră mare dragoste unul pentru altul, după cum se va vedea din cele ce urmează. Aveau aproape aceeași vîrstă. Helga era așa de frumoasă, încît oameni învățați spun că a fost cea mai frumoasă femeie din cîte s-au văzut vreodată în Islanda. Părul ei era atît de bogat, încît putea să se înfășoare în el din cap pînă-n picioare și strălucea ca aurul. Toată lumea socotea că nu exista în fiordul Borg și în împrejurimi o fată de măritat mai rîvnită ca Helga cea Dalbă.

Într-o zi, cînd toți ai casei erau adunați în odaia cea mare, Gunnlaugr îi spuse lui Thorsteinn :

— Un singur lucru din știința legilor nu m-ai învățat încă, și anume ce trebuie să faci ca să te logodești cu o fată.

— Nu e ceva prea greu, răspunse Thorsteinn, și îl învață ce spun legile în privința aceasta.

— Aș vrea acum, continuă Gunnlaugr, să vezi dacă am înțeles bine. O să dau mîna cu tine, ca și cînd aș cere-o de nevastă pe fiica ta Helga.

— Nu înțeleg ce vrei, ripostă Thorsteinn.

Gunnlaugr îi luă mîna într-a sa și spuse :

— Dă-mi voie, te rog, să fac așa.

— Cum dorești, încuviință Thorsteinn. Dar cei de față să ia aminte, că totul e numai de formă și că dacă cineva vrea să se folosească de asta cu rea-credință, nimic nu poate cîștiga putere de lege.

După aceea Gunnlaugr se făcu că își alege martori și că se logodește cu Helga. La urmă îl întrebă pe Thorsteinn dacă litera legii a fost îndeplinită și acesta răspunse că da. Cei de față luară totul ca un joc foarte izbutit și făcură mult haz.

5

La Mosfell trăia pe vremea aceea un bărbat cu numele de Önundr, un om cu dare de mînă și căpetenie cu renume în ținutul Nesses dinspre miazăzi. Önundr era însurat cu Geirný, fiica lui Gnúpr, al lui Molda-Gnúpr, care își durase gospodărie la Grindavik, în ținutul dinspre miazăzi. Önundr și Geirný aveau trei fii : Hrafn, Thórarinn și Eindridr. Toți trei aveau însușiri deosebite, dar Hrafn îi întrecea pe ceilalți doi în toate privințele : voinic și foarte frumos, el mai era și un poet iscusit. Ca flăcău trecut de vîrsta copilăriei, el începu să călătorească dintr-o țară într-alta, fiind îndrăgit peste tot unde ajungea.

La Hialli, în ținutul Ölfus din miazăzi, trăiau Thóroddr cel Înțelept, și fiul său Skapti care pe atunci era vestitorul

legilor [1] în Islanda. Mama lui Skapti era Rannveig, fiica lui Gnúpr al lui Molda-Gnúpr. Astfel Skapti și fiii lui Önund erau veri primari după mama lor. Legătura de rudenie era întărită de o trainică prietenie.

Tot pe atunci trăia la Raudamel un gospodar cu numele de Thorfinnr, fiul lui Sel-Thóris. Thorfinnr avea șapte feciori, unul mai isteț ca altul. Primii trei se numeau Thorgils, Eyjólfr și Thórir și se numărau printre flăcăii cei mai cu vază din întreg ținutul.

Toți cei amintiți pînă acum au trăit în același timp.

Cam în vremea aceea [2] a avut loc un eveniment de cea mai mare însemnătate pentru istoria Islandei, și anume întreaga țară s-a încreștinat, oamenii părăsind rînd pe rînd vechea credință.

Gunnlaugr-Limbă de Șarpe, despre care a fost vorba mai sus, petrecuse vreme de șase ani cînd la Borg, la Thorsteinn, cînd la tatăl său Illugi, la Gilsbakki. La vîrsta de optsprezece ani Gunnlaugr se împăca mult mai bine cu tatăl său ca înainte.

La Gilsbakki trăia un bărbat numit Thorkell cel Negru, rudă apropiată cu Illugi și stabilit în gospodăria acestuia. Thorkell avea de luat în primire o moștenire la Ás, în valea Vatnsdalr, așezată la miazănoapte de Borg. El îl rugă pe Gunnlaugr să-l însoțească, acesta primi și o porniră amîndoi la drum. Ajunși la Ás, Thorkell obținu, mulțumită ajutorului lui Gunnlaugr, fără multă greutate suma de bani moștenită, de la cei ce o avuseseră în păstrare.

[1] Vestitorul de legi (lögsögumadr) era președinte al *Althing*-ului, fiind ales pe un termen de trei ani, cu posibilitatea de a fi reales pe unul sau mai multe termene de trei ani. El recita legile în *Althing*, și anume cîte o treime din codul de legi, astfel încît în decurs de trei ani el recita întregul text al codului.

[2] Adică în jurul anului 1000.

În drum spre casă cei doi poposiră la un gospodar bogat din Grimstungur. A doua zi de dimineaţă, unul din păstorii acestuia luă calul lui Gunnlaugr şi fugi cu el. Cînd cei doi prieteni îl ajunseră din urmă, calul era leoarcă de sudoare. Drept pedeapsă Gunnlaugr îl lovi pe păstor, dar se vede treaba că lovitura a fost atît de puternică, încît acela îşi pierdu cunoştinţa. Supărat, stăpînul păstorului îi ceru lui Gunnlaugr o despăgubire, fiindcă îl lovise aşa de rău pe păstor. Gunnlaugr îi oferi o marcă [1], dar gospodarul nu se mulţumi cu atîta. Gunnlaugr îi răspunse prin următoarele versuri :

Bărbatului ăst de aici,
al locurilor stăpîn,
o marcă i-am făgăduit,
să-i dau în metal cenuşiu [2],
pe cel ce cu flăcări aruncă [3].
Dar n-ar fi prea bine, zic eu,
mai toată punga s-o dau.

Pînă la urmă gospodarul primi propunerea lui Gunnlaugr şi, după ce plătiră despăgubirea, cei doi plecară către miazăzi, spre casă.

La cîtva timp după aceea Gunnlaugr îl rugă din nou pe tatăl său să-i dea mărfuri ca să poată face o călătorie în străinătate.

— Acum mă învoiesc, zise Illugi, eşti mai înţelept şi mai statornic ca înainte.

Illugi făcu un drum pînă la ţărmul mării şi cumpără de la Audun, poreclit Copoiul Înlănţuit, jumătate din co-

[1] Aproximativ 250 gr. argint.
[2] Metaforă pentru „argint".
[3] Metaforă pentru „cel de scuipă sînge".

rabia acestuia, trasă la edec la vărsarea în mare a rîului Gufuá. Audun era omul care nu a vrut să-i scoată din Islanda cu corabia sa pe fiii lui Ósvífr cel Înțelept, după uciderea lui Kjartan Ólafsson — cel puțin așa se povestește în saga despre „Locuitorii din ținutul Laxdalr"[1]. Dar întîmplarea cu fiii lui Ósvífr s-a petrecut după tîrgul încheiat de Illugi cu Audun.

Cînd Illugi se întoarse acasă, Gunnlaugr îi mulțumi din suflet. Thorkell cel Negru urma să plece împreună cu Gunnlaugr în această călătorie. Oamenii începură să transporte lucrurile la corabie. Dar în timp ce corabia era înzestrată cu toate cele trebuincioase, Gunnlaugr era la Borg. Socotea că este mai plăcut să stea de vorbă cu Helga decît să ajute la încărcat.

Într-o zi, Thorsteinn îl întrebă pe Gunnlaugr dacă nu vrea să meargă cu el la Langavatnsdalr, să vadă de niște cai pe care îi avea acolo. Gunnlaugr primi bucuros.

Ei merseră călare pînă la Thorgilsstadir, unde Thorsteinn avea un grajd cu patru roibi. Unul era deosebit de frumos — un armăsar care nu fusese încă aproape deloc întrebuințat în lupte. Thorsteinn vru să-i dăruiască lui Gunnlaugr calul, dar acesta îi mulțumi și-i spuse că nu are nevoie de el, fiindcă el urma, oricum, să plece în străinătate. Apoi vizitară încă un grajd. Acolo erau cinci cai, iar armăsarul sur era cel mai bun cal din tot ținutul. Thorsteinn i-l oferi și pe acesta lui Gunnlaugr.

— N-am nevoie de calul ăsta, după cum n-am nevoie nici de ceilalți, zise Gunnlaugr. Dar de ce nu-mi oferi ceva ce sînt gata să primesc ?

[1] Este vorba de „Laxdaela Saga" — una dintre cele mai cunoscute saga din literatura islandeză.

— Ce anume ? întrebă Thorsteinn.

— Pe fata ta, pe Helga cea Dalbă.

— Asta nu merge așa, cu una cu două; zise Thorsteinn și schimbă vorba.

Apoi coborîră spre casă de-a lungul rîului Langá. Dar Gunnlaugr zise :

— Aș vrea să știu ce răspuns îmi dai la cererea mea în căsătorie.

— N-am timp acum de poveștile tale năstrușnice.

— Nu e nimic năstrușnic în asta, replică Gunnlaugr. E o dorință care pornește din adîncul sufletului meu.

— Mai întîi trebuie să știi ce ai de gînd să faci, zise Thorsteinn. Nu ziceai că te pregătești să pleci în străinătate ? Și pe de altă parte cică vrei să te însori ! Nu ești o pereche potrivită pentru Helga atîta timp cît ești așa de nehotărît și nu am de gînd să iau în seamă dorința ta.

Gunnlaugr ripostă :

— Și cu cine crezi că ți-ai putea mărita fata mai bine decît cu un fiu al lui Illugi cel Negru ? Unde găsești în tot ținutul din jurul fiordului Borg un bărbat care să se poată asemui cu el ?

— N-o să mă apuc acum să fac asemănări între oameni, zise Thorsteinn, dar dacă ai fi și tu ca Illugi, de bună seamă că aș consimți să-mi fii ginere.

— Și cu cine ai vrea să-ți măriți fata dacă nu cu mine ? întrebă Gunnlaugr.

— Sînt destui feciori prin părțile astea, răspunse Thorsteinn. Thorfinnr de la Raudamel de pildă are șapte băieți — unul mai chipeș ca altul.

— Nici Thorfinnr și nici Önundr nu sînt ca tata, răspunse Gunnlaugr, și cred că nici *tu* nu te-ai putea măsura cu el. De pildă, ce zici de faptul că la *thing*-ul de la

Thornes [1] tata l-a înfruntat pe Thorgrimr, fiul lui Kjallakr, şi pe feciorul acestuia, cîştigînd judecata împotriva tuturor ?

— Eu am fost acela, ripostă Thorsteinn, care l-a alungat din ţinutul ăsta pe Steinar, fiul lui Önundr. Iar la vremea sa această faptă a fost socotită ca ceva ce merită toată lauda.

— Bine, dar ai primit ajutor şi de la tatăl tău, Egill. Dar, ca să sfîrşim vorba, n-aş povăţui pe nimeni să se încumete să nu-mi dea fata de nevastă !

— Ţine-ţi ameninţările pentru cei ce trăiesc sus, la munte ; aici jos, în vale, ele nu sperie pe nimeni, răspunse Thorsteinn.

Thorsteinn şi Gunnlaugr se înapoiară acasă seara. În dimineaţa următoare Gunnlaugr plecă la Gilsbakki şi-l rugă pe tatăl său să-l însoţească la Borg şi s-o peţească pe Helga pentru el.

— Eşti foarte nestatornic, observă Illugi. Pe deoparte zici că vrei să pleci în străinătate, şi acum iată că vrei să mergi şi în peţit. Să ştii că aşa ceva nu-i pe placul lui Thorsteinn.

— De plecat vreau oricum să plec, răspunse Gunnlaugr, dar n-aş avea nici o mulţumire, dacă nu m-ai ajuta.

Illugi plecă încă în aceeaşi zi la Borg cu unsprezece însoţitori. Thorsteinn îl primi foarte bine.

A doua zi de dimineaţă Illugi îi spuse lui Thorsteinn că vrea să stea de vorbă cu el.

— Prea bine, zise Thorsteinn, dar să mergem la Borg şi să stăm acolo de vorbă.

Şi aşa au şi făcut. Gunnlaugr era şi el de faţă.

[1] Vezi nota la p. 34.

Illugi începu :

— Fiul meu Gunnlaugr zice că ţi-a cerut mîna fetei tale Helga. Aş vrea foarte mult să ştiu ce părere ai în această privinţă. Ştii din ce neam se trage şi ştii care e averea noastră ; în ce mă priveşte, sînt gata să-i dau şi o gospodărie cu toate cele trebuincioase, dacă în felul ăsta se poate uşura căsătoria.

— Un singur lucru nu mi-e pe plac la Gunnlaugr, replică Thorsteinn, şi anume că pare să fie nestatornic. Dacă ar avea firea ta, n-aş sta nici o clipă pe gînduri.

— Înseamnă că am stricat prietenia, zise Illugi, dacă socoteşti că o unire a familiilor noastre ar fi înjositoare pentru tine.

— Ei bine, se lăsă înduplecat Thorsteinn, pentru că stărui, şi de dragul vechii noastre prietenii, Helga îi va rămîne făgăduită lui Gunnlaugr, dar asta nu înseamnă că este şi logodită cu el. Îl va aştepta timp de trei ani. Gunnlaugr va pleca acum în străinătate şi-şi va însuşi obiceiurile frumoase pe care le va vedea la oamenii de vază de acolo. Dar voi socoti că nu mai am nici o îndatorire faţă de el, dacă nu se întoarce la timpul hotărît, sau dacă firea lui nu-mi va fi nici atunci întru totul pe plac.

Şi cu aceasta se despărţiră. Illugi se întoarse acasă, iar Gunnlaugr coborî la corabie. La primul vînt prielnic corabia ieşi în larg şi se îndreptă spre nordul Norvegiei. După ce navigară un timp de-a lungul coastei ţinutului Thrándheim [1], ajunseră în cele din urmă la Nidáros[2]. Acolo oamenii lui Gunnlaugr traseră corabia la edec şi descărcară mărfurile.

[1] Astăzi ţinutul Tröndelag din partea centrală a Norvegiei.
[2] Vechea capitală a Norvegiei, astăzi oraşul Trondheim.

6

În Norvegia domneau pe vremea aceea prinţul Eiríkr, fiul lui Hákon, şi fratele său Sveinn[1]. Eiríkr îşi avea reşedinţa la moşia sa de la Hladir[2]; el era un prinţ bogat şi puternic. La curtea lui Eiríkr trăia şi Skúli, fiul lui Thorsteinn[3], care devenise omul de încredere al prinţului.

Se spune că îndată după sosirea lor în Norvegia, Gunnlaugr şi Audun, zis Copoiul Înlănţuit, s-au dus la Hladir, însoţiţi de zece din oamenii lor.

Gunnlaugr purta o haină cenuşie de lînă şi pantaloni albi ; la un picior avea o umflătură din care ieşea, la fiecare pas, sînge şi puroi. Gunnlaugr se înfăţişă, aşa cum era, şi însoţit de Audun şi ceilalţi islandezi, la reşedinţa prinţului, unde se înclinară în faţa acestuia, salutîndu-l.

Prinţul îl recunoscu pe Audun şi-l rugă să-i spună ce mai e nou în Islanda. Audun îi povesti tot ce ştia. Apoi prinţul Eiríkr i se adresă lui Gunnlaugr întrebîndu-l cine este, iar acesta îi spuse cum îl cheamă şi din ce familie se trage.

— Skúli, continuă prinţul, cine e islandezul ăsta ?

— Primiţi-l bine, stăpîne, răspunse Skúli, căci este fiul unuia din bărbaţii cei mai de vază din Islanda, al lui Illugi cel Negru de la Gilsbakki. E fratele meu de lapte[4].

— Dar ce ai la picior, islandezule ? întrebă prinţul.

— Am o rană, Măria ta, răspunse el.

[1] Eiríkr şi Sveinn au domnit în Norvegia în jurul anului 1000 în calitate de vasali ai regelui Sveinn al Danemarcei.

[2] Astăzi localitatea Lado, situată la cîţiva kilometri est de Trondheim.

[3] Este vorba de Thorsteinn de la Borg, din Islanda.

[4] Gunnlaugr şi Skúli nu erau fraţi în înţelesul obişnuit, ci erau membri ai aceleiaşi gospodării.

— Şi totuşi, nu şchiopătezi.

— Atîta vreme cît are amîndouă picioarele la fel de lungi, omul nu trebuie să şchiopăteze, declară Gunnlaugr.

Auzind acestea, unul din curteni, pe nume Thórir, exclamă :

— Dar bună părere mai are despre el islandezul ăsta ! N-ar fi rău să-l punem puţin la încercare.

Gunnlaugr îl privi lung, şi apoi ripostă :

Ştiu un curtean duşmănos ;
să nu i se-ncreadă nimeni,
căci negru şi rău e la suflet.

Thórir vru să pună mîna pe secure.

Dar prinţul îl opri :

— Stăpîneşte-te. Nu trebuie să iei în seamă aşa ceva. Apoi îl întrebă pe Gunnlaugr : Cîţi ani ai islandezule ?

— Optsprezece, răspunse Gunnlaugr.

— Nu cred că o să mai apuci încă optsprezece de acum înainte, zise prinţul.

— Nu te îngrijora de soarta mea, spuse Gunnlaugr încet, ai mai bine grijă de tine.

— Ce tot spui acolo, islandezule ? întrebă prinţul.

— Ceea ce cred că trebuie să spun — nu te îngriji de soarta mea, ci roagă-te, mai bine, ca a ta să fie mai bună.

— Adică ce să-mi doresc ? întrebă prinţul.

— Să n-o păţeşti ca tatăl tău, prinţul Hákon [1].

Prinţul Eirikr se înroşi tot de furie şi porunci soldaţilor să-l pună imediat mîna pe nebunul ăsta. Dar Skúli se apropie de prinţ şi-i spuse :

[1] Hákon, fiul lui Sigurdr, a fost omorît de sclavul său (în anul 995) într-un coteţ de porci, unde se ascunsese de frica lui Ólafr Tryggvason şi a oamenilor acestuia.

— Stăpîne, ascultă-mi rugămintea : cruță-l și lasă-l să plece de îndată de aici.

— Să piară din ochii mei cît mai repede, dacă ține la viață, strigă Eiríkr, și să nu-i mai calce piciorul în țara mea.

Skúli îl însoți pe Gunnlaugr pînă la chei. O corabie era gata să plece înspre Anglia. Skúli se înțelese cu stăpînul corăbiei să-i ducă pe Gunnlaugr și pe vărul său Thorkell în Anglia. Iar Gunnnlaugr își lăsă în grija lui Audun corabia și acele lucruri de care nu mai avea nevoie.

Gunnlaugr și Thorkell ieșiră în Marea Nordului și spre toamnă sosiră în portul Londrei, unde traseră corabia la edec.

7

În Anglia domnea pe vremea aceea regele Ethelred [1], fiul lui Edgar ; el trecea drept un domnitor înțelept. Ethelred își petrecea iarna în cetatea Londrei. În Anglia se vorbea atunci aceeași limbă ca în Norvegia și în Danemarca. Doar cînd Wilhelm Bastardul [2] cuceri Anglia se schimbă și limba; de atunci începu să fie vorbită tot mai mult limba franțuzească, de vreme ce Wilhelm se trăgea din țara franțujilor.

Gunnlaugr se înfățișă regelui și îl salută cu mult respect. Regele îl întrebă din ce țară vine. Gunnlaugr îi spuse, și apoi adăugă :

— M-am străduit să ajung în fața Măriei tale fiindcă ți-am închinat cîteva versuri pe care te-aș ruga acum să le asculți.

[1] Ethelred cel Nehotărît (970—1016).

[2] Wilhelm Cuceritorul a stăpînit Anglia în anii 1066—1087. El era fiul nelegitim al ducelui Robert de Normandia.

Regele primi și Gunnlaugr își declamă cu multă siguranță versurile, al căror refren era precum urmează :

Cu laudă toată oastea-l cîntă
pe-al Engliterei darnic rege.
Tot neamul lui
și toți supușii săi
genunchii-și pleacă regelui.

Regele îi mulțumi lui Gunnlaugr pentru versuri și îi oferi în dar o mantie din stofă de preț, căptușită cu o blană foarte scumpă și tivită cu o broderie lată. De asemenea, el îl reținu pe Gunnlaugr în suita sa și astfel acesta rămase toată iarna la curtea regelui, unde îi merse foarte bine.

Într-o zi, Gunnlaugr se întîlni dis-de-dimineață pe o stradă cu trei bărbați. Cel mai falnic din ei, un oarecare Thórormr, era un om voinic și puternic, cu care era foarte greu s-o scoți la capăt.

— Norvegianule, zise el, împrumută-mi niște bani.

— Nu e prea înțelept, răspunse Gunnlaugr, să împrumuți bani unui om străin.

— O să ți-i dau înapoi în ziua pentru care cădem la învoială.

— Atunci hai să mă încumet, zise Gunnlaugr, și-i dădu banii.

La cîtva timp după aceea, Gunnlaugr îl întîlni pe rege și-i povesti cum îi împrumutase bani lui Thórormr.

— Dacă e așa, atunci să știi că ai nimerit-o prost, spuse regele. Omul ăsta este un hoț fără pereche, un bandit. Să nu-ți faci de lucru cu el. O să-ți înapoiez eu banii împrumutați.

— Atunci, zise Gunnlaugr, noi, cei din preajma Măriei tale, am ajuns destul de rău. Pe de o parte călcăm în picioare oameni nevinovați, iar pe de altă parte trebuie să

ne lăsăm călcați în picioare de nelegiuiți ca ăsta. Așa nu mai merge !

La puțin timp după aceea Gunnlaugr îl întîlni pe Thórormr și-i ceru banii înapoi, dar acela îi răspunse că nici nu se gîndește să i-i dea. Atunci Gunnlaugr ripostă cu următoarele versuri :

Nu e chiar înțelept din partea ta,
Așa războinic cum te socotești,
Ce e al meu să nu-mi înapoiezi.
Tu te-ai purtat ca un înșelător
C-un alt războinic încercat.
Și înc-un lucru nu e rău să știi :
De toți Limbă de Șarpe sînt numit,
Și-acum prilej îmi este dat
să văd eu însumi de ce sînt în stare.
Ăst nume-n tinerețe mi s-a dat,
cu foarte bun temei, așa să știi.

— Hai să facem cum spune și legea : îmi dai banii înapoi, ori, dacă nu, peste trei zile ne măsurăm puterile cu săbiile.

Pungașul îi rîse în față :

— Nimeni n-a îndrăznit încă să mă cheme la luptă deschisă. S-a dus de mult vestea despre ceea ce poate păți cel ce se încumetă la așa ceva. Dar dacă vrei, n-am nimic împotrivă.

Și cu aceasta se despărțiră.

Gunnlaugr îi povesti apoi regelui cele întîmplate.

— Stăm prost, zise regele, căci ăsta tocește cu paloșul lui orice spadă cînd se bate cu cineva. Uite, îți dau aici o sabie : cu ea să te bați — dar la începutul luptei să-i arăți alta.

Gunnlaugr îi mulțumi din inimă regelui.

Înainte de a începe lupta, Thórormr îl întrebă pe Gunnlaugr ce fel de sabie are. Gunnlaugr i-o arătă și o scoase din teacă. Dar în jurul mînerului sabiei primite de la rege avea prins un laț și el își băgă mîna în lațul acela.

— Nu mi-e frică de sabia ta, zise Thórormr. Apoi dădu cu sabia lui o lovitură atît de puternică în scutul lui Gunnlaugr, încît acesta crăpă aproape de sus pînă jos. Dar Gunnlaugr lovi înapoi cu sabia pe care o primise de la rege, în timp ce Thórormr, descoperit, nu se apără, crezînd că Gunnlaugr luptă cu sabia pe care i-o arătase. În acest fel el primi o lovitură mortală.

Regele îi mulțumi lui Gunnlaugr pentru fapta asta vitejească despre care se duse vestea în toată Anglia, precum și în alte țări.

În primăvara următoare, cînd începu navigația corăbiilor, Gunnlaugr îi ceru regelui permisiunea să plece într-o călătorie. Regele îl întrebă ce planuri are.

— Vreau să mă țin de ceea ce am făgăduit, răspunse Gunnlaugr și apoi adăugă versurile următoare :

Pe trei regi voi merge să-i caut,
și încă pe alți doi prinți.
Așa am făgăduit mai de mult.
Dar înapoi mă voi întorna
Cînd Ethelred-rege mă va chema,
Ethelred cel înțelept,
Cel ce ne dă aur lucios.

— Așa va fi, bardule, zise regele, și-i dădu o brățară de aur, care cîntărea cam cinci uncii [1]. Dar să-mi făgăduiești că te întorci în toamna viitoare ; n-aș vrea să pierd un tînăr atît de înzestrat și de curajos ca tine.

[1] Veche unitate de măsură pentru greutăți, a cărei valoare a variat între cca 28 și 35 gr.

8

Gunnlaugr părăsi Anglia împreună cu mai mulți negustori ; corabia se îndreptă spre miazănoapte, pînă ajunse în cetatea Dublinului [1]. Pe vremea aceea în Irlanda domnea regele Sigtryggr, numit Barbă de Mătase, fiul lui Ólafr Kváran [2] și al reginei Kormlöd. El se urcase pe tron doar cu puțini ani înainte de sosirea lui Gunnlaugr.

Ajuns la Dublin, Gunnlaugr se prezentă de îndată la curtea regelui și-l salută cu mult respect. Regele îl primi bine.

— Măria ta, zise Gunnlaugr, ți-am închinat un cînt de slavă și mult mi-ar plăcea să-l pot rosti aici pe loc.

Regele răspunse :

— Nimeni nu mi-a închinat pînă acum versuri ; le voi asculta cu multă plăcere.

Gunnlaugr rosti cîntul în al cărui refren spunea :

Sigtryggr hrănește lupii cu leșuri.

Tot în refren mai erau și versurile :

Din care neam regesc se trage
Cel cărui versu-mi îi închin,
Îmi este dat a ști prea bine :
El este al lui Kváran fiu.

Toți spun că este larg la mînă.
Și-mi vine foarte greu să cred
Că lui un inelaș de aur
Prea mult ca dar i s-ar părea.

[1] Capitala de astăzi a Irlandei.

[2] „Kváran" însemna în vechea irlandeză „sandală"

Întreb pe preamăritul rege
Dacă vreodată pîn-acum,
Un vers c-acesta mai măiestru
Prilejul a avut s-audă.

Regele îi mulțumi pentru versuri, apoi își chemă vistiernicul și-l întrebă :

— Cum să-l răsplătesc pentru versurile acestea ?

— Ce dorești să-i dăruiești, Măria ta ?

— Crezi c-ar fi potrivit dacă i-aș da două corăbii pentru negoț ?

— E cam mult, Măria ta, replică vistiernicul. Regii îi răsplătesc de obicei pe poeți cu daruri de preț, dar de altă natură, cum ar fi săbii bune sau inele de aur.

Regele îi dărui propriile sale haine din stofă scumpă și anume o tunică brodată, o mantie căptușită cu blană de preț și o brățară de aur cîntărind cam o marcă. Gunnlaugr îi mulțumi din toată inima. El rămase cîtva timp la curtea regelui, iar de acolo plecă mai departe în insulele Orcade [1].

Orcadele erau stăpînite pe vremea aceea de Sigurdr[2], fiul lui Hlödvis ; acesta avea simțăminte prietenești față de islandezi.

Gunnlaugr îl salută cum se cuvine și apoi îi spuse că dorește să-i recite cîteva versuri. Prințul îi răspunse că le va asculta cu plăcere, cu atît mai mult cu cît Gunnlaugr se trage dintr-un neam așa de ales din Islanda.

Gunnlaugr își spuse versurile care erau bine închegate și sunau foarte frumos. Prințul îi dărui o bardă ferecată cu argint și-l rugă să rămînă cîtva timp la curtea sa.

[1] Insulele Orkneys (Orcade) în apropierea coastei de nord-est a Scoției.

[2] Stăpînește insulele Orcade între anii 980—1014.

Gunnlaugr îi mulţumi prinţului Sigurdr pentru dar şi pentru invitaţie, dar îi spuse că trebuie să-şi continue călătoria spre răsărit, pînă în Suedia. Apoi se îmbarcă în corabia unor negustori, care se îndreptau spre Norvegia şi către începutul toamnei ajunse la Konungahella [1]. Gunnlaugr era însoţit de ruda sa Thorkell. De la Konungahella se îndreptară spre partea de apus a ţinutului căruia îi spune Götaland şi ajunseră într-un tîrg numit Skara [2].

Ţinutul acela era stăpînit de un prinţ cu numele de Sigurdr. Gunnlaugr îl salută respectuos şi-i spuse că i-a închinat cîteva versuri, pe care ar vrea să i le recite. Prinţul ascultă versurile cu luare aminte, apoi îi făcu lui Gunnlaugr un dar frumos şi îl rugă să petreacă iarna la curtea sa. Gunnlaugr primi.

În iarna aceea prinţul Sigurdr sărbători Crăciunul cu mare fast. În seara de ajun sosiră dinspre miazănoapte trimişii prinţului Eiríkr al Norvegiei. Erau doisprezece cu toţii şi-i aduseră prinţului Sigurdr daruri. Acesta îi primi foarte bine şi, în tot timpul sărbătorilor, îi aşeză la masă alături de Gunnlaugr.

Oaspeţii băură şi se înveseliră. Götalandezii se porniră să spună că nu există prinţ mai mare şi mai vestit ca Sigurdr, dar norvegienii nu se lăsară, zicînd că Eiríkr îl întrece cu mult pe Sigurdr. Curînd începură să se certe şi pînă la urmă îl rugară pe Gunnlaugr să facă dreptate. Acesta răspunse cu versurile următoare :

Cîntaţi despre prinţul Sigurdr,
războinicul foarte-ncercat.
De ani încărcat este astăzi,
Pe valuri el mulţi i-a trăit.

[1] Localitatea Kungälv, situată la aproximativ 20 km nord de Göteborg, în Suedia.

[2] Oraş suedez, situat la circa 110 km nord-est de Göteborg.

Prinţ Eiríkr spre soare-răsare [1]
plutind, multe lupte-a purtat,
şi valuri mai învolburate
să vadă, astfel, i-a fost dat.

Atît oamenii lui Sigurdr cît şi norvegienii se arătară foarte mulţumiţi de judecata lui Gunnlaugr, dar mai ales norvegienii. După sărbători, solii se înapoiară în Norvegia, ducînd cu ei daruri de preţ din partea prinţului Sigurdr, şi îi povestiră prinţului Eiríkr despre cuvintele frumoase ale lui Gunnlaugr. Prinţul Eiríkr rămase şi el foarte mulţumit de Gunnlaugr, socotind că acesta fusese nepărtinitor şi că dăduse dovadă de simţăminte de prietenie. Apoi dădu sfoară în ţară că Gunnlaugr este oricînd binevenit la curtea sa. Gunnlaugr află curînd de toate acestea.

La rugămintea lui Gunnlaugr prinţul Sigurdr îi găsi o călăuză care să-l însoţească spre răsărit, în ţinutul Tiundaland din Suedia.

9

Pe vremea aceea în Suedia stăpînea regele Óláfr Suedezul[2], fiul lui Eiríkr Cuceritorul şi al lui Sigridr cea Plină de Zel, care era fiica lui Tósti cel Războinic. Óláfr era un rege bogat şi vestit, şi foarte setos de onoruri.

Gunnlaugr sosi la Uppsala [3] primăvara, cu puţin înainte de întrunirea *thing*-ului [4] suedez. El i se înfăţişă re-

[1] Marea Baltică.
[2] A domnit între 995—1022.
[3] Capitala Suediei pînă la sfîrşitul secolului al XVII-lea. Astăzi important oraş universitar.
[4] Vezi nota de la p. 34.

gelui și îl salută. Regele îl primi prietenos și-l întrebă din ce țară vine. Gunnlaugr spuse că este islandez. Printre curtenii regelui Óláfr se afla și Hrafn, fiul lui Önundr.

— Hrafn, întrebă regele, cine este el în Islanda ?

De pe o bancă scundă se ridică un bărbat voinic și chipeș și se duse în fața regelui :

— Măria ta, se trage dintr-un neam vestit și e deosebit de viteaz.

— Atunci să ia loc lîngă tine, zise regele.

— Măria ta, începu Gunnlaugr, ți-am închinat niște versuri și aș fi foarte bucuros dacă le-ai da ascultare.

— Du-te mai întîi și ia loc, zise regele. N-avem acum timp de poezii.

Și se așezară cu toții pe bănci.

Gunnlaugr și Hrafn începură să stea de vorbă și să povestească despre călătoriile lor. Hrafn spuse că plecase din Islanda spre Norvegia încă de cu vară și că sosise în Suedia pe la începutul toamnei. În curînd ei se împrieteniră.

Într-o zi Gunnlaugr și Hrafn se aflau amîndoi în preajma regelui ; *thing*-ul se terminase.

— Măria ta, spuse Gunnlaugr, aș dori acum să-mi asculți versurile.

— Acum poți să le spui, zise regele.

— Dar vreau eu să-mi recit acum versurile mele, interveni Hrafn.

— Și asta se poate, zise regele.

— Dacă Măria ta îmi îngăduie, se rugă Gunnlaugr, aș dori să încep eu.

— Ba mie mi se cuvine să încep, ripostă Hrafn, din moment ce eu am sosit mai întîi la curtea Măriei tale.

Dar Gunnlaugr nu se lăsă :

— S-a întîmplat vreodată ca părinții mei să meargă în urma părinților tăi ? Nicidecum ! Și aceeași rînduială trebuie să o păstrăm și noi.

— Să nu ne pierdem cumpătul și buna cuviință și să nu iscăm o ceartă dintr-atîta lucru, zise Hrafn. Mai bine să rugăm pe Măria Sa să hotărască.

— Să recite Gunnlaugr mai întîi, spuse regele, fiindcă e neîmpăcat, dacă nu face așa cum dorește.

După ce Gunnlaugr rosti versurile închinate regelui Óláfr, acesta îl întrebă pe Hrafn :

— Ce părere ai despre poezie ?

— Măria ta, e încărcată de înfloriturí, dar nu e prea frumoasă și e destul de greoaie, așa cum e și firea lui Gunnlaugr.

— Și acum recită-ți tu poezia, Hrafn, spuse regele.

După ce Hrafn termină, regele îl întrebă pe Gunnlaugr :

— Ei bine, să auzim acum ce crezi tu despre poezia lui Hrafn ?

— E frumoasă, Măria ta, ca și Hrafn, dar nu-i făcută cu măiestrie. Un rege ar fi meritat să i se închine versuri mult mai înaripate.

— Să nu mai vorbim acum despre asta, zise Hrafn. Vom mai avea prilejul s-o facem altă dată.

Și cu aceasta se despărțiră.

La cîtva timp după aceea, regele îl numi pe Hrafn însoțitor al său, și acesta îi ceru îngăduința să plece. Regele nu se opuse. La plecare Hrafn i se adresă lui Gunnlaugr spunîndu-i :

— Prietenia dintre noi s-a sfîrșit ; ai încercat să mă defăimezi în fața curtenilor. Într-o bună zi o să te pomenegresc și eu tot așa cum ai încercat s-o faci tu aici.

La despărțire regele Óláfr îi făcu lui Hrafn daruri prețioase iar acesta își luă rămas bun.

Hrafn părăsi în primăvară ţinuturile răsăritene şi se îndreptă spre Thrándheim, în Norvegia ; acolo îşi pregăti corabia şi în cursul verii plecă spre Islanda. El trase la ţărm la Leiruvág, la miazăzi de cîmpia Mosfell. Rudele şi prietenii îl primiră cu multă bucurie şi el petrecu iarna următoare acasă, la tatăl său.

La *Althing*-ul din vara următoare Hrafn îl întîlni pe vărul său Skapti, vestitorul legilor.

— Aş vrea să mă ajuţi să-i cer lui Thorsteinn, fiul lui Egill, mîna fetei sale Helga, îi spuse Hrafn.

— Dar îi este deja făgăduită lui Gunnlaugr-Limbă de Şarpe, replică Skapti.

— N-a trecut sorocul pentru care s-au înţeles ? întrebă Hrafn. Şi dealtfel, el e acum prea trufaş ca să-i mai pese de asta.

— Atunci să facem cum doreşti, zise Skapti.

Apoi se duseră cu mai mulţi însoţitori la cortul lui Thorsteinn, care îi primi foarte bine.

Skapti zise :

— Vărul meu Hrafn vrea să ceară mîna fetei tale Helga. Ştii din ce neam se trage, ce avere are, cum a fost crescut, ce rude şi prieteni are.

— Helga e făgăduită lui Gunnlaugr, răspunse Thorsteinn, şi vreau să mă ţin de cuvînt, întocmai aşa cum ne-am înţeles.

— Dar n-au trecut deja cele trei ierni pentru care a fost făcută înţelegerea ? întrebă Skapti.

— Ba da, zise Thorsteinn, dar vara încă n-a trecut şi s-ar putea ca Gunnlaugr să se întoarcă în vara asta.

— Iar dacă nu se întoarce în cursul verii, atunci ce putem nădăjdui că se va alege de cererea noastră ? continuă Skapti.

— Vara viitoare venim din nou aici, răspunse Thorsteinn, și o să vedem atunci ce e mai nimerit să facem. Deocamdată n-are nici un rost să vorbim despre asta.

Și cu acestea se despărțiră și se întoarseră cu toții la casele lor. Dar faptul că Hrafn ceruse mîna lui Helga n-a fost nicidecum ținut în taină.

Gunnlaugr nu se întoarse nici în vara aceea ; în vara următoare Skapti și Hrafn reînnoiră, cu insistență, cererea în căsătorie, spunînd că Thorsteinn nu mai era acum legat prin nici o făgăduială în fața lui Gunnlaugr.

Thorsteinn zise :

— Nu am multe fete să le port de grijă și n-aș vrea ca ele să fie prilej de ceartă între bărbați. Dar mai întîi aș dori să-l văd pe Illugi cel Negru.

Cei doi părinți se întîlniră, și Thorsteinn îl întrebă pe Illugi :

— Crezi că acum sînt dezlegat de orice făgăduială în fața fiului tău Gunnlaugr ?

— Așa să fie, zise Illugi, dacă asta e dorința ta. Dealtfel deocamdată n-aș putea să spun prea multe, fiindcă nu știu ce are de gînd fiul meu Gunnlaugr.

Thorsteinn se duse la Skapti și ei căzură la înțelegere că dacă Gunnlaugr nu se va întoarce nici în vara aceea, Helga și Hrafn vor face nunta la începutul iernii [1]. Thorsteinn se socotea însă liber de orice îndatorire față de Hrafn, în cazul în care Gunnlaugr s-ar fi întors și ar fi rămas la hotărîrea de a o lua pe Helga.

După aceea plecară cu toții de la *Althing* și se întoarseră acasă. Dar Gunnlaugr nu mai sosea, iar Helga se gîndea cu silă să se mărite cu Hrafn.

[1] La mijlocul lunii octombrie, cînd se sacrificau vite și oi și se făceau provizii pentru diferite sărbători familiale.

10

Cît despre Gunnlaugr, acesta părăsi Suedia în vara în care Hrafn plecase în Islanda, şi se îndreptă spre Anglia, încărcat cu daruri preţioase de la regele Óláfr. Regele Ethelred îl primi foarte bine şi Gunnlaugr rămase toată iarna la curtea regelui, bucurîndu-se de stima tuturor.

Nu cu mult timp înainte, pe tronul Danemarcei se urcase Canut cel Mare[1], fiul lui Sveinn. Canut ameninţa întruna să atace Anglia, fiindcă tatăl său, regele Sveinn, cucerise înainte de a muri o parte din ţinuturile estice ale ţării. Mai mult chiar : în Anglia se afla şi o armată daneză numeroasă, condusă de prinţul Hemingr, fiul prinţului Strút-Harald, iar fratele prinţului Sigvald Hemingr guverna, în numele regelui Canut, acea parte din Anglia pe care o cucerise regele Sveinn.

În primăvara următoare Gunnlaugr îi ceru regelui Ethelred permisiunea să plece.

— Nu se cade, ca tu, care faci parte dintre însoţitorii mei, zise regele, să mă părăseşti chiar acum, cînd Anglia este ameninţată de o primejdie atît de mare.

— Mă supun poruncii Măriei tale, zise Gunnlaugr. Dar, dacă danezii nu atacă, îngăduie-mi totuşi să plec la vară.

— Bine, o să vedem atunci, răspunse regele.

Vara trecu, apoi trecu şi iarna următoare şi danezii nu se arătară. După miezul verii regele îi dădu lui Gunnlaugr voie să plece şi acesta o porni către răsărit, spre Norvegia. Ajuns acolo, se duse la Hladir, în ţinutul Thrándheim, ca să-l salute pe prinţul Eiríkr. Acesta îl primi foarte bine şi-l rugă să rămînă cîtva timp la curtea sa. Gunnlaugr îi

[1] Canut cel Mare a domnit în Anglia între anii 1016—1035 şi în Danemarca din 1018.

mulţumi dar îi spuse că mai întîi trebuie să plece acasă, în Islanda, ca s-o vadă pe viitoarea sa mireasă.

— Dar toate corăbiile pentru Islanda au plecat deja, observă prinţul Eiríkr.

Atunci unul din însoţitorii prinţului spuse :

— Ieri bardul Hallfredr, zis Zurbagiul[1], se mai afla încă la Agdenes[2] cu o corabie care urma să se îndrepte spre Islanda.

— S-ar putea să fie aşa, zise prinţul, de aici a plecat acum cinci zile.

Prinţul Eiríkr îi puse lui Gunnlaugr la dispoziţie o barcă şi acesta ajunse la timp la Hallfredr, care se bucură să-l vadă. Curînd după aceea se iscă un vînt prielnic şi ei ieşiră veseli în larg. Era către sfîrşitul verii.

— Ai auzit că Hrafn i-a cerut mîna lui Helga cea Dalbă ? îl întrebă Hallfredr pe Gunnlaugr.

Acesta răspunse că a auzit, dar că nu cunoştea amănunte. Atunci Hallfredr îi povesti tot ce ştia şi adăugă că mulţi oameni socoteau că Hrafn n-ar fi mai puţin viteaz decît Gunnlaugr. Acesta răspunse cu următoarele versuri :

Vremea e bună,
de drum nu mi-e frică,
chiar dacă vîntul
ne mai ridică
pe valuri corabia
uşoară şi mică.

Dar teamă îmi este
de ultima veste,
că în vitejie
pe Hrafn nu-l întrec,
că nu mi-e dat mie
să îmbătrînesc.

[1] Un poet cunoscut pe vremea aceea, care a compus versuri în onoarea prinţului Eiríkr, a tatălui acestuia, prinţul Hákon, a regelui Óláfr Tryggvason şi a regelui Óláfr al Suediei (care i-a şi dat această poreclă).

[2] Promontoriu în ţinutul Thrándheim, la sud-vest de oraşul Throndheim de astăzi, de unde plecau corăbii mai ales spre Islanda.

— Îți doresc foarte mult prietene, zise Hallfredr, ca pricina ta cu Hrafn să se sfîrșească mai bine decît s-a sfîrșit a mea. Acum cîțiva ani am tras într-o zi corabia la țărm la Leiruvág, în partea de miazăzi a cîmpiei Mosfell. Trebuia să-i plătesc argatului lui Hrafn o jumătate de marcă de argint, dar nu i-am dat banii. Auzind de asta, Hrafn, însoțit de șaizeci de oameni, a coborît la corabie și a tăiat odgoanele. Corabia a alunecat spre un loc cu mult mîl și era cît pe-aci să se scufunde. Pînă la urmă am fost nevoit să-i plătesc lui Hrafn o marcă întreagă, căci acum atîta îmi cerea. Asta-i tot ce pot să-ți spun despre el.

Apoi vorbiră despre Helga, iar Hallfredr lăudă mult frumusețea acesteia. Gunnlaugr spuse versurile următoare :

Cel ce în versuri se păzește
gînduri tăios să-mpărtășească[1],
mai bine-i dacă se ferește
veșminte dalbe [2] să pețească.
Nu mult e de cînd mie mi-a fost dat
mîini dalbe și frumoase, bogat împodobite
cu falnice inele, în aur ferecate,
cu dragoste și dor de-am mîngîiat.

— Ai făcut versuri foarte frumoase, spuse Hallfredr.

Curînd după aceea traseră la țărm la Hraunhöfn, în peninsula Melrakkaslétta din partea de răsărit a Islandei, și descărcară corabia. Mai erau două săptămîni pînă la începutul iernii.

[1] Este vorba de Hrafn, care își făcea versurile mai puțin tăioase ca Gunnlaugr-Limbă de Șarpe.

[2] Metaforă pentru femeie în genere, aici cu referire specială la Helga.

La Hraunhöfn trăia un bărbat cu numele de Thórdr, fiul unui gospodar din părţile locului. El se luă, rînd pe rînd, la trîntă cu toţi negustorii şi îi înfrînse pe toţi. Apoi se înţelese cu Gunnlaugr să se ia la trîntă şi cu el. În ajun, Thórdr se rugă zeului Thor [1] să-l ajute. În ziua următoare, cînd începu lupta, Gunnlaugr izbuti să-l trîntească pe Thórdr la pămînt, dar, scrîntindu-şi piciorul pe care se sprijinea, căzu şi el odată cu Thórdr.

— Poate că n-o să ai nici în pricina ta viitoare mai mult noroc ca azi, zise Thórdr.

— Ve vrei să spui ? întrebă Gunnlaugr.

— Mă gîndesc la pricina ta cu Hrafn, dacă se însoară cu Helga cea Dalbă la începutul iernii. Am fost şi eu de faţă în vară la *Althing,* cînd s-a ajuns la această înţelegere.

Gunnlaugr nu răspunse nimic. Piciorul scrîntit îi fu tras la loc şi bandajat, dar se umflă foarte tare. Gunnlaugr se urcă pe cal şi, însoţit de Hallfredr şi alţi zece oameni, plecă în grabă spre Gilsbakki, în fiordul Borg, unde ajunseră chiar în acea sîmbătă seara cînd la Borg era nunta lui Hrafn cu Helga. Illugi se bucură mult de sosirea fiului său Gunnlaugr şi a însoţitorilor săi. Gunnlaugr voia să plece deîndată la Borg. Illugi remarcă că n-ar fi deloc înţelept să facă aşa şi toţi ceilalţi îi întăriră spusele. Numai Gunnlaugr o ţinea morţiş, dar cum se mişca acum foarte greu din pricina piciorului scrîntit, deşi încerca din răsputeri să-şi ascundă durerea, pînă la urmă el nu mai plecă la Borg.

[1] Zeul fulgerelor şi trăsnetelor din mitologia scandinavă ; fiul lui Odin.

A doua zi plecă și Hallfredr spre casă, la Hreduvatn în ținutul Nordrárdalr, unde își avea gospodăria pe care o conducea fratele său Galti, un om foarte destoinic.

11

Și acum să ne întoarcem cu povestirea la Hrafn. Se spune că în timp ce erau cu toții la Borg, la masa de nuntă, mireasa părea destul de abătută. Adevăr grăiește cel ce zice că „dragostea veche aceeași rămîne". Așa era și cu Helga acum.

Nunta aduse o noutate, și anume Svertingr, fiul lui Hafr-Biörn al lui Molda-Gnúpr, o ceru de nevastă pe Húngerdr, fiica lui Thóroddr și al lui Jófrídr. Căsătoria urma să aibă loc în cursul iernii, după Crăciun, la Skáney, către miazănoapte de Borg. Acolo își avea gospodăria un văr al lui Húngerdr, și anume Thorkell, fiul lui Torfi al lui Valbrandr. Mama lui Torfi era Thórodda, sora lui Tungu-Oddr.

După nuntă Hrafn se instală împreună cu nevastă-sa Helga acasă, la Mosfell. La cîtva timp după aceea Helga se trezi într-o dimineață mai devreme. Hrafn dormea încă, dar era foarte neliniștit în somn. După ce se trezi, Helga îl întrebă ce visase. Hrafn răspunse cu versurile următoare :

Visat-am cum în ale tale brațe
de-o sabie hain-am fost lovit.
Și așternutul tău, a mea mireasă,
de-al meu sînge a fost înroșit.

Femeia ce ierburi de leac adună,
să-i lege lui Hrafn rana n-a izbutit,
și nici nu se pare că faptul acesta
părere de rău în ea a trezit.

— Cu așa ceva n-o să-mi storci niciodată lacrimi, zise Helga. M-ați înșelat cu toții — Gunnlaugr trebuie să se fi întors !

Și Helga începu să plîngă amar.

Puțin după aceea se răspîndi vestea că Gunnlaugr s-a întors acasă. Helga deveni din zi în zi tot mai neîndurătoare cu Hrafn ; pînă la urmă acesta nu o mai putu ține acasă la el și fu nevoit să se întoarcă cu ea la Borg. De atunci înainte Hrafn nu mai avu, decît prea puțin, parte de dragostea lui Helga.

Oamenii începuseră să se gîndească la cealaltă nuntă care urma să aibă loc în iarna aceea. Thorkell din Skáney îl chemă și pe Illugi cu fiii săi. Dar în timp ce Illugi se pregătea de plecare, Gunnlaugr nu dădea nici un semn că ar vrea să facă și el același lucru.

Illugi se duse în odaia lui Gunnlaugr și-l întrebă :

— De ce nu te pregătești și tu, băiete ?

— N-am de gînd să mă duc, răspunse Gunnlaugr.

— Nici vorbă că trebuie să mergi, stărui Illugi. Nu te prăpădi cu firea pentru o femeie ; fă-te că nici nu bagi de seamă ; de femei n-o să duci tu lipsă.

Gunnlaugr urmă povața tatălui său și plecară cu toții la nuntă. La masă, Illugi și feciorii săi fură așezați la loc de cinste ; dar și Thorsteinn, ginerele său Hrafn și rudele mirelui fură așezați tot la loc de cinste, față în față cu Illugi. Femeile ședeau mai încolo, pe bănci ; Helga cea Dalbă era lîngă mireasă și se uita adesea pe furiș la Gunnlaugr, întărind zicala că „dragostea unei femei din ochi se citește". Gunnlaugr era îmbrăcat cu veșmintele fru-

moase pe care le primise în dar de la regele Sigtryggr. El părea să întreacă în multe privințe pe ceilalți bărbați adunați acolo — atît prin putere cît și prin chipul său frumos și prin statura voinică.

Nuntașii nu se veseliră prea mult. În ziua în care bărbații se pregăteau de plecare, începură și femeile să-și strîngă lucrurile, ca să se întoarcă acasă. Gunnlaugr însă se duse la Helga și stătu mult timp de vorbă cu ea. La sfîrșit rosti versurile următoare :

Amară viață lui Limbă de Șarpe
să ducă i-a fost dat, de cînd
frumoasa, dalba Helga a luat
numele de-a lui Hrafn nevastă.
Bărbatul blond, al fetei dalbe tată,
s-audă cele ce i-am spus n-a vrut,
și-odrasla pentru bani și-a măritat.

Apoi Gunnlaugr continuă :

Frumoasă femeie, o ! gingașă zeiță,
sclipește, ca-n aur e învăpăiată.
Poetul cuprins e de-adîncă mîhnire,
părinții-ți blestemă cu cruntă pornire.
De ce așa mîndră și dalbă ființă
s-aducă pe lume le-a fost cu putință ?
La naiba să fie a lor măiestrie.

După aceea Gunnlaugr îi dărui lui Helga mantia pe care o primise de la regele Ethelred și care era foarte prețioasă. Helga îi mulțumi din toată inima.

Gunnlaugr ieși afară, unde între timp fuseseră aduși mai mulți cai, unii dintre ei foarte frumoși. Toți erau înșeuați și gata de plecare. Gunnlaugr încălecă pe unul din armăsari și porni în galop pînă la locul unde se afla

Hrafn. Acesta fu nevoit să-şi dea calul la o parte, ca să nu-l izbească armăsarul lui Gunnlaugr.

— Nu trebuie să te fereşti, Hrafn, spuse Gunnlaugr, de data asta nu vreau să te sperii, deşi ştii prea bine ce ţi s-ar cuveni.

Hrafn răspunse prin versurile următoare :

Pentru noi, viteji războinici,
bine nu-i să ne certăm
pentru-o singură femeie.
Şi aici şi peste ape
mai găsim femei frumoase,
şi putem să le căutăm.

— S-ar putea să fie aşa, răspunse Gunnlaugr, dar eu nu prea sînt de părerea ta.

Illugi şi Thorsteinn se apropiară în grabă ca să împiedice o răfuială. Atunci Gunnlaugr spuse versurile următoare :

Frumoasă fecioară cu părul bălai
pentru bani lui Hrafn i-a fost dată ;
zic unii că-egal mi-e în toate.
Dar Ethelred-rege, măritul meu prinţ,
plecarea mi-a întîrziat-o ;
nimic să mai spun nu-mi rămîne.

După aceea plecară cu toţii spre casele lor şi iarna trecu în linişte şi pace. Acum, după ce se întîlnise din nou cu Gunnlaugr, Helga nu-i mai îngădui lui Hrafn să se apropie în nici un fel de dînsa.

În vara următoare plecară mulţi la *Althing* : Illugi cel Negru cu feciorii săi Gunnlaugr şi Hermundr, Thorsteinn şi fiul său Kollsveinn, Önundr de la Mosfell şi toţi feciorii săi, Svertingr, fiul lui Hafr-Biörn. Vestitor al legilor era încă tot Skapti.

Într-o zi, după ce dezbaterile privitoare la legi se încheiaseră deja, dar pe Lögberg [1] erau încă adunați foarte mulți oameni, Gunnlaugr ceru să se facă liniște și întrebă:

— Hrafn, fiul lui Önundr, e aici ?

Hrafn răspunse că da.

Atunci Gunnlaugr-Limbă de Șarpe spuse :

— Știi că ai luat-o de nevastă pe logodnica mea și că în felul acesta ți-ai atras dușmănia mea. De aceea te chem să te bați cu mine peste trei zile, aici, la *Althing*, pe insula Öxarárhólm [2].

— E o chemare deschisă, așa cum era de așteptat de la tine, răspunse Hrafn, și sînt gata să mă înfățișez, cînd vei vrea tu.

Rudele din amîndouă părțile fură foarte neliniștite auzind aceasta, dar pe vremea aceea orice om avea dreptul să cheme pe altul la duel, dacă se socotea nedreptățit.

Cînd se împlini sorocul, cei doi se pregătiră de luptă ; Illugi cel Negru își însoți feciorul alături de un număr mare de susținători. Hrafn, pe de altă parte, veni urmat de Skapti, vestitorul de legi, de tatăl său și de alte rude.

Înainte de a ieși pe insulă, Gunnlaugr spuse versurile :

Sînt gata să mă bat în luptă dreaptă ;
Făuritorului de vers ajută-i Doamne
Ca el să izbîndească pe deplin.
Și celui ce pe Helga o iubește
în două capul să-i despice,
sau poate chiar de tot să i-l reteze.

[1] Colină ce domină Thingvellir (cîmpia pe care se ținea în fiecare vară *Althing*-ul), de unde vestitorul legilor și alți vorbitori anunțau probleme importante legate de lucrările Marii Adunări.

[2] Insulă pe lacul Thingvallavatn, situat la extremitatea de sud a cîmpiei Thingvellir.

La care Hrafn răspunse cu versurile :

Poetul nu știe, de nu un alt poet
victoria urmează ca să aibă.
Tăiș de săbii ce din teacă-s trase-afară
sînt gat-acum să muște-n carne vie.
Dar dalba fată văduvit-acum,
chiar de mi-e dat rănit eu doar să fiu,
de la *Althing* urma-va ca să știe
despre a soțului ei vitejie.

Hermundr ducea scutul fratelui său Gunnlaugr, iar Svertingr, fiul lui Hafr-Biörn, pe cel al lui Hrafn. Cel care era rănit trebuia să plătească trei mărci de argint pentru a se răscumpăra din duel. Hrafn urma să lovească mai întîi, fiindcă el fusese chemat la duel. El lovi cu atîta putere în partea de sus a scutului lui Gunnlaugr, încît sabia se desprinse de mîner. Vîrful sabiei sări înapoi de pe scut și îl atinse pe Gunnlaugr în obraz, zgîriindu-l ușor.

Cei doi părinți și mulți alții săriră de îndată să-i despartă.

— Hrafn a fost învins, zise atunci Gunnlaugr, fiindcă e dezarmat.

— Ba tu ești cel învins, ripostă Hrafn, fiindcă tu ești rănit.

Gunnlaugr se înfurie foarte tare și declară că duelul nu s-a terminat. Dar tatăl său, Illugi, spuse foarte hotărît că deocamdată nu se vor bate mai departe.

— Aș vrea ca data viitoare să mă bat cu Hrafn undeva departe, ca să nu ne mai puteți despărți, zise Gunnlaugr.

Cu aceasta plecară cu toții la adăposturile lor. A doua zi *Althing*-ul scoase o lege prin care se interzicea pentru totdeauna bătaia în duel. Legea aceasta s-a hotărît în urma poveței bărbaților celor mai înțelepți. Iar din *Althing* făceau parte toți bărbații mai înțelepți din țară. Și

astfel, duelul acesta în care Hrafn și Gunnlaugr și-au măsurat puterile, a fost cel de pe urmă din Islanda [1]. La *Althing*-ul din vară au luat parte foarte mulți oameni. A fost, de fapt, *Althing*-ul cel mai numeros din cîte se cunosc ; numai după arderea de viu a lui Njáll [2] și după bătălia de pe cîmpia din sudul țării [3] se pare să ar fi fost și mai mulți oameni la *Althing*.

Într-o dimineață, cînd cei doi frați, Hermundr și Gunnlaugr, mergeau la rîul Öxará [4] ca să se spele, ei văzură de cealaltă parte a rîului mai multe femei, printre care și pe Helga cea Dalbă.

— O vezi pe iubita ta Helga pe partea cealaltă a rîului ? întrebă Hermundr.

— Firește că o văd, răspunse Gunnlaugr. Apoi spuse versurile următoare :

Zămislit-a fost femeia
pe bărbați să-i învrăjbească.
Vină are și-un războinic
dintre cei mai îndrăzneți [5].
Eu dorit-am foarte tare
să o pot numi a mea,
dar acum cu ochii-mi negri
nu mai am ce să mai fac,
căci la gingașa-i făptură
nu mă pot cu dor uita.

[1] Potrivit celor consemnate în cronici, aceasta s-a întîmplat în anul 1007.

[2] „Saga despre Njáll" relatează amănunțit despre acest eveniment.

[3] Este vorba de un episod din „Saga despre Njáll".

[4] Se varsă în lacul Thingvallavatn.

[5] După toate probabilitățile este vorba de Thorsteinn, tatăl lui Helga.

Mai tîrziu ei trecură rîul, şi Gunnlaugr stătu un timp de vorbă cu Helga. Iar după ce plecară, Helga se uită după Gunnlaugr vreme îndelungată. Gunnlaugr privi şi el înapoi şi rosti versurile :

De sub sprîncenele bogate, arcuite,
Mă petrecură îndelungi priviri,
Ce simţăminte nu puteau ascunde.
Dar strălucirea ochilor duioşi
Nimica bun nu poate-a mai aduce
Nici mie şi nici ei, prea adoratei.

După aceste întîmplări plecară toţi de la *Althing* spre casele lor. Gunnlaugr rămase acasă la Gilsbakki. Într-o dimineaţă, cînd se trezi, Gunnlaugr văzu că toţi ai casei erau de mult sculaţi ; numai el dormise pînă tîrziu într-un ungher mai îndepărtat al odăii. Deodată intrară înăuntru doisprezece bărbaţi înarmaţi pînă în dinţi ; printre ei se afla şi Hrafn, fiul lui Önundr.

Gunnlaugr sări pe loc din pat şi puse mîna pe sabie. Dar Hrafn zise :

— Nu te paşte nici o primejdie şi o să auzi îndată ce vînt mă aduce încoace. Astă vară, la *Althing,* m-ai chemat la duel şi la urmă ai socotit că nu am luptat pînă la capăt. Ceea ce vreau să-ţi propun acum este ca la vară să plecăm în Norvegia şi să ne măsurăm încă o dată puterile. Acolo n-o să ne mai stea în cale nici unul dintr-ai noştri.

— Ai spus vorbe minunate, răspunse Gunnlaugr, şi primesc cu bucurie propunerea ta. Pentru moment însă, Hrafn, să ştii că în casa asta ţi se împlineşte cu plăcere orice dorinţă, dacă vrei să mai rămîi.

— Invitaţia e foarte mărinimoasă, replică Hrafn, dar trebuie să plecăm cît mai curînd.

Şi cu aceasta se despărţiră.

Rudele din amîndouă părţile îşi dădeau seama de primejdia care ameninţa această înţelegere, dar nu izbutiră s-o împiedice, fiindcă Hrafn şi Gunnlaugr erau prea porniţi unul contra celuilalt. Şi, la urma urmei, ceea ce soarta hotărîse, trebuia să se împlinească.

12

Hrafn era la Leiruvág şi îşi pregătea corabia pentru călătorie. Se ştie că a plecat însoţit de doi veri ai săi, Grímr şi Óláfr. Aceştia erau fiii surorii lui Önundr, tatăl lui Hrafn — amîndoi bărbaţi plini de curaj. Rudele lui Hrafn resimţeau plecarea acestuia ca o mare pierdere. Dar Hrafn le spuse că l-a chemat pe Gunnlaugr la luptă, fiindcă oricum nu înţelegea nimic din căsătoria sa cu Helga ; unul din ei, zicea Hrafn, trebuia deci să moară răpus de mîna celuilalt.

Un vînt prielnic scoase corabia în larg şi Hrafn ajunse în curînd pe coasta ţinutului Thrándheim din Norvegia. El rămase toată iarna acolo, dar nu auzi nimic despre Gunnlaugr. Acesta nu sosi nici în timpul verii, aşa că Hrafn mai zăbovi şi în iarna următoare în ţinutul Thrándheim, într-un loc căruia îi zicea Levanger.

Gunnlaugr-Limbă de Şarpe plecă însoţit de prietenul său Hallfredr poetul, poreclit Zurbagiul, şi ei se îmbarcară la Melrakkaslétt, în partea de răsărit a Islandei. Pregătirile lor duraseră mult, dar de îndată ce începu să bată un vînt prielnic, ieşiră şi ei în larg şi ajunseră cu puţin înainte de începutul iernii în insulele Orcade.

Insulele Orcade erau stăpînite pe vremea aceea de Sigurdr, fiul lui Hlövdis. Gunnlaugr se duse la el şi, cum

prințul îl primi foarte bine, el petrecu iarna acolo. În primăvara următoare prințul se pregătea să atace cîteva ținuturi învecinate. Gunnlaugr dădu ajutor prințului și armatei acestuia și ei prădară în cursul verii insulele Hebride[1] și fiordurile Scoției, dînd multe lupte. Peste tot Gunnlaugr se dovedi a fi un luptător din cei mai viteji.

La începutul verii prințul Sigurdr se întoarse acasă, iar Gunnlaugr se îmbarcă în corabia unor negustori care plecau spre Norvegia, după ce își luase un călduros rămas bun de la prinț.

Pe la începutul iernii Gunnlaugr ajunse la Hladir, în ținutul Thrándheim, unde voia să-l salute pe prințul Eiríkr. Acesta îl primi foarte bine, și îi propuse să rămînă cîtva timp acolo. Gunnlaugr primi. Prințul Eiríkr auzise de cearta dintre Gunnlaugr și Hrafn și îi spuse lui Gunnlaugr că nu le îngăduie să se bată în duel pe pămîntul Norvegiei. Gunnlaugr răspunse că, fără îndoială, prințul Eiríkr era singurul în măsură să hotărască ce are voie să se întîmple în țara sa. El rămase toată iarna la curtea lui Eiríkr, dar trăi destul de retras.

Într-o zi din primăvara următoare, Gunnlaugr făcu împreună cu vărul său Thorkell o plimbare. Ei ieșiseră din oraș, cînd zăriră un grup de oameni adunați în cerc ; înăuntrul cercului erau doi bărbați care se luptau cu spadele. Cei din jur îi spuneau unuia din luptători Hrafn, iar celuilalt Gunnlaugr. Ei mai ziceau că se bat fără nici o vlagă și că nu-și prea aduc aminte de ceea ce au jurat să facă. Gunnlaugr putu să-și dea seama că toate acestea erau spuse cu mult dispreț și că cei doi islandezi erau luați în rîs.

La cîtva timp după aceea Gunnlaugr îi mărturisi prințului Eiríkr că nu mai poate îndura ca oamenii de la curte

[1] Insule așezate la nord-est de Scoția.

să-şi bată joc de cearta lui cu Hrafn şi-l rugă să-i dea o călăuză, care să-l conducă la Levanger. Eiríkr aflase între timp că Hrafn plecase din Levanger către răsărit, îndreptîndu-se spre Suedia, şi de aceea îl lăsă pe Gunnlaugr să plece însoţit de două călăuze.

Gunnlaugr porni la drum împreună cu şase oameni şi o luă spre Levanger, unde sosi seara. Dar Hrafn şi oamenii săi părăsiseră în dimineaţa aceleiaşi zile localitatea Levanger. Apoi Gunnlaugr se îndreptă spre Verdalr, unde sosi tot seara, dar află că Hrafn şi oamenii săi plecaseră şi de acolo, după ce poposiseră o noapte în acel loc.

Gunnlaugr îşi zori tovarăşii de drum şi ajunse în curînd la o gospodărie numită Súlu, aşezată într-un punct mai ridicat al văii. Hrafn şi oamenii săi trecuseră şi pe acolo, dar plecaseră în dimineaţa aceea mai departe. Gunnlaugr nu mai poposi deloc şi îşi continuă drumul în tot cursul nopţii, iar în dimineaţa următoare, la răsăritul soarelui, dădu în sfîrşit cu ochii de Hrafn. Acesta se oprise între două lacuri apropiate unul de celălalt, pe o porţiune numită cîmpia lui Gleipnir. Spre mijlocul unuia din lacuri înainta o fîşie îngustă de pămînt, căreia i se zicea Dinganes. Pe acea fîşie se instalaseră Hrafn şi însoţitorii săi. Erau cinci cu toţii, printre ei cei doi veri ai lui Hrafn, Grímr şi Ólafr.

— Este bine că ne-am întîlnit în sfîrşit, zise Gunnlaugr, cînd ajunseră faţă în faţă.

Hrafn spuse că şi el este de aceeaşi părere.

— Şi acum, continuă el, poţi să alegi : ne batem numai noi doi, sau ne batem cu toţii ; dar cele două părţi să fie la fel de mari.

Gunnlaugr răspunse că, în ceea ce îl priveşte, este mulţumit şi într-un fel şi într-altul, dar Grímr şi Ólafr, verii lui Hrafn, spuseră că nu vor să stea cu braţele încrucişate

în timp ce în jurul lor se dă o luptă, iar Thorkell cel Negru, vărul lui Gunnlaugr, fu de aceeaşi părere.

Atunci Gunnlaugr le spuse călăuzelor pe care i le dăduse prinţul :

— Voi doi să staţi aici de-o parte şi să nu daţi nimănui ajutor ; după aceea însă, să povestiţi la toată lumea cum s-a desfăşurat lupta dintre noi.

Şi aşa şi făcură.

Apoi începu lupta şi toţi se bătură vitejeşte.

Grímr şi Ólafr se năpustiră asupra lui Gunnlaugr, dar pînă la urmă acesta îi răpuse pe amîndoi, fără ca el însuşi să fi fost rănit. Pentru astă faptă vitejească stau chezăşie versurile dedicate de Thórdr Kolbeinsson [1] lui Limbă de Şarpe :

Încă-nainte ca Hrafn să se bată,
cu a sa sabie grea şi-ncercată,
şi-n luptă dîrză, deschisă şi dreaptă.
răpuse Gunnlaugr, erou, pe Grímr
şi-apoi şi pe Ólafr, pe-acestuia frate.
Gunnlaugr, bărbatul neînfricat,
eroul de sînge acoperit,
ucis-a trei vajnici luptători,
viteazul cel greu de stăvilit.

Între timp Hrafn se bătea cu vărul lui Gunnlaugr, Thorkell cel Negru, care căzu şi el, răpus de o lovitură cruntă a lui Hrafn. Pînă la urmă toţi însoţitorii lui Gunnlaugr şi ai lui Hrafn îşi pierdură viaţa.

Atunci îşi măsurară puterile Gunnlaugr şi Hrafn. Ei se năpustiră unul asupra celuilalt cu lovituri puternice, neînfricate, şi luptară astfel cu înverşunare şi fără oprire. Gunnlaugr se bătea cu sabia primită în dar de la regele

[1] Poet islandez cunoscut în vremea aceea ; el a compus versuri în cinstea prinţului Eirík şi a regelui norvegian Ólafr cel Sfînt.

Ethelred — o armă fără de cusur. În cele din urmă Gunnlaugr dădu o lovitură atît de năpraznică, încît îi reteză lui Hrafn un picior. Dar Hrafn nu căzu, ci se dădu înapoi pînă la un trunchi de copac de care își sprijini ciotul.

— Acum ești scos din luptă, zise Gunnlaugr, cu un schilod nu mă bat mai departe.

— E drept că sorții mi-au fost potrivnici, răspunse Hrafn. Dar m-aș simți încă în stare să lupt, dacă aș putea să beau ceva.

— Nu te apuci să umbli cu viclenii, întrebă Gunnlaugr, dacă mă duc să-ți aduc apă în coif ?

— Nici o viclenie față de tine, zise Hrafn.

Gunnlaugr găsi un pîrîu și îi aduse lui Hrafn puțină apă. Dar în clipa în care întinse mîna stîngă după coif, Hrafn îi dădu, cu sabia din mîna dreaptă, o lovitură puternică lui Gunnlaugr, pricinuindu-i o rană adîncă la cap.

— M-ai înșelat în mod mîrșav, zise Gunnlaugr, și te-ai purtat ca un mișel, după ce m-am încrezut în cuvîntul tău.

— E adevărat, răspunse Hrafn, dar te pizmuiesc pentru îmbrățișările lui Helga cea Dalbă.

După aceea începură din nou să se bată cu înverșunare dar pînă la urmă Gunnlaugr îl birui pe Hrafn, care își dădu duhul. Călăuzele prințului se apropiară de Gunnlaugr și-i legară rana, în timp ce acesta rostea versurile următoare :

Hrafn, războinicul cel falnic,
a pornit la luptă dîrză,
și cu mare vitejie
la Dinganes s-a bătut.
Dar deși-l împresurară,
greu-narmați, aici, pe Gunnlaugr,
el luptat-a-s-a eroic,
biruit el nu s-a dat.

Călăuzele îi îngropară pe cei morți, apoi îl ridicară pe Gunnlaugr pe cal și coborîră astfel pînă la Levanger. Acolo Gunnlaugr zăcu trei zile și trei nopți, primi de la un preot ultima împărtășanie și își dădu sufletul. Mormîntul lui se află la biserica de la Levanger. Moartea lui Gunnlaugr și a lui Hrafn, în împrejurările povestite, a însemnat o grea pierdere pentru toți.

13

În vara următoare, înainte ca vestea despre moartea lui Gunnlaugr și a lui Hrafn să fi ajuns în Islanda, Illugi cel Negru avu acasă, la Gilsbakki, un vis. Se făcea că Gunnlaugr se apropie, plin de sînge, de el și i se adresează cu niște versuri, de care Illugi își aminti cînd se trezi și le spuse și celorlalți :

Știu că (lovit în picior
de sabia atît de-ascuțită)
Hrafn a lovit înapoi
și ținta și-a nimerit.
Cînd corbii cei nesătui
în sîngele cald s-adăpau,
el sabia în mîn-a luat,
și capul lui Gunnlaugr l-a despicat.

În aceeași noapte, la Mosfell, în partea de miazăzi, s-au întîmplat următoarele : Önundr visă că Hrafn se apropie plin de sînge de el, și îi spune versurile următoare :

De sînge sabia mi s-a-nroșit,
Gunnlaugr cu sabia mi-a răspuns,
Cu sabia de moarte-aducătoare.
Iar vulturi se roteau pe sus,
veneau spre noi cu lăcomie
din sînge cald ca să se-adape.

În vara următoare, la *Althing*, Illugi cel Negru îl întrebă pe Önundr :

— Cum ai de gînd să răscumperi uciderea fiului meu, de vreme ce fiul tău Hrafn i-a promis că nu se va deda la nici un vicleşug şi şi-a călcat apoi jurămîntul ?

— Cred că nu am nimic de răscumpărat, răspunse Önundr, din moment ce lupta asta dintre ei mi-a lăsat o rană atît de greu de vindecat. Şi nici eu n-o să-ţi cer nici o răscumpărare pentru moartea fiului meu.

— Atunci, zise Illugi, o să ispăşească careva din rudele tale.

După ce se întoarse de la *Althing*, Illugi fu toată vara foarte posomorît.

Se spune că într-o zi din toamna următoare Illugi plecă de acasă însoţit de treizeci de oameni şi sosi dis-de-dimineaţă la Mosfell. Önundr şi fiii săi reuşiseră să se refugieze în biserică, dar Illugi prinse pe doi dintre nepoţii acestuia, şi anume pe Biörn şi pe Thorgrímr. Biörn fu omorît iar lui Thorgrímr îi tăiară un picior. Apoi Illugi se întoarse la Gilsbakki. Dar Önundr nu ceru nici un fel de răscumpărare.

Hermundr, fiul lui Illugi, era profund mîhnit de moartea fratelui său Gunnlaugr şi socotea că nu se răzbunase îndeajuns, măcar că acest lucru se întîmplase acum.

În fiordul Hrúta trăia un bărbat cu numele de Hrafn, fiul unui frate al lui Önundr de la Mosfell. Hrafn era negustor şi avea o corabie ancorată în fiord.

În primăvara următoare, Hermundr, fiul lui Illugi, plecă singur de acasă şi o apucă spre miazănoapte, traversînd cîmpia Holtavarda, pînă ajunse în fiordul Hrúta. Acolo se îndreptă spre Bordeyri, unde corăbiile negustorilor erau deja trase la edec, fiind gata de plecare. Hrafn era la ţărm împreună cu mulţi alţi oameni. Hermundr se apropie călare de Hrafn, îl străpunse cu lancea şi se făcu

îndată nevăzut, punînd pe oamenii lui Hrafn în mare încurcătură. Pentru omorul acesta nu se plăti nici o răscumpărare, dar de atunci încolo a fost pace şi linişte între Illugi cel Negru şi Önundr de la Mosfell.

După cîtva timp Thorsteinn, fiul lui Egill, o mărită pe fiica sa Helga cu Thorkell, fiul lui Hallkell. Acesta trăia la Hraunsdalr. Helga îl urmă acolo, deşi de iubit nu-l iubea prea mult ; inima ei îi aparţinea şi acum lui Gunnlaugr, cu toate că acesta nu mai era printre cei vii. Dar Thorkell avea însuşiri alese, era om cu dare de mînă şi un poet înzestrat. Ei avură mulţi copii ; fiii cei mai mari se numeau Thórarinn şi Thorsteinn.

Plăcerea cea mai mare a lui Helga era să desfacă şi să privească timp îndelungat mantia primită în dar de la Gunnlaugr. După un timp, o molimă grea se abătu asupra casei lui Thorkell şi a lui Helga şi mulţi din familie fură atinşi de ea. La un moment dat se îmbolnăvi şi Helga, dar ea nu stătu în pat. Într-o sîmbătă seara ea şedea în odaia cea mare cu capul sprijinit de genunchii soţului ei Thorkell. Deodată spuse că ar vrea să vadă mantia primită de la Gunnlaugr. Cînd i-o aduseră, Helga se ridică, o desfăcu şi o privi un timp. Apoi căzu în braţele lui Thorkell şi îşi dădu sufletul.

Atunci Thorkell spuse versurile următoare :

În braţe mi-a căzut fără suflare,
căci a urmat a Domnului chemare.
Nu ştiu de-acum cum voi putea
să mai trăiesc fără de ea.

Helga a fost înmormîntată lîngă biserică. Thorkell însă a mai trăit cîtva timp. Cum era de aşteptat, moartea lui Helga a însemnat pentru el o pierdere cumplită.

Şi aici *saga* i-a sfîrşit.

Sumar

Prefață 5

Pronunțarea unor nume de persoane și nume toponimice 21

I. Saga despre Gísli, fiul lui Súr 23

Arborele genealogic al personajelor principale . 117

II. Saga despre Hrafnkell 119

III. Saga despre Gunnlaugr — Limbă de Șarpe . . 163

Lector : MARIA CORDONEANU
Tehnoredactor : AUREL BUCUR

Apărut 1980. Bun de tipar 4.09.1980.
Coli tipar 6,75.

Comanda nr. 159
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
București, — Piața Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România

SAGA islandeze

SAGA islandeze

TREI SAGA

Colecția Clepsidra
EDITURA EMINESCU

Lei 6,75